ጅማ ዩኒቨርሲቲ

ሶሻል ሳይንስና ሂውማኒቲ ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነ-ጽሁፍ አማርኛ ትምህርት ክፍል

የተማሪዎች የአረዳ ቃላት አጠቃቀም በቋንቋ ክሂሎች ላይ ያለው ተጽእኖ በአዲስ አበባ ከተማ በተመረጡ ሁለተኛ እና መሰናዶ ትምህርት ቤቶች

በ

ብርሃኑ ገብረአብ

የኤም.ኤ ዲግሪ አማርኛን በማስተማር ሥነ-ዘዴ ለማሟላት ከሚያስፈልጉ ነጥቦች መካከል ከፊሉን ለማሟላት የቀረበ ጥናት

ነሐሴ 2009 ዓ.ም

ጅማ

ዩኒቨርሲቲ

ጅማ ዩኒቨርሲቲ

ሶሻል ሳይንስና ሂውማኒቲ ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነ-ጽሁፍ አማርኛ ትምህርት ክፍል

የተማሪዎች የአረዳ ቃላት አጠቃቀም በቋንቋ ክሂሎች ላይ ያለው ተጽእኖ በአዲስ አበባ ከተማ በተማሪጡ ሁለተኛ እና መሰናዶ ትምህርት ቤቶች

በ

ብርሃኑ ገብረአብ

የኤም.ኤ ዲግሪ አማርኛን በማስተማር ሥነ-ዘዴ ለማሟላት ከሚያስፈልጉ ነጥቦች መካከል ከፊሉን ለማሟላት የቀረበ ጥናት

ነሐሴ 2009 ዓ.ም
ጅማ

ዩኒቨርሲቲ

ጅማ ዩኒቨርስቲ

ሶሻል ሳይንስና ሂውማኒቲ ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነ-ጽሁፍ አማርኛ ትምህርት ክፍል

የተማሪዎች የአረዳ ቃላት አጠቃቀም በቋንቋ ክሂሎች ላይ ያለው ተጽእኖ በአዲስ አበባ ከተማ በተሚጠሁለተኛ እና መሰናዶ ትምህርትቤቶች

የፈተና ቦርድ አባላት

የዋና አማካሪ ስም ፊርማ

_______________________ ________

____

የረዳት አማካሪ ስም ፊርማ

_______________________ _______________

የውጭፈታኝ ስም ፊርማ

_______________________ ________

____

የውስጥ ፈታኝ ስም ፊርማ

_______________________ ________

____

ምስጋና

ይህን ጥናት ጀምሬ እስክጨርስ በቅርብ ሆነው በማብረታታት እና ጥናቱ አጥጋቢ ሆኖ ሊዘጋጅ የሚችልበትን ማንገድ በማሳየት ውድ ጊዜያቸውን ለሰውልኝ ለማማስገን የማቀደሙው ለዶ/ር አቢይ አሰፋ እና ለረዳት አማካሪዬ ረዳት ፕሮፌሰር ጥበቡ ሽቴ ልባዊ ምስጋናዬን አቀርባለሁ፡፡በመቀጠል የዚህን ጥናት ወጪ ለሸፈነልኝ ጅማ ዩኒቨርሲት ወሮታው ምንጊዜም አይረሳምና ላቅ ያለ ምስጋናዬ ይድረሰው፡፡

እንዲሁም ይህንን ጥናት በምሰራብት ጊዜ ለተባበሩኝ የትምህርት ቤቶች አስተዳደር እና በዚህ ጥናት ላይ ለተሳተፋችሁ ውድ ተሳታፊዎች ያለናንተ ተሳትፎ እና ቀና ትብብር የዚህ ጥናት አላማው አይሳካም ነበር በመሆኑም የከበረ ምሥጋናዬ ይድረሳችሁ፡፡ በትየባውም ላይ ሳትሰለች ለተባበርሽኝ ወ/ሪት መሰረት አይችሉህም ምስጋናዬ ከልብ ነው፡፡

በመጨረሻም ከውድ ጊዜያችሁ ላይ ቀንሳችሁ መረጃ በማሰባሰብ፣ጥናቱን በማንበብ የበኩላችሁን ገንቢ አስተያየት እና እርማት ላደረጋችሁልኝ ውድ ወዳጆቼ መምህር አደም ሀሰን፣እሸቱ አያኖ፣ብርሃኑ ተረፈ፣አሰለፈች አዱስ አና አቦነሽ ማግስቱ የከበረ ምስጋናዬን አቀርብላችኋለሁ፡፡

ማውጫ

ይዘት

ገፅ

ምስጋና i

ማውጫ ii

ሠንጠረዥ ማውጫ iv

አጠቃሎ vi

ምዕራፍ አንድ 1

መግቢያ 1

1.1 የጥናቱ ዳራ 1

1.2 የጥናቱ አነሳሽ ምክንያት 3

1.3 የጥናትና ምርምሩ ዓላማዎች 4

1.3.1 አጠቃላይ ዓላማ 4

1.3.2ዝርዝር ዓላማዎች 4

1.4 የጥናቱ መሪ ጥያቄ 4

1.5 የጥናቱ አስፈላጊነት 4

1.6 የጥናቱ ወሰን 5

1.7 የጥናቱ ተግዳሮቶች 5

1.8. የቁልፍ ቃላት ብያኔ 5

ምዕራፍ ሁለት 6

የተዛመጅ ጽሁፍ ቅኝት 6

2.1 የአራዳ ቃላት ምንነት 7

2.2 የሚደበኛ ቃል ስያሜ 8
2.3. የኢ- ሚደበኛ ቃል ስያሜ 9
2.4 የአራዳ ቃላት በማ ተፈጠሩ? 11
2.5 የአራዳ ቃላት ባህሪያት........ 135
2.6 የውሰት /Borrowing/ ምንነት 157
ምዕራፍ ሦስት........ 17
3.1 የጥናቱ ዘዴና አካሄድ 17
3.2 የመረጃ ናሙና አወሳሰድ ስልት........ 17
3.2.1 የጥናቱ ቦታ........ 20
3.2.2 የጥናቱ አካላይ 201
3.2.3 የናሙና ብዛት መወሰን 22
3.2.4 አመቺ ወይም ግኝት ናሙና ዘዴ........ 222
3.3 የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴዎች .... **Error! Bookmark not defined.**
3.3.1 ምልከታ........ **Error! Bookmark not defined.**
3.3.1.1 በአቻ ተሜዎች መረጃ መሰብሰብ........ **Error! Bookmark not defined.**
3.3.2 ድርሰት ማፍ........ **Error! Bookmark not defined.**4
3.3.3 የጽሁፍ መጠይቅ .... **Error! Bookmark not defined.**
3.4 የመረጃ አተናተን ዘዴ........ 22
ምዕራፍ አራት........ 237
4.1. የመረጃ ትንተና ወጤት........ 237
4.1.1 የተሳታፊዎች ዳራ ትንተና 247
4.1.2 ከምልከታ የተገኘው የወጤቱ ትንተና 247

4.1.3 ከተሜዎች ደርሰት ውስጥ የተገኙ የአራዳ ቃላት ትንተና ውጤት..................................... 31

4.1.4 የክፍትና የዝግ መጠይቅ ትንተና.. . 32

4.1.4.1 ከክፍት ጥያቄ የተገኘ ትንተና
……………………………………………………….51

4.2 የግኝት ማጠቃለያ.. 443

ምዕራፍ አምስት.. 487

የማጠቃለያና መፍትሄ ሃሳቦች... 487

5.1 ማጠቃለያ 487

5.2. መፍትሄ ሀሳብ.. 499

ዋቢ ጽሁፎች. 60

አባሪዎች

ሠንጠረዥ ማውጫ

ሰንጠረዥ 1፡ የጥናቱ አካላይ ዝርዝር .... Error! Bookmark not defined.**1**

ሰንጠረዥ 2፡ የጥናቱ ናሙና በየትምህርት ቤቱ ዝርዝር........................Error! Bookmark not defined.2

ሰንጠረዥ 3፡ የተሳታፊዎች ዳራ... 247

ሰንጠረዥ 4፡ አዲስ ወይምአመጣጣቸው ያልታወቀ ቃላትን በመፍጠር የተገኙ የአረዳ ቃላት.................... 248

ሰንጠረዥ 5፡ ተጨማሪ ትርጉም በመስጠት የተፈጠሩ የአረዳ ቃላት 259

ሰንጠረዥ 6፡ በምክላ ትርጉም በመስጠት የተፈጠሩ የአረዳ ቃላት... 31

ሰንጠረዥ 7፡ ከውጭና ከሀገር ውስጥ ቋንቋዎች በውሰት የተፈጠሩ የአረዳ ቃላት............................... 282

ሰንጠረዥ 8፡ ቃላቱ ውስጥ ያሉትን ፊደላት በማለባበጥ የተፈጠሩ የአረዳ ቃላት............................ 293

ሰንጠረዥ 9፡ የአረዳ ቃላት አጠቃቀም.. 327

ሰንጠየዥ 10፡ የአረዳ ቃላት ለምን ተግባር ነው የሚውሉት? 349

ሰንጠረዥ 11፡ በትምህርት ቤት ውስጥ የአረዳ ቃላት የሚዘወተሩት ተማሪው በምን ሁኔታ ውስጥ ሲሆን ነው?..3540

ሰንጠረዥ 12፡ አረዳ ቃላት አጠቃቀም በትምህርት ቤት.. 36

ሰንጠረዥ 13፡ የተግባቦት ክፍተት... 37

ሰንጠረዥ 14፡ የአረዳ ቃላት እውቀት ጠቀሜታ.. 46

ሰንጠረዥ 15፡ የአረዳ ቃላትን ተለዋዋጭነት በተመለከተ.. 418

ሰንጠረዥ 16፡ የአረዳ ቃላት በየትኛው የቋንቋ ክሂል ላይ ይታያል/ይደመጣል?................................. 50

አጠቃሎ

ይህ ጥናት የተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀም በቋንቋ ክሂሎች ላይ ያለውን ተጽእኖ ለመመርመር ሲሆን በአካሄዱም አይነታዊ የምርምር ዘዴን መሰረት አድርጓል፡፡ መረጃዎችን ለማንተን ገላጭ ተንታኝ የትንተና ዘዴን ተጠቅሟል፡፡ ይህ ጥናት አራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች እና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት በሚማሩ 443 ተማሪዎችን አመቺ /ግኝት/ የናሙና ዘዴን በመጠቀም የተመረጡ በጥናቱ ላይ አሳትፏል፡፡ አጥኚው ያነሳቸው መሰረታዊ ጥያቄዎች (1) በትምህርት ቤት ተማሪዎች እየተጠቀሙባቸው ያለው የአራዳ ቃላት አፈጣጠር ምን ይመስላል?፣ (2) የአራዳ ቃላት በየትኞቹ ክሂሎች ላይ ተጽእኖው ይታያል?፣ (3) የአራዳ ቃላት ተለዋዋጭነት በተማሪዎቹ ተግባቦት ላይ የሚፈጥረው ተጽእኖ አለ? (4) የአራዳ ቃላት በተመረጡት ትምህርት ቤቶች የአገልግሎት ስርጭቱ ምን ይመስላል? የሚሉት ሲሆኑ ለነዚህ ጥያቄዎች ምላሽ ለመስጠት እንደ መረጃ መሰብሰቢያ ዘዴ ያገለገሉት ምልከታን በመጠቀም የተማሪዎችን ንግግር በማዳመጥ የተናገሯቸውን ቃላት ማዛግቧል፣ በተማሪዎች የተሰበሰቡ የአራዳ ቃላት፣ በተማሪዎች የተጻፉ ደርሰቶችንና በጽሁፍ መጠይቅ የሰበሰባቸውን መረጃዎች ተንትኗል፡፡

በዚህም መሰረት የተገኘው ውጤት እንደሚሳየው ተማሪዎች የአራዳ ቃላትን በትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ ካሉ ቢጤዎቻቸው ጋር እንደሚጠቀሙ የተገኘው መረጃ ያሳያል፡፡ የቃላት አፈጣጠሩም የአማርኛ መደበኛ ቃላትን ገልብጦ በማስበብ፣ አዲስ ቃል በመፍጠር፣ ለመደበኛው የአማርኛ ቃል ተለዋጭ ትርጉም በመስጠት፣ ከሌሎች ቋንቋዎች በመዋስ እንደሚፈጠሩ ጥናቱ ያሳያል፡፡ እነዚህ የአራዳ ቃላት በተወሰኑ ቡድኖች የሚፈጠሩና ተጠቃሚዎቹ ብቻ የሚያውቋቸው ሲሆኑ አገልግሎት የሚሰጡት ሌሎች የህብረተሰብ አባላት እስኪያውቋቸው ብቻ አገልግሎት የሚሰጥ በመሆኑ የቃላቱን ፍቺ ሌሎች ካወቁት ምስጢራዊነታቸው ስለሚበቃ በሌላ ቃል ይተካሉ፡፡ ይህ ደግሞ የቃላቱን ተለዋዋጭነት ያሳያል፡፡ ስለዚህም መምህራን ቃላቱን በትምህርት ክፍለ ጊዜ ተማሪዎች ከተጠቀሙ በመደበኛ ቃላት ተክተው እንዲጠቀሙ ጥረት ማድረግ ይጠበቅባቸዋል፡፡

ምዕራፍ አንድ

መግቢያ

1.1 የጥናቱ ዳራ

በቋንቋ መግባባት ለግለሰብ እንዲሁም ለማኅበረሰብ የሰው ዘር ልዩ እና በሁሉም ዘንድ ያለ አለመቀፋዊ መሳሪያ ነው፡ የሰው ልጅ አቅም ተምሳሌታዊ እሳቤዎችን ለመተርጎም እና ትርጉም ወዳለው ድምፅ-ልሳን በማውጣት ቋንቋን ፈጥሯል፡፡ የሰው ልጅ ባህል፣ ማህበረሰባዊ ባህሪያቱና አስተሳሰቡ ከቋንቋ ውጪ እውን መሆን አይችልም፡ በሌላ አባባል ደግሞ ተግባቦት ያለሃሳብ ትርጉም አይኖረውም፡ ለተግባቦት ደግሞ መሰረቱ ቃላት ናቸው፡

ቃላት በሰው ልጅ የዕለት ተዕለት ተግባቦት ውስጥ በዋናነት የሚገለገሉ የማናገርና የመፃፍ ክሂልን ለማዳበር ከፍተኛ ሚና ያላቸው የቋንቋ ክፍሎች በመሆናቸው አጥኚው የአራዳ ቃላት በተማሪዎች የማናገርና የመፃፍ ክሂል ውስጥ ያላቸውን የስርጭት መጠን በመመርመር በተግባቦት ክሂል ውስጥ ያለውን ስርጭት ፈትሿል፡፡ ቋንቋን በተመለከተ (Haliday፣1978፣1) ሲገልጽ "የሰው ልጆች በቋንቋ አማካይነት ባህሉን፣ እምነቱን፣ ፍላጎቱንና አመለካከቱን የሚገልጽበት መሳሪያ ነው" ይላል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የቋንቋው ባለቤት የሆነው ማህበረሰቡ ውስጥ የተገኙ ልማዶች፣ በእለት ተዕለት የሚደረጉ እንቅስቃሴዎች የአለባበስና የአመጋገብ ባህሉንና ሌሎች ባህሪያቱን ጨምሮ ከሚለዩባቸው አንዱ ቋንቋ ነው፡ የሰው ልጆች ቋንቋን በሚግባቡበት ጊዜ በቃላት አጠቃቀም ልዩነት ምክንያት በንግግር ክሂል ላይ ከመደበኛ የቋንቋ አጠቃቀም ወጣ ባለ መልኩ ሊጠቀሙ ይችላሉ፡ ይህንንም ከሚያደርጉት መካከል በትምህርት ቤት ውስጥ የሚገኙ ወጣት ተማሪዎች የራሳቸውን ሀሳብ በምስጢር ለማስተላለፍ የሚጠቀሙት ነው፡

በህበረተሰብ ውስጥ በማንኛውም ሰው ጥቅም ላይ ከሚውሉ ኢ-መደበኛ የቋንቋ አጠቃቀም መካከል አንዱ የአራዳ ቋንቋ ነው፡ ቃሉ በእንግሊዘኛ ቋንቋ ውስጥ በግልፅ የተከሰተው በ18 ኛው መቶ አጋማሽ ላይ ሲሆን በዚህ ዘመን ወራዳ ባህሪ ያላቸው ቡድኖች የሚጠቀሙትን ቋንቋ ለማመልከት እንደነበር እና በ20ኛው ክፍለ ዘመን ደግሞ ቃሉ የጎረምሶች ቋንቋ ከሚል ትርጉም ጋር ተያይዞ ይገኛል (አብነት፣2007)፡፡ የአራዳ ቋንቋ በህብረተሰቡ ዘንድ አንዳንድ ሰዎች የሚሰጡት አስተያየት የዱርዬ፣ የወሮበላ ቋንቋ ነው ይላሉ፡ ሌሎች ደግሞ በወሉ ያልተያዙ አንዳንድ ዋልጌ ወጣቶች የፈጠሩት መግባቢያ ነው ሲሉ የተቀሩት ደግሞ የዘመኑ ከተሜ ቀመስ ወጣቶች የሚጠቀሙበት ቋንቋ ነው ሲሉ ይበይኑታል፡፡ (ምትኩ፣1983) ሰለሞን፣(1997)እና አስቴር፣(2000) ይህንን አሳብ ሲያጠናክሩት የአራዳ ቃላት ተጠቃሚዎች በከተማ የሚኖሩ ወጣቶች ናቸው፡ ወጣቶቹ፤ በትምህርት ቤት የሚገኙ ጥቂት ወጣት ወንዶችና ሴት ተማሪዎች ሌቦች፣ የጎዳና ተዳዳሪዎች የታክሲ ረዳቶች ወዘተ. ናቸው በማለት ይገልጻሉ፡

ይህንን መሰረት በማድረግ አጥኚው በትምህርት ቤት ውስጥ የአራዳ ቃላት አጠቃቀም በተማሪዎች አገልግሎት ላይ ሲውል በማጃመጡእና ደርሰት ሲጽፉም ቃላትን በማገኘቱ ለርዕሰ ጉዳዩ ትኩርት ሊሰጠው ችሏል፡፡

የአራዳ ቃላት የሚባለው ከሌሎች መግባቢያዎች የሚለየው ባለው ታሪክ፣ ባፃፃፉና በትርጉሙ ብቻ አይደለም፡፡ የአራዳ ቃላት ይበልጥ ተስማሚ በሆነ መንገድ የሚለፀው ቃላቱን ማን ይጠቀምበታል?፣ በቃላቱስ ምን ሜልክት ይተላለፋል? ከሚሉት ጥያቄዎች ከምናገኘው ሜልስ ጭምር ነው፡ በአማርኛ ቋንቋ ተናጋሪዎች ዘንድ የዘመን አመጣሽ አባባል የሚታወቀው በሚጠቀሙባቸው ቃላት አይነት እና በሚሰጡት ትርጉም ብቻ ሣይሆን ቃላትና አባባሎቹን የሚጠቀሙባቸው ሰዎች አንፃር ነው (ምትኩ፣ 1983)፡፡ ይህንንም መሰረት በማድረግ አጥኚው ተማሪዎች በአራዳ ቃላት የአጠቃቀም ስርጭትን ለመመርመርና ከቋንቋ ትምህርት አላማ አንፃር ያለውን ክፍትት ለማሳከት ጥረት አደርጓል፡፡

ይህ ጥናታዊ ጽሁፍ ትኩረቱን የሚያደርገው የአራዳ ቃላት አጠቃቀም በተማሪዎች የአማርኛ ቋንቋን በመናገር እና በመፃፍ ክሂል ውስጥ ያለውን የስርጭት መጠን ሜቲተሽ እና የሚያሳድረውን የተግባቦት ክፍተት ከአማርኛ ትምህርት አላማ አንፃር ፍተሻ ማድረግ ነው፡ የአማርኛ ቋንቋ በሀገራችን በብዙ ተናጋሪዎች ዘንድ የሚነገርና የሀገሪቱም የፌደራሉ መንግስት የስራ ቋንቋ ሆኖ በማገልገል አያሌ ዘመናትን አስቆጥሯል፡፡ በመሆኑም አጥኚው በአዲስ አበባ በተመረጡ ሁለተኛ እና የመሰናዶ ትምህርት ቤቶች የተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀም በመናገር እና በመፃፍ ክሂል ውስጥ ያለውን የስርጭት መጠን በሚያበኛው የተግባቦት ሂደት ላይ ተጽእኖ መኖሩን እና አለመኖሩን መመርመር ነው፡

1.2 የጥናቱ አነሳሽ ምክንያት

አጥኚው በመምህርነት ዘመኑ አልፎ አልፎ ተማሪዎች እንግዳ ቃላትን በመጠቀም መልዕክት ሲያስተላልፉ ምን ማለት እንደፈለጉ ግር ስላለው ይህ ግርታው በሌሎች ተማሪዎችና መምህራን ዘንድ ይኖር ይሆን? የሚል ጥያቄ ሁሌ ጊዜ በውስጡ ይመላለስበት ነበር፡፡ በመሆኑም ዘመኛ ወጣቶች የሚጠቀሙት ቃላት ማብራከት ከቋንቋ ትምህርት አላማ አንፃር ሲያስበው በውስጡ የተፈጠረው ለቋንቋው እንግዳ መሆን በተማሪዎች ውስጥ ቢኖርስ? የሚል ጥያቄ ስለፈተነው ይህንን ጥያቄ በጥናት ለማረጋገጥ በሚል መነሻ ሀሳብ ጥናቱን አጥንቷል፡፡ አጥኚው በአዲስ አበባ ከተማ ሁለተኛና መሰናዶ ትምህርት ቤቶች ውስጥ ተማሪዎች የአራዳ ቃላትን በንግግር ሂደታቸው እንዴት እና በምን አውድ ውስጥ እንደሚጠቀሙት ለመመርመር በማሰቡ እና ተማሪዎቹ በትምህርት ቤት ውስጥ በቡድን ሆነው በሚጋገሩበት ጊዜ የሚጠቀሙት ቃላትን እንግዳነት በማንዘብ የቃላቱን ምንነትና ለምን እንደሚጠቀሙባቸው ለማወቅ ካለው ፍላጎት የተነሳ ቃላቱ ለተማሪዎቹ የሚሰጡት ግልጋሎት እና ምንነትን በመመርመር የቃላቱን ትርጓሜ የማያውቁ ተማሪዎች ጋር ሲደርስ የሚፈጥረው የተግባቦት ክፍተት መኖሩን እና አለመኖሩን አጥኚው በመመርመር እና በተግባቦት ላይ የሚያስከትለውን ክፍተት ማየት ነው፡

በቋንቋ አጠቃቀም ውስጥ በተለያዩ የማከን ደረጃ ቡድናዊ የቋንቋ አጠቃቀሞች አሉ፡፡ ይህንንም መሰረት በማድረግ Crystal (1995) ሲገልጽ "የተወሰኑ የማህበረሰብ ክፍሎች የግል ጥቅማቸውን ማስፈጸሚያ ሲሉ የሚጠቀሙት ነው፡ ይህ ቋንቋ ከአንድ ማህበረሰብ የቋንቋ አጠቃቀም የተለየና ከቡድን ውጪ የሆኑ አባላት ለረዱትና ለገነዘቡት የማይችሉና ግልጽነት የሌለው የቋንቋ አጠቃቀም ነው፡ ይሁን እንጂ ቋንቋው ለቡድኑ አባላት ግልጽነቱ በጣም የጎላ ነው" በማለት ይገልጻል፡፡

ቡድናዊ የቋንቋ አጠቃቀም ላይ Pemario (1990፣69) ጥናትና ምርምር በማካሄድ በጥናቱም ማጠቃለያ ላይ የሚከተለውን ሀሳብ ይገልጻል፡፡ "የቡድን ቋንቋ አጠቃቀም ሂደት ነባር ቃላት ላይ ተጨማሪ ትርጉም በመቀጠልና አዳዲስ ቃላትን በመፍጠር የተገኘ፣ በቃላት አፈጣጠሩ የሥነ-ልሳንን መሰረታዊ ሀሳብ የማይከተል፣ በጠቅላላው የተወሰኑ ማህበራዊ ክፍል ቡድኖችንና የእድሜ እኩዮችን የሚያገለግል የአጠቃቀም ስልት ነው" በማለት ይገልጻል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ደረጀ (1996) ስለ ቡድናዊ እና የአራዳ ቃላት አጠቃቀም ሲገልጽ የቡድናዊ ቃላት ወይም የአራዳ ቃላት የሚባሉት የተወሰኑ የማህበረሰብ ክፍሎች ወይም ቡድኖች የቡድናቸውን የውስጥ ምስጢር ለመጠበቅ ወይም ጥቃትን ለመከላከል በቡድኑ ውስጥ ብቻ መረጃ ለማለዋወጥ ሲሉ ከመደበኛ የቋንቋ ቃላትና ስርዓታዊ አጠቃቀም በተለየ ሁኔታ የሚፈጥሩት የመግባቢያ ዘዴ ነው በማለት ይገልጻል፡

ይህንንም መሰረት በማድረግ አጥኚው ቡድናዊ የቋንቋ አጠቃቀሞችን በአዲስ አበባ ከተማ በሚገኙ አራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶችና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት በሚማሩ ተማሪዎች በቡድን የሚጠቀሙት የአራዳ ቃላት በመናገርና እና በመፃፍ ክሂል ላይ የሚፈጥረው የተግባቦት ክፍተት መኖሩን ዓይነታዊ

የምርምሮ ዘዴን በመጠቀም በተገቢው ሁኔታ ተንትኗል፡፡በተጨማሪም የአራዳ ቃላት በማገር እና በማፍ ክሂል ላይ ያለውን የአገልግሎት አድማስ ከአማርኛ ቋንቋ ትምህርት አላማ አንፃር ፈትሿል፡፡

1.3 የጥናትና ምርምሩ ዓላማዎች

1.3.1 አጠቃላይ ዓላማ

ይህ ጥናት የተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀም በቋንቋ ክሂሎች ላይ ያለውን ተጽእኖ ከቋንቋ ትምህርት አላማ አንፃር በመመርመር ቃላቱ በሚደበኛው የተግባቦት ሂደት ላይ የሚፈጥሩትን ክፍተት ማሳየት፡፡

1.3.2 ዝርዝር ዓላማዎች

1. የአራዳ ቃላት ተለዋዋጩት በተግባቦት ሂደት የሚፈጥረውን ተጽእኖ ማዘርዘር፡፡
2. የአራዳ ቃላት ተማሪዎች በየትኛው ክሂል ውስጥ እየተጠቀሙት እንደሆነ ማሳየት፡፡
3. የአራዳ ቃላት በትምህርት ቤት ውስጥ ያለውን የአገልግሎት ስርጭት መግለፅ ፡፡
4. በትምህርት ቤት ውስጥ ተማሪዎች እየተጠቀሙት የሚገኘውን የአራዳ ቃላት አፈጣጠር ማዘርዘር፡፡

1.4 የጥናቱ መሪ ጥያቄ

የዚህ ጥናት መሪ ጥያቄ የሚሆነው የተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀም ከቋንቋ ትምህርት አላማ አንፃር ሲመረመሩ ቃላቱ በሚደበኛው የተግባቦት ሂደት ላይ የሚፈጥሩት ክፍተት አለን? ***የሚል ሲሆን ንዑሳን መሪ ጥያቄዎች ደግሞ የሚከተሉት ናቸው፡፡***

1. የአራዳ ቃላት ተለዋዋጩት በተማሪዎቹ ተግባቦት ላይ የሚፈጥሩት ተጽእኖ አላቸው?
2. የአራዳ ቃላት በተግባቦት ሂደት በየትኞቹ ክሂሎች ውስጥ ይታያሉ ?
3. የአራዳ ቃላት ለጥናቱ በተመረጡ ትምህርት ቤቶች የአገልግሎት ስርጭቱ ምን ይመስላል?
4. በትምህርት ቤት ተማሪዎች እየተጠቀሙት ያለው የአራዳ ቃላት አፈጣጠር ምን ይመስላል?

አጥኚው መረጃዎችን በመመርመር ለነዚህ ጥያቄዎች በመረጃ ላይ ተመስርቶ ምላሽ ሰጥቷል፡፡

1.5 የጥናቱ አስፈላጊነት

ይህ ጥናት በአግባቡ ከተጠናቀቀ የሚከተሉት ጠቀሜታዎች ይኖሩታል ተብሎ ይታሰባል፡-

ሀ. የአራዳ ቃላት በተግባቦት ሂደት ላይ የሚፈጥሩትን ተጽእኖ በሚረዳት በመማር ማስተማር ሂደት ውስጥ ተማሪዎች ጥሩ የተግባቦት ክሂል እንዲኖራቸው እና ምን ማድረግ እንዳለበት

ያሚያከታል፡፡

ለ. አማርኛን በማስተማር ስራ ለተሰማሩ መምህራን የአራዳ ቃላት በተማሪዎች የተግባቦት ክሂል ላይ የሚፈጥረውን ክፍተት በሚረዳት የማስተማሪያ ዘዴዎችን ለመቀየስ ይረዳል፡፡

ሐ. የአራዳ ቃላት በተግባቦት ሂደት ላይ የሚፈጥሩትን ተጽእኖ በሚረዳት በመማር ማስተማር ሂደት ውስጥ ተማሪዎች ጥሩ የተግባቦት ክሂል እንዲኖራቸው እና ምን ማድረግ እንዳለባቸው ያሚያከታል፡፡

መ. ወደፊት በማስኩ ለሚደረጉ ጥናቶች እንደመነሻ ሊያገለግል ይችላል ተብሎ ይገመታል፡፡

1.6 የጥናቱ ወሰን

የዚህ ጥናት ዋና ትኩረት የተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀም ፍተሻ በአዲስ አበባ ቂርቆስ ክፍለ ከተማ በተመረጡ አራት የመጀመሪያ ሁለተኛ ደረጃ እና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት የሚገኙ ተማሪዎችን በናሙና በመውሰድ የሚደረግ ነው፡ክፍለ ከተማው የተመረጠው በቀላል የእጣ ናሙና ሲሆን አራት የመጀመሪያ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች እና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤትን አካቷል፡፡ከተጠቀሱት የክፍለ ከተማው ትምህርት ቤቶች ውጭ ያሉትን የግልና የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት ቤቶችን ጥናቱ አያካትትም፡ጥናቱም ከተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀም ከአማርኛ ቋንቋ ከመማር ግርና ከማፈ ውጭ ያሉትን ተላውጦዎች አይመለከትም፡ዋንኛ ትኩረቱም ተማሪዎቹ የአራዳ ቃላት አጠቃቀምን መሞምና ተንትኖ በሚደበኛው የተግባቦት ሂደት የሚፈጥረውን ክፍተት በማጠቆም ከአማርኛ ትምህርት አላማ አንፃር የመፍትሔ ሀሳብ መጠቆት ነው፡

1.7 የጥናቱ ተግዳሮቶች

አጥኚው ይህንን ጥናት ለማጥናት በሚንቀሳቀስበት ወቅት ካጋጠሙት ተግዳሮቶች መካከል እንደ ዋናነት ለመጥቀስ ያህል ለዚህ ርዕሰ ጉዳይ አጥጋቢ የሆነ ጥናት ማግኘት አለመቻሉ፡ የተጠኑትም ጥናቶች የጎዳና ተዳዳሪዎች የአራዳ ቃላት አፈጣጠርና አጠቃቀምን መሰረት ያደረጉ በመሆናቸው ለሁለተኛ ዲግሪ ጥናት በበቂ ሁኔታ መረጃ የሚሰጡ አይደሉም፡በመሆኑም አጥኚው በርዕሰ ጉዳዩ ላይ የራሱን አዎንታዊ አስተዋጽኦ ለማበርከት ካለው ውስጣዊ ተነሳሽነት የተነሳ ጥረቱን አሳርፏል፡፡

1.8. የቁልፍ ቃላት ብያኔ

የአራዳ ቋንቋ – በንግግር ማህበረሰብ ውስጥ በማንኛውም ሰው ጥቅም ላይ የሚውል ኢ-መደበኛ ቋንቋ አጠቃቀምን፣ተራ ቋንቋ፣ለጽሁፍ ያልዋለ፣የምስጢር ቋንቋ፣የአንድ ቡድን ቋንቋ የሚል ፍቺ ሲኖረው በዚህ ጥናት የአራዳ ቃላት የሚለውን ትርጓሜ ይወክላል፡፡

የጓዳ ቋንቋ-(Jargon) በአንድ በተወሰነና ስዉር የስራ ክልል ዉስጥ ለሚሰሩበት ሙያና

በዚያው አካባቢ በሚገኙ ደርጊቶች እንደ መገለጫ አደርገው የሚጠቀሙበት

የቋንቋ ትርጉም ይዉክላል፡፡ (ለምሳሌ ሐኪሞች ፣የፋብሪካ ሰራተኞች፣ ምህንድስና፣

ሸማ፣ግብርና፣ ዉትርደና ወዘተ.)

ወጣት- የአራዳ ቃላት ሚጃ የተገኙት ከህፃናትና ወጣት ተማሪዎች በሚሆኑ ትርጉሙ

በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚታወቀዉ የእድሜ ክልል ለማመልከት አለመሆኑን ይገልፃል፡፡የወፍ ቋንቋ (Argote)-ይህ መግባቢያ በተወሰኑ የሀብረተሰብ ክፍሎች በሚስጥር ባሉ ወገኖች /ቡድኖች/ ዘንድ አገልግሎት የሚሰጡ የአራዳ ቃላትን ትርጉም ብቻ ይወክላል፡፡(ምሳሌ -የሌቦች፣የጎዳና ላይ ነጋዴዎች… ወዘተ.)

ምዕራፍ ሁለት

ክለሳ ድርሳናትና የተዛማጅ ጥናት ቅኝት

2.1. የአራዳ ቃላት ምንነት

የተለያዩ መዝገበ ቃላቶችና የቋንቋ መጽሀፍት ስለአራዳ ቃላት ብዙም ልዩነት ባልታየበት መልኩ ብያኔ ሰጥተዉበታል፡፡ ከዚህ ዉስጥ ለምሳሌ ሁለቱን ለመጥቀስ የአራዳ ቃላት አዲስ በሚፈጠሩና በሚሰሩ ቃላት የሚፈጠር ለወጣቶች ወይም ደግሞ ለአንድ ማህበረሰብ ክፍል ግልጋሎት የሚሰጥ የንግግር ክፍል ሲሆን ዋና አላማዉም ለዚያ ቡድን ምስጢር በሚደበቅ በመግባቢያነት ማገልገል ነው Hartman (1976፣210)፡፡ከዚህም በተጨማሪ The Cambridge Encyclopedia of language (1996፣1349) ደግሞ እንዲህ ሲል ይበይነዋል የአራዳ ቃላት/Slang/ ኢ-መደበኛ የሆነ ቋንቋ ሲሆን ትሁት ያልሆኑ ቃላትና ትርጉሞችን እንዲሁም አባባሎችን ሊጨምር የሚችልና ለአጭር ጊዜ ብቻ ጥቅም ላይ የሚዉል መግባቢያ ሲሆን አገልግሎት የሚሰጠዉም እርስ በእርስ በሚተዋወቁ የተወሰኑ ማህበራዊ ቡድኖች መካከል ነው፡

ቀደም ሲል እንዳየነው የአራዳ ቃላት በሁሉም ቋንቋዎች ዉስጥ ሊኖር የሚችል የቋንቋ አጠቃቀም ክፍል እንደሆነ እና በተለያዩ ምሁራን የተሰጡ ብያኔዎች እናገኛለን እነዚህ ብያኔዎች በብዙ መልክ የሚመሳሰሉ ቢሆኑም ከቃላቱ ተጠቃሚ የመኖሪያ ክልል፣በህብረተሰቡ የእድገት ደረጃ ማእያየት ወዘተ. የተነሳ ልዩነት ይኖረዋል፡፡ሆኖም የአራዳ ቃላት በአገልግሎት ላይ የሚቆይበትን ጊዜ የተጠቃሚዎቹን ሁኔታ ብዙት የሚያሳዩትን ባህሪያትና አጠቃቀም በመመርኮዝ ብያኔ ለመስጠት አያስቸግርም፡ይህንንም ሀሳብ ምትኩ (1983) እንደሚከተለው ያጠናክረዋል፡፡አራደኛ የሰዋሰዉ ስርአት የሚከተል ሰዎች ከሚግባበበት

የቋንቋ ህግ ያፈነገጠ በአንድ ቃል ወይም በቃላት ደምሮ ሀሳብ የሚለጽበት እንደሆነና አንዳንደም በተሜሏ ወይም በከፊል አረፍተ ነገር አባባሉን እንደሚያስወብው ይጠቅስና ከዚህም በተጨሜሪ የአራዳ ቃላት የግለሰቦች የህይወት ክፍል መሆኑንና የህብረተሰብን ታሪክ እንደሚያንፀባርቅ ይገልፃል::

እንደ አብነት (2007) አገላለፅ የአራዳ ቃላት በንግግር ውስጥ በማህበረሰቡ ጥቅም ላይ የሚዉል ኢ-ሜደበኛ የቃላት አጠቃቀምን አራዳ ቋንቋ ይለዋል፡፡Hartman (1976)ሜደበኛ ያልሆነ ቋንቋ የምንለው ከሜደበኛ ቋንቋ ለየት ያለ አነባብ፣የሰዋስው አጠቃቀም፣የቃላት ምጥረታ የሚታይበት የቋንቋ ሜልክ ነው፣ከቅርብ ጓደኞቻችንና በብዘት አብረውን ከሚዉሉ ሰዎች ጋር በምነጋገርበት ጊዜ የምንጠቀምበት መሆኑን ገልጿል፡፡

2.2. የሜደበኛ ቋንቋ ስያሜ

ቋንቋን መፍጠርም ሆነ የመጠቀም ችሎታ ያለው የሰው ልጅ ብቻ ነው፣የቋንቋ አጀማመርም ከሰው ልጅ ረጅም ታሪክ ጋር እኩል የሚሄል እድሜ አለው፣በተለይ የንግግር ቋንቋ ታሪክ በጣም እሩቅ ዘመን ነው፣የጽህፈት ቋንቋም ቢሆን ከጥቂትና ስዕላዊ መግለጫ ተነስቶ ዛሬ ክፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሷል፡፡ይህ የሰው ልጅ ልዩ ተሰጥኦ የሆነው ቋንቋ የሰውን ልጅ ትልቅ የአስተሳሰብ ችሎታና የፈጠራ ብቃት አጉልቶ የሚያሳይ ነው፣ሰው ቋንቋን የሀሳብ መግለጫ የእርስ በእርስ መግባቢያ መሳሪያ አድርጎ ይጠቀማል፡፡

Hartman(1976) የተባለው የቋንቋ ተመራማሪ ሲገልጽ "ቋንቋ በጣም ዋና እና ተቀዳሚ ከሚባሉት የሰው ልጅ ባህሪዎች ውስጥ አንዱ ነው፤ቋንቋን አመጭ ወደሆነ ሀሳብ መግለጫ መግባቢያ መሳሪያነት የማሳደግ ሂደት ምንአልባትም ትልቁ የሰው ልጅ ስኬት ነው፡ በዓለም ላይ በሺህ የሚቆጠሩ የተለያዩ ቋንቋዎች አሉ፣እነዚህም ቋንቋዎች የራሳቸው የሆነ ቅርፅ፣አገባብና መዋቅር አላቸው፣አንዱን ቋንቋ እራሱን ብቻ እንኳ ብናይ የተለያዩ ልዩነቶች ይኖሩታል፡፡ለምሳሌ አንድ ቋንቋ የተለያዩ ዘየዎች እና ሜደበኛ ያልሆነ አጠቃቀም ይኖረዋል፡፡ዘየዎቹ በራሳቸው በሶስት ይከፈላሉ ግለ-ዘየ ከግለሰብ ግለሰብ የሚለያይ የቋንቋ አጠቃቀም፣ማህበራዊ ዘየ በማህበራዊ ዳራ /ቦታ/ ልዩነት ምክንያት የሚፈጠር ዘየና አካባባዊ ዘየ በቦታ ርቀት ምክንያት የሚፈጠር የአነጋገር ልዩነት ናቸው Hartman (1976) ::''

እንደ ሰለሞን፣(1997) እና አስቴር፣(2000) ሜደበኛ፣ቃላት የሚከተሉትን መመዘኛዎች ከሞላ ጎደል የሚያሟሉ ናቸው፣በአንድ ቋንቋ ውስጥ የሚገኙ ቃላት ሁሉ እኩል ስርጭት ሊኖራቸው አይችልም፣አንዳንዶቹ በተደጋጋሚ በብዙ ቦታዎች ስራ ላይ የሚዉሉ ናቸው፣አንዳንዶቹ ግን አይደሉም፣በከተማም ሆነ በገጠር ተዘውትረው የሚሰራባቸው በስርጭት የተለያዩ ናቸው፣ሜደበኛ ቃላትን ምሁራን እንደሚከተለው ይበይኑታል፤ቃል በአንደበት ወይም በፊደል ምልክትነት የሚለፅ ሃሳብ ወይም የስሜት ውክይ ነው (ዳኛቸው፣1988)፡፡ይህንን ሃሳብ ደረጀ (1996) ሲያብራራው አንደን ሀሳብ በደርሰት ሜልክ ለመፃፍ ወይም በንግግር አቀነባብሮ ለማቅረብ የሚቻለው ሀሳቡን እንደታሰበው አደርገው የሚያስተላልፉ ማሳረታዊ

ቃላትን ማምረጥ ሲቻል ነው፡ከላይ የተገለፀው የቃላት ስያሜ የሚወክለው ሚደበኛ ቃላትን ነው፡ይህ ጉዳይ ለሚደበኛነት እንደ አንድ ማሳኪያ ተደርጎ ሊቆጠር ይችላል፡፡በሌላ በኩል ጋዜጣ ፣ሬዲዮ፣ቴሌቪዢን፣ወዘተ.የመሳሰሉት የህትመትም ሆኑ የኤሌክትሮኒክስ ሚዲያዎች አዘውትረው የሚጠቀሙባቸው ቃላትም ሚደበኛ ሊባሉ ይችላሉ፡ከዚህ በተጨማሪም በመማር ማስተማሩ ሂደት ላይ ለትምህርት ማስጫ መቀበያ የሚያገለግሉ እንዲሁም በማግስት ማስሪያ ቤቶች፣ህዝባዊና ልማታዊ ድርጊቶች ወዘተ…ለስራ ማስሪያነት የሚያገለግሉ ቃላትን ሚደበኛ ብለው ይፈርጃሉ፡Yule(1996፣180-190) የአንድን ቋንቋ የተለያዩ ሜልኮች /አይነቶች/ በሚሚለከት <<የቋንቋ ጥናት>> በሚለው መጽሐፉ ሲያስረዳ፡ - አብዛኛውን ጊዜ በአንድ የተወሰኑ የቋንቋ ተናጋሪዎች ቋንቋውን በአንድ አይነት ሜልኩ እንደሚጠቀሙ እውቅታውን በብዘት አያስተውሉም፡፡

አንድ ቋንቋ በተለይ በሚነገርበት ጊዜ ከአንድ በላይ ሜልክ ሊይዝ ማቻሉን እንገነዘብም Yule(1996፣227)፡፡በቋንቋ የተለያዩ አጠቃቀሞች ልዩነት የሚታየው በዘየዎች ብቻ አይደለም፤አንድ ቋንቋ ሚደበኛና ሚደበኛ ያልሆነ አጠቃቀሞች /ሜልኮች/ አሉት፡፡ ሚደበኛ ቋንቋ የምንለው በሚደበኛነት ለብዜራዊ መግባቢያነት የሚውለውን፣በጽሁፍ ሜልክ በጋዜጦችና በመጽሀፍት ተጽፎ የሚቀርበውን እንዲሁም በትምህርት ቤቶችና በማናኛ ብዙሀን አማክኝነት ለህዝብ የሚደርሰውን ቋንቋ ነው፡ ይህ የቋንቋ ዘርፍ በህብረተሰቡ ዘንድ ትልቅ ግምት የሚሰጠውና ተቀባይነት ያለው መሆኑን ሲናገር Hartman(1976) የሚደበኛውን ቋንቋ ብያኔና በብዘትም ከማገር ይልቅ በማፍ ሜልክ የሚቀርብ መሆኑን እንደሚተለው አስቀምጧል፡፡ ሚደበኛ የምንለው ቋንቋ፣ቋንቋውን መማር ለሚፈልጉ የምናስተምረው አይነት ነው፡የዚህ አይነት ቋንቋ በትምህርትና በማናኛ ብዙሀን አማክኝነት ለህዝብ የሚቀርብ ሲሆን ከንግግር ይልቅ በቀላሉ በጽሁፍ ሜልክ የሚገለጽ ነውYule(1996፣227)፡፡ሚደበኛ ያልሆነ ቋንቋ የምንለው ከሚደበኛ ቋንቋ ለየት ያለ አነባበብ፣የሰዋስው አጠቃቀም የቃላት ምስረታ የሚታይበት የቋንቋ ሜልክ ነው ከቅርብ ጓደኞቻችንና በብዘት አብረውን ከሚውሉ ሰዎች ጋር በምነጋገርበት ጊዜ የምንጠቀመው በአብዛኛው የዚህ አይነቱ ቋንቋ ነው (Hartman፣1976) ይላል፡፡

2.3. የኢ- ሚደበኛ ቋንቋ ስያሜ

ለኢ-ሚደበኛ ቃላት አልፎ አልፎ በንግግር ጊዜ የምንጠቀማቸው ሲሆኑ የቋንቋው ተናጋሪ በሙሉ የማያውቃቸው በተወሰኑ አካባቢ ተናጋሪዎችና በተወሰነ ክልል ብቻ የሚታወቁ ናቸው፡ሚደበኛ ባልሆነው የቋንቋ ሜልክ ስር የሚጠቃለሉ ብዙ የቋንቋ ዘርፎች አሉ፡ከነዚህ ውስጥ በእንግሊዘኛው <<ስላንግ >> ወይም አርጎት እና ጃርገን የሚባሉት በዋናነት የሚጠቀሱ ናቸው፡የአራዳ ቃላት ራሱን ችሎ የሚነገር፣ለሚደበኛ ጽሁፍ ስራ የሚውል፣በሚደበኛ ቋንቋ ላይ ጥገኛ በመሆን ጣልቃ እየገባ የሚነገር በመሆኑና ራሱን የቻለ አገባብና የሰዋሰው ስርዓት የሌለው ሲሆን ቃላቱም በአንድ ቋንቋ ላይ ብቻ የሚወሰኑ አይደሉም፡የተለያዩ ቃላትን /ከአካባቢው የተለያዩ ቋንቋዎች/ ተቀላቅለው እናገኛቸዋለን፡፡ከዚህ በተጨማሪም የአራዳ ቃላት

ተጠቃሚዎች የመደበኛውን ቋንቋ ቃላት በማስጠር፣በማስረዘም የቃሉን ሆሄያት ከግራ ወደ ቀኝ በማስቀመጥ መግባቢያ ይፈጥራሉ የአራዳ ቃላት በህብረተሰቡ ውስጥ ያሉትን የተወሰኑ ማህበራዊ ክፍሎች የሚያገናኝ፣ለጋራ መግባቢያነት ያልበቃ ከተለያዩ ቋንቋዎች ቅንጭብጭብ ቃላቶች የተሰናደረ በጽሁፍ ያልዋለ፣የምስጢር መልዕክት ማስተላለፊያ መግባቢያ ነው (Hartman፣1976)፡፡

አገልግሎታቸው በተወሰኑ ሰዎች አካባቢ የተገደበ ሲሆን ቃላቱ በሁሉም የቋንቋው ተናጋሪ የማይታወቁ ከመሆናቸው አንፃር በመግባባት ሂደት መልዕክትን ሊያደበዝዙ ይችላሉ (አስቴር፣2000) በማለት ትገልፃቸዋለች፡፡ከዚህም በማስከተል በኢ-መደበኛ ቃላት ስር መደበኛ ባልሆነው የቋንቋ መልክ ስር የሚካተቱ ብዙ የቋንቋ ዘርፎች አሉ እነዚህም ዘዬ፣የአራዳ ቃላት፣የሙያ (የስራ አካባቢ) ቃላት፣የባዕድ (የተውሶ) ቃላት፣ቀበልኛ እና ፀያፍ በማለት ከፍለዋቸዋል (ሰለሞን፣1997) እና (አስቴር፣2000)፡፡የነዚህ ቃላት ተጠቃሚዎች በከተማ የሚኖሩ ወጣቶች ሲሆኑ ወጣቶቹ ተማሪዎች፣ሌቦች፣የጎዳና ተዳዳሪዎች፣የታክሲ ረዳቶች የጎዳና ላይ ነጋዴዎች ወዘተ. ሊሆኑ ይችላሉ፡፡እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች አራደኛ ቃላትን የሚጠቀሙባቸው ምክንያቶች የተለያዩ ናቸው፡፡ምስጢር ለመደበቅ፣ዘመናዊ መስሎ ለመታየት ወዘተ.ሊሆን ይችላል፡፡ ለምሳሌ ያህል ሌባው ከፖሊስ፣የታክሲ ረዳቱ ከተሳፋሪ፣የጎዳና ተዳዳሪው ከእግር መንገደኛ ወዘተ.ምስጢር ለመሰወር የሚጠቀሙባቸውን ቃላት መጠቀም የተለመደ ነው፡፡ለምሳሌ ያህል በአማርኛ ጥሩ ነው ለማለት ሜጋ አለው፤ቆንጆ ነች ለማለት በርድ ነች፣ሄደ ለማለት ሚሸ፣ ሞተ ለማለት ጫፈ፣እና ወዳጄ ነች ለማለት ኪካውነች የሚሉ አገላለፆች ለአራዳ ቃላት ምሳሌ እንደሚሆኑ (አብነት፣2007፣210)ይገልፃል፡፡

ከዚህም በተጨማሪ(ሰለሞን፣1997፡46) ከዚህ በታች የቀረቡትን ቃላት እንደ አስረጂ በመውሰድ ይገልፃል፡፡

ቃል	**ፍቺ**
ሀ. ዛፓ	ፖሊስ
ለ. ሴሎ	ጠላ
ሐ. ቢጫ	ጠጅ
መ. እንባ	ተቆርቋሪ
ሠ. ጀለስ	ጓደኛ

ረ. ፍንዳታ   አፍላ ወጣት

2.4. የአራዳ ቃላት በማን ተፈጠሩ?

ሁሉም ቋንቋ በሚልእክት ማስተላለፊያ በሀሳብ መግለጫ መሳሪያነቱ ተመሳሳይ ቢሆንም እያንዳንዱ ቋንቋ እንደተጠቃሚው አኗኗር ባህል የእድገት ደረጃ ወዘተ. ልዩነት በስርአትና በአገልግሎቱም ይለያያል፡፡ እያንዳንዱ ቋንቋ የራሱ የሆነ የድምፅ፣የቃላትና የሰዋስው ወዘተ. ስርአት ያለው በመሆኑ ማለያ አለው:: እንዲሁም እንደ አገራችን ባሉ ልሳነ ብዙ አገሮች ሁሉም ቋንቋዎች እኩል የሆነ አገልግሎት አይኖራቸውም፡ አንዱ በጋራ መግባቢያነት፣በስራ ቋንቋነት፣በማስተማሪያ ቋንቋነት ወዘተ. ሲያገለግል ሌላው ደግሞ የሀይማኖት ማስበኪያ ወይም የተወሰኑ ማህበራዊ ቡድኖች መግባቢያ ሊሆን ይችላል፡፡በዚህም መሰረት ህብረተሰቡ በየትኛው ቋንቋ የት፣መቼና ከማን ጋር እንደሚለገሉበት ለይቶ ያውቃል፡፡ስለአንድ ቋንቋ ማጥናት ስንፈልግም በልዩ ልዩ ምክንያቶች የሚከሰተውን የአጠቃቀም ልዩነት እንገነዘባለን፡፡ እንደምንገልፀው የሀሳብ ልዩነት የቋንቋ አጠቃቀማችንም ይለያያል፡፡ከአዛውንቶች፣ከልጆቻችን፣ ከስራ አለቆቻችን፣ከጓደኞቻችን በትምህርት ክፍል ውስጥ፣የቋንቋ አጠቃቀማችን ይለያያል፡፡ በአንድ ቋንቋ ተጠቃሚ ህብረተሰብ ውስጥ በሙያ፣በእድሜ በሚልክአ- ምድር ልዩነት ወዘተ. ምክንያት የተለያየ የቋንቋ አጠቃቀም ያላቸው ማህበረሰባዊ ቡድኖች መኖራቸው ግልጽ ነው Leslau(1964፣7)፡፡

ባዬ (1976፣2) የቋንቋ አጠቃቀምን አስመልክቶ እንዲህ በማለት ያጠናክረዋል‹‹…በከተሞች የሚነገረው አማርኛ ይሁን ሌላ ቋንቋ በገጠር ከሚነገረው ሚልኩ እያደረ የተለየ ይሆናል፡፡ምን ያህል እንደሚለይ ምንአልባት ከተማው ለገጠሬው ተናጋሪ፣ገጠሬው ደግሞ ለከተማው ካለው አመለካከት ማግኘት ይቻላል፡፡ዛሬ የገጠር አማርኛ፣የከተማ አማርኛ ከከተማውም የአራዳ አማርኛ የሚባሉት ሁሉ የሚታወቁት ይህንኑ ነው ፡፡››

ከህብረተሰቡ ተገንጥሎ ለብቻው የሚኖር ሰው የለም፡ቡድኑም በርካታ አባላትን ያቀፈ ወይም በተወሰነ ክልል ውስጥ በሚገኙ ጥቂት ሰዎች የተመሰረተ ሊሆን ይችላል፡፡እነዚህ የህብረተሰብ የቋንቋ ቡድኖች (speech community) ናቸው፡የአራዳ ቃላትንም በርካታ ማህበራዊ ቡድኖች ለተለያየ አገልግሎት የሚያውሉት የቃላት አጠቃቀም ውስጥ አንዱ ነው፡የአራዳ ቃላት ልዩልዩ ቡድኖች ከሚለገሉባቸው የቋንቋ አይነቶች መካከል አንዱና ሰፊ ግልጋሎት የሚሰጥ ነው፡የአራዳ ቃላት በማናቸውም ቋንቋዎች ውስጥ ሊገኝ የሚችል ነው::

ማንኛውም ማህበራዊ ቡድን የራሱን መግባቢያ ወይም የጓዳ ቋንቋ ሊፈጥር ይችላል፡፡ይህ በጣም ውስን በሆነ አካባቢና በሰዎች አመካኝነት የሚፈጠረው የጓዳ ቋንቋም እየሰፋ ሲሄድ ወደ ስላንግ ወይም አርጎት ይለወጣል በማለት Leslau(1964፣6) ይገልፃል፡፡በአጠቃላይ ይህም ቋንቋ በፍጥነት በመቀመጥ ለተወሰኑ የህብረተሰብ ክፍሎች እንደዋና መግባቢያና ምስጢር መደበቂያ ሊሆን ይችላል፡፡ ምስጢር መደበቅ

ደግሞ የስላንግ ወይም አርጎት ዋናና ተቀዳሚ አላማ ነው አርጎት ጥቅም ላይ የሚውለው በአንድ ሙያዊ ቡድኖች ወይም ደግሞ ምስጢራዊ የሆኑ ህብረተሰቦች በሚሆኑ በንግግር ወቅት ከነዚህ ክፍሎች ውጪ ያሉት ሰዎች እንዲያውቁት ወይም እንዲገነዘቡት አይጠበቅም Leslau(1964፣7)፡፡በአጠቃላይ የዚህ የቋንቋ አገልግሎት ለተወሰኑ ማህበረሰብ ክፍሎች ብቻ የሚያገለግል ቃላቶቹም ሆኑ አባባሎቹ ከሚደበኛው ቋንቋ ትንሽ ፈንገጥ የሚል፣ ለማስፋፋትም ሆነ ለማጥፋት ፈጣን የሆነ ለማያውቀው ሰው በቀላሉ የማይገባ፣ ምስጢር ለሚደበቅ የሚጠቅም፣ረጅም አባባሎችን አጭሮና ለተጠቃሚዎች በቀላሉ በሚገቡ ቃላት የሚነገ የመግባቢያ አይነት ነው ባዬ(1976)፡፡

በአንድ ህዝብ ውስጥ ያለውን ቅቡል አስተሳሰብ፣ባህል፣ልማድና ወግ እንዳለ ከመቀበልና ከማፀባረቅ ለየት ያልውንና ያልተለመደውን ባህል አንድም ከማየት፣አንድም ደግሞ ከተለያዩ ማናኛ ዘደዎች ከሚቀስሙት አስተሳሰባቸውን በማለወጥ የራሳቸው የሆነውን ባህል መቀበልና ለሰም ተገዥ መሆንን እንደኋላ ቀርነት አደርገው ስለሚያለከቱት ነው (ምትኩ፣1983) ፡፡

የአራዳ ቃላት አፈጣጠር በሚያለከት Leslau(1964፣8) የቃላቱ ማኛ ስርው–ቃል ወደ ተለያዩ ሚልኮች የተቀየሩ የሚደበኛውን ቋንቋ ቃላት ወይም ደግሞ ከሌሎች ቋንቋዎች በውሰት የተገኙ ናቸው፡አንዳንድ ጊዜም የሚደበኛውን ቋንቋ ቃላት እንዳሉ ከወሰዱ በኋላ ሚደበኛ ትርጉማቸውን በመቀየር የራሳቸው የሆነ ለየት ያለ ትርጉም እንዲይዙ ያደርጓቸዋል፡፡የአራዳ ቃላት በብዛት የሚገኙት በውሰት ነው፡በዙሪያቸው ከሚገኙ የተለያዩ ቋንቋዎች አጭር፣አማኛና ሀሳብን በተገቢው መንገድ የሚገልጹ ቃላትን ይወስዳሉ፡፡እያንዳንዱ አርጎት በሚያውሰው ቋንቋ ባህሪና ሚልካ ምድራዊ አቀማመጥ መሰረት ቃላትን ይዋሳል Leslau (1964፣13)፡፡ይህም ማለት ለውሰቱ በአካባቢ የሚገኘው ቋንቋ ባህሪና አቀማመጥ ስርጭት ይወስነዋል ማለት ነው፡ስለ አራዳ ቃላት አፈጣጠር ይህን ያክል ካልን አሁን ደግሞ የአራዳ ቃላት ተጠቃሚ ማህበራዊ ቡድኖች ለምን የተለየ ቃላት እንደሚፈጥሩ እንሚልከት፡ – እነዚህ ቡድኖች የአራዳ ቃላት ለመጠቀም የተለያዩ ምክንያቶች አሏቸው፡ክልክል የሆኑ ስራዎችን በድብቅ ለመስራት ወደ ስርቆት በሚሰማሩበት ጊዜ፣ የተበላሹ እቃዎችን በማታለል ለመሸጥ ሲሉ ልዩ ልዩ ቃላትን ይጠቀማሉ፡፡ከዚህ ሌላ በህብረተሰቡ ባህልና ወግ መሰረት እንደ ነውር የሚቆጠሩ አባባሎችን ወይም ድርጊቶችን በቀጥታ ከመናገር ወይም ከማለት ይልቅ የእነሱ ቡድን አባል ያልሆነ ሰው እንዳያውቅባቸው ለየት ባለ ቋንቋቸው ይግባባሉ(Leslau፣1964)፡፡

ማንኛውም የአንድ ማህበረሰብ ክፍል የራሱን የስራ ቦታ መግባቢያ ለፈጥር ይችላል፤ይህም መግባቢያ እያደገና እየሰፋ ሲሄድ ስላንግ ይሆናል፡፡ከነዚህ የማህበረሰብ ክፍሎች መካከል ታዳጊዎች፣የጎዳና ላይ ሰራተኞች፣ወታደሮች፣የእጽ ተጠቃሚዎች፣ሌቦች በብዛት ስላንግን የሚፈጥሩ ቡድኖች ናቸው፡Harold & Flexner (1967፣6) የአራዳ ቃላት አገልግሎቱ ምስጢር ሚደበቅ ብቻ አይደለም፡፡እነዚህ ክፍሎች ለቡድናቸው ከፍ ያለ ግምት ለማስጠት፣ከሌሎች ማህበራዊ ክፍሎች ለማለየት፣ለማዝናናት ተሰብስበው

በሚጫወቱበት ጊዜ እና ሌሎች ማህበራዊ ክንውኖች ከመደበኛው ቋንቋ ይልቅ ለየት ያለ ቋንቋን ማጠቀም ይፈልጋሉ፡፡ (Yule፣1996) ስለዚህ ጉዳይ ሲናገር የእነዚህ ንዑሳን ቡድኖች አባላት መደበኛ ያልሆኑ የቋንቋ አይነቶችን ማጠቀም የቡድናቸውን ማህበራዊ ትስስር አንድነት ለማጠናከር አይነተኛ ማገድ አደርገው ይወስዱታል ከዚህ በተጨማሪም ይህ ቋንቋ ያልተንዛዛና አጭር በመሆኑ በተጠቃሚዎቹ ተመራጭ ት ይኖረዋል ምክንያቱም ከምስጢራዊ መግባቢያነት ሌላ የአራዳ ቃላት ጠቀሜታ ለሚጠቀምበት ማህበራዊ ክፍል የተለያዩ ግልጋሎት ይሰጣል፣ያዝናናል፣የስነ ልቦና እፎይታ ያስገኛል፤ከሌላው በልጦ ለመታየት ያበቃል፤ከተሜ ያሰኛል በማለት ይገልፃል፡፡

ሁል ጊዜ የቋንቋ አጠቃቀማችን ተመሳሳይ አይደለም፡እንደ አካባቢውና ሁኔታው ይለያያል ልዩነቱም የቃላት፣የመዋቅርና የአነጋገር ቃና ሊሆን ይችላል፡፡ለምሳሌ መጥፎ ነክ የሆኑ ጉዳዮችን ለመግለፅ ስንፈልግ መጥፎ ቃላት እንደምንጠቀም ሁሉ በመደበኛ ወይም ህዝባዊ ንግግሮች ላይ የቃላት ምርጫችንና የአነጋገር ስልታችን ልዩነት እንዳላቸው Bender(1976፣185) ይጠቁማል፡፡በቋንቋ አጠቃቀም ለውጥ ውስጥ ከሚደረገው ለውጥ በተጨማሪ አንድ ቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ እንደሚለወጥ በሚከተለው አባበል ተመልክቷል በንግግራችን ውስጥ የሚታየው የቃላት፣የመዋቅርና የአነጋገር ቃና ለውጦች ብቻ ሳይሆኑ ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ የሚደረግ ለውጥም አለ Bender (1976፣185)፡፡

ከዚህ ጥቅስ የምንረዳው ልክ ከማገር ወደ ማፍ ተግባር ስንገባ የቋንቋ አጠቃቀም ለውጥ እንደምናደርገው ሁሉ ከአንድ የማገር ሁኔታ ወደ ሌላ የማገር ሁኔታ ከገባን የቋንቋ አጠቃቀማችን በውስጡ ሊከሰቱ ከሚችሉ ለውጦች ባሻገር ቋንቋውን ወደ ሌላ ቋንቋ እንደምንለውጠው ነው፡ ይህም ከሰው ልጅ ቋንቋ የተወሰነ ግብ ተስማሚ በማድረግ የመጠቀም ችሎታ የመነጨ ነው፡ቋንቋ የሰውን እንቅስቃሴ ድርጊት የመግለጽ አቅም እንዳለው ሁሉ የሰው ልጅም ቋንቋን ከሁኔታዎች ጋር አጣጥሞ ሁኔታውን በአግባቡ እንዲገልጽ ያደርገዋል የአራዳ ቃላት ከዚህ ፍላጎት አንፃር የተፈጠረ መሆኑን ማየት እንችላለን፡፡

የአራዳ ቃላት የቡድን አጠቃቀም በመሆኑ እነዚህ ቡድኖች ለሚጥሟቸው አዳዲስ ገጠሞቻቸውን ለመቋቋም ወይም አዲስ ሀሳብ በመፍለቅ የተለየ ተግባር ለሚፈፅም ከማህበረሰቡ ቀድመው አዲስ አጠቃቀምን ይፈጥራሉ፡ለአዲስ ገጠሞች አዲስ ቃላት ለመፍጠር የቡድኑ አባላት ብዛትና በቡድኑ መካከል የሚደረገው ቀጣይነት ያለው ግንኙነት ወሳኝነት እንዳለው kottler (1967፣231-240) ይናገራል፡፡ሰው በቋንቋ የመጠቀም ችሎታ ያለው መሆኑን የሚከተለው ጥቅስ ያረጋግጣል፡፡በቋንቋችን፣ አእምሮአዊ ምክላችን፣ በእኛና በሌሎች አእምሮ ውስጥ ሁልግዜ እንደገና እንፈጥራለን፡፡የዚህ ምክል የተወሰነው ክፍል ...በማህበረሰቡ ውስጥ የሚኖሩ የመጥፎ ቋንቋዎችን በመጠቀሙ ቡድኖች ሲፈጠር ቀሪው በእኛ የመደበኛና የኢ-መደበኛ ቃላት ምርጫምክንያት የሚፈጠር ነው kottler (1967፣197) ፡፡

እንደ ቋንቋው የአጠቃቀም ልዩነት ሁሉ በተለለያዩ አካባቢዎች በአሚኛ የሚገሩ የአራዳ ቃላትም ሙሉ በሙሉ የተለያዩ ናቸው ባይባልም ያገኛኘታቸውና የተገኘበት ቋንቋ ትርጉም ውዘተ. ልዩነት

ይኖራቸዋል፡፡በተጨማሪም በልዩ ልዩ ምክንያቶች ከውጭው አለም ጋር የእለት በእለት ግንኙነት ባለው የንግድ ማዕከል በሆነ አካባቢና በሌላው እንዲሁም በገጠርና በከተማ አካባቢ በሚኖሩ የአንድ ቋንቋ ተጠቃሚዎች ዘንድ የሚሆየው የቃላት መፍጠር ዝንባሌና ለአዲስ ነገር የማለጡ ሁኔታ አንድ አይሆኑም በማለት ባዬ (1976) ይገልፃል ፡፡

ለዚህም ‹‹…ከተማች በተለይ ዋና ከተማች የብዙ ብሄረሰቦችና የቋንቋዎች መዲና ብቻ አይደሉም፡ከሁሉም በላይ ደግሞ ከውጭው አለም ጋር ቀጥታ ግንኙነት የሚፀምባቸው ቦታዎች ናቸው፡ስለሆነም ብዙ አዳዲስ ሁኔታዎች፣ደርጊቶች፣ክስተቶችና ግንኙነቶች ከሌሎች ቦታዎች ይልቅ በነሱ ይፈጠራሉ፡ስለዚህም ብዙ ቃላት በፈጠራም ሆነ በውሶት የሚሆዩት በነዚህ ቦታዎች ነው፡የፋብሪካ ሰራተኞች ከስራ ባልደረቦቻቸው ጋር ብቻ የሚግባበቡበት ሲሆን ከዚህ የምንረዳው በአንድ ቋንቋ ውስጥ ለሚሆይው የቃላትና የአጠቃቀም ልዩነት የተናጋሪው ህብረተሰብ ልዩ ልዩ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ ትልቁን ስፍራ ያማክታል፡፡ ዝኒከማሁ(1976 ዓ.ም)

ከዚህ የምንረዳው በአንድ ቋንቋ ውስጥ ለሚሆየው የቃላትና የአጠቃቀም ልዩነት የተናጋሪው ህብረተሰብ ልዩ ልዩ ማህበራዊ እና ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ ትልቁን ስፍራ እንደሚሆዝ ሲሆን፤ለአራዳ ቃላት ማብዛትም የአካባቢው ሁኔታ ወሳኝ መሆኑን እንገነዘባለን፡፡

2.5. የአራዳ ቃላት ባህሪያት

የአራዳ ቃላት የተለያየ ባህሪያትን የሚያንጸባርቁ ሲሆኑ ከነዚህም ውስጥ –

1. ዘመናዊነትን /ወቅታዊነትን/ ማንየት አንዱ ባህሪያቸው ነው፡ይህ ማለት በወቅቱ የሚከሰተውን አዲስ ክስተት ለመግለፅ እንግዳ ወይም አዲስ ቃልን መፍጠር ባህሪ አለው፡ ቀደም ሲል ላልነበረ ወይም ላልተለመደ ግኝት አዲስ ቃል መፍጠር አማራጭ የሌለው ሲሆን የአራዳ ቋንቋ ግን ቀደም ሲል ለሚታወቅ ጉዳይ ብቻ ሣይሆን አዲስ ቃል የሚጥረው ስያሜ ኖሮትም በጊዜው አዲስ ክስተት ካጋጠም ተጨማሪ አዲስ ቃል እንዲመጭ ያደርጋል ምትኩ(1983)፡፡

2. ቃላቱ ለዘወትር ግልጋሎት ከምንጠቀምባቸው ይበልጥ ከነ–ጥበባዊ ቀለም ያላቸውና ወደ ዘይቤያዊነት የሚያደሉ ናቸው፡ከነዚህ ቃላት ውስጥ ብዙዎቹ ጥሩ የአገላለጽ ለዛ ያላቸው ናቸው፡ ይህንን አስሚክቶ Comptons Encyclopedia ሲገልጽ የአራዳ ቋንቋ አገላለፆች አንዳንድ ጊዜ በአንድ አካባቢ የተወሰኑ ቢሆኑም የተዋጣላቸው ዘይቤያዊ ንግግሮች ናቸው Comptons encyclopedia(2012)፡፡ይህ ስውር ድብቅ መግባቢያ ከሌሎች መግባቢያዎች ልዩ የሚያደርጉት የራሱ የሆኑ ባህርያት ይኖሩታል የአራዳ ቃላትና አባባሎች ከአንድ ሁኔታ ይገኛሉ፣በወጣቱ አፍ እየተማለሱ ከገቡ ይለማሉ፡ለዘለቄታም የሚኖራቸው ጥቂቶች አይደሉም፡ሌሎች የአራዳ ቃላት ለተወሰነ ጊዜ ጥቅም ላይ ይውሉና ይጠፋሉ፡አንዳንድ ቃላትና አባባል ደግሞ በኑረትና በሞት መካከል በመሆን ለብዙ ጊዜ ይታያሉ ለምሳሌ ከጥቂት አመታት በፊት"ጀጋ" የሚባው የአራዳ ቃል በወጣቱ ጠቀሜታነት ነበረው፡ቀስ

በቀስ ገሪባ፣ ጤፀ በማቅሰሉት የአራዳ ቃላት ቢተካም ፊት የነበረው ቃል ሙት በሙት አልጠፉም፡ ማኛውም ህያው ቃላት ለብዙ ጊዜ የቋሚት ባህሪ ይዘው ለማዝለቅ አይቻላቸውም፡ በዚህም አንፃር የአራዳ ቃላት ይፈጠራሉ፣ ይጠፋሉ፣ ለዚህ ደግሞ ምክንያት እያንዳንዱ ትውልድ ነባር ነገሮችን ለመግለጽ የአዲስ ቃላትና አባባል ለማቅየም ስለሚሹ ነው፡ የቃላቱ ተጠቃሚዎች በአንድ በኩል እርስ በእርሳቸው የተዋሀዱ በሌላ በኩል በቁጥር የበዛና ካለው ባህል ፈንገጥ ያሉ በመሆናቸው በየወቅቱ በብዛት እየተፈጠሩ ላሉት የአራዳ ቃላትና አባባል ተጠያቂ ናቸው፡ ተናጋሪዎቹ የተሰባሰቡ በመሆናቸው አንዱ ቃል ተፈጥሮ ሳይውል ሳያድር በአካባቢው ራሱን ያሳውቃል፣ ብዙም ሳይቆይ በሰፊው ይለመዳል፡፡ በዚህ ሁኔታ ተለምዶ ግልጋሎት የሚሰጥ የአራዳ ቃል የሚደበኛው ቋንቋ ቃል ይሆናል፡፡

3. እንደማኛውም የቋንቋ ባህሪያት የአራዳ ቃላት በተለያዩ አጋጣሚዎች ከቀረቡት ቋንቋዎች ቃላትና ሐረጋትን መዋሱ ነው፡ ይህም ሲባል በአካባቢው የሚነገሩ ቋንቋዎች ካሉ ወይም ሊቀርቡት ከቻሉ ነው፡

4. ቡድናዊ መሆኑ የአራዳ ቃላት በጠቅላላው ሕብረተሰብ የሚነገር ሳይሆን በተወሰኑ ቡድኖች አካባቢ ብቻ የሚያገለግል ነው፡ ከአራዳ ቋንቋ ተጠቃሚ ቡድን ውጭ የሆኑት ሰዎች የሚናገሩትን ማንዘብ እንዳይችሉ ታስቦበት የሚደረግ ሲሆን በዚህም የፈለጉትን ምስጢር ሳይሰጉ ማስተላለፍ ይችላሉ፡ የሚያደርጉትን ወይም የሚናገሩትን ጉዳይ ምስጢር ለመጠበቅ በአራዳ ቃላት የሚጠቀሙ ውስን የሕብረተሰብ ክፍሎች ናቸው፡

ከዚህም በተጨማሪ ዘለቀ (1977 ዓ.ም) ስለአራዳ ቋንቋ ቃላትና አባባል ሚፈጠርና ዘለቄታ ማግኘት ምክንያት ይሆናሉ ተብለው ሊጠቀሱ የሚችሉ ሶስት ምክንያቶች መቀንዘር ይቻላል፡፡

ሀ. ተጠቃሚው ክፍል አዳዲስ የአራዳ ቃላትን መጠቀሙ በመውጣቶች ዘንድ አራዳ ለመባል ስለሚያበቃ የተፈጠሩትንም ሆነ ፈጥረው ለመጠቀም ወደ ኋላ የሚሉ የሉም፡ ለአንድ ጽንሰ- ሀሳብ ከሁለትና ሶስት ቃላት በላይ መግለጫ ይሆናሉ፡ በዚህም በዚያም ብሎ የቋንቋው የቃላት ክምችት ክፍ ይላል፡፡

ለ. የአራዳ ቃላት ተጠቃሚዎች በብዛት በህብረተሰቡ ዘንድ ማግኘት ውጤቱ ከሌሎች የህብረተሰብ ክፍሎች በቁጥር ከፍ ያለ ነው፡ ውጤቱ የአራዳ ቃላት ተጠቃሚ እንደመሆኑ ለቃላቱ ሚፈጠርና ዘለቄታ ማግኘት ወሳኝ ይሆናል፡፡

ሐ. በአራዳ ቃላት ተጠቃሚዎች ማህበራዊ ክፍልና በነባራዊ ባህል መካከል ሚደበላለቅ መኖር ወጣቱ የህብረተሰቡ አንድ ክፍል እንደመሆኑ ላለው ባህል ተገዥ እንዲሆን ይገመታል፡፡ እንደምናየው ግን ተገዥነቱ ባህሉን በሙሉ ወይም በደግ አይኑ እንዲመለከት አላገደውም፡ ባህሉን ተቀብሎ ታማኝነቱንም ያረጋገጠም ሚይቷል፡፡ በሌላ በኩል ከባህሉ አፈንግጦ ወጥቷል፡፡ በሚደበኛው ቋንቋ ለውጥ ለሚደግ ሰፊው እድል የተዘረጋለት ለአራዳ ቃላት ነው፡፡ የዘመኑ አባባል ተጠቃሚዎች በቁጥር ብዛት ያላቸው ብቻ ሳይሆኑ በየቦታው የተሰራውና እነዚህ በየቦታው ያሉ ተጠቃሚዎች ይህንን አባባል ከሚደባኛው ቋንቋ በሚደባለቅ ስለሚናገሩት የሚደበኛው ቋንቋና የአራዳ ቃላት ፍች ከፍተኛ ሆኖ ለለውጥ ላይበቃ ይችላል፡፡ ሌሎች መግባቢያዎች ግን የሚለገሉባቸው ቡድኖች ጥቂት ስለሆኑ በተወሰነ አካባቢ የተከለሉ

በመሆናቸውና መገባቢያቸው በይፋ ሲያገለግል የስራ ፀባያቸው ስለሚፈቅዳላቸው ከሚበኛው ቋንቋ ያላቸው ፍጭት አነስተኛ ነው በመሆኑም በሚበኛው ቋንቋ ላይ የሚያደርጉት ለውጥ የሚያሳስብ አይነት አይሆንም፡ የአራዳ ቃላት የተወሰኑ አይደሉም፡ የአባባሉ አካል ለመሆናቸው የሚዋቀርላቸው በቃላቱ ላይ አንዳችም አይነት ማሻሻያ አልተደረገባቸውም ቃላቱም ሆኑ አባባሎቹ የአራዳ ቃላት ላለመሆናቸው የሚዋቀርላቸው የሚጠቀሙባቸው ግለሰቦች፣ ቃላቱ እና አባባሎቹ የሚያስተላልፉት መልዕክት ነው፡ በዚህም ምክንያት ብዙ ያላቸው የወፍ ቋንቋ፣ የጓዳ ቋንቋ የዘየ ተጠቃሚዎች፣ የአራዳ ቃላት ተጠቃሚዎች ስለሆኑ በዚህ ክልል የሚካሄቡባቸውን ቃላቱና አባባሎች የአራዳ ቃላት ክፍል ሊያደርጓቸው ይችላሉ ዘለቀ (1977)፡፡

2.6 የውሰት /Borrowing/ ምንነት

የቋንቋ ውሰትን /borrowing/ *ምንነትን በተመለከተ አንድ ወጥ ብያኔ ባይኖርም በርካታ የሥነ ልሳን ምሁራን እንደጥናታቸው ዓላማና ግብ የተለያዩ ፍችዎችን ሰጥተዋል፡፡ የሻው*(1996)፣ Winford (2003) *ጠቅሶ እንደገለፀው ውሰት"ለአንድ ንግግር ሲባል የምንጠቀምበት ቃል ሆኖ ህግ የማናበጅለት ነው" ሲል ይገልፃል፡፡ስለሆነም ውሰት አንድ ቋንቋ ተናጋሪ ማህበረሰብ ከሌላ ቋንቋ ተናጋሪ ማህበረሰብ ጋር በተለያዩ አውዶች እና በማህበረዊ መስተጋብር ምክንያት የቃላት ውሰት ይካሄዳል፡፡ከዚህ በተጨማሪም የ*Winford*ን ሀሳብ የሻው* (1996) *በቋንቋዎች መካከል የቋንቋ አካላትንም* (*ቃላት፣ ሐረጋት፣ የእርባታ ምዕላዶች*) *እና የአገላለጽና የመዋቅር መልኮችን መዋዋስ የነበረ፣ ዛሬም ያለ፣ ወደፊትም የሚቀጥል ጉዳይ ነው፡፡መዋዋስን የገታ የአንድም ማህበረሰብ ታሪክ አልተመዘገበም፡፡አንዳንድ ቃላት ቁርጥ አማርኛ ይመስሉን እንጂ በተውሶ የተወሰዱ የተወሰዱ ናቸው፡፡ፊርማ፣ መኪናና ስኳር፣ ወና* (*ኦና*)፣ *ይፋ* (*ኢፋ*) *ኪሎ፣ ኮት፣ መዲና ይጠቀሳሉ፡፡ነገር ግን የአማርኛ ቅርጽን በማስያዝ ፊርማ "ፈረመ" ዳንስ "ደነሰ" ይፋ "በይፋ" እየተገለገልንባቸው ነው*(*የሻው*፣1996)፡፡ *የአንድ ቋንቋ ማህበረሰብ ፈጽሞ ብቻውን መኖር እንደማይችል እና ከማህበረሰቡ ጋር በሚገናኝበት ጊዜ ተግባቦት ወይም የሀሳብ ልውውጥ ያደርጋል፡፡ከዚህ የተነሳ የቃላት፣ የሐረጋት፣ የቅጥያ ምዕላዶች፣የአገላለጾች እንዲሁም አንዳንዴ መረን ለቀቅ የቋንቋ ውሰት ከባህል ጋር በተያያዘ ሊፈፀም ይችላል* (Bloomfield ፣1961)፡፡

በሌላ በኩል (Bloomfield፣1961) *እንደሚለው የቋንቋ ውሰት ሥነ-ልሣናዊ ብቻ ሳይሆን ባህላዊ ተላልፎውንም ይጨምራል፡፡ የቋንቋውን ውሰት የሚያስከትሉ ጉዳዮች ከባህል*

ጋርም ይያያዛሉ ማለት ነው፡፡ ቃላትንም ሆነ የአገላለፅ መንገዶችን የሚዋስ ማህበረሰብ የሚዋስበትን ቋንቋ የሚገነዘበው ከራሱ ላቅ አድርጎ ነው፡፡ለምሳሌ እኛ ከእንግሊዝኛ ቃላትን በብዛት የምንዋስ ከሆነ እንግሊዝኛ ተናጋሪዎችን ከእኛ የላቁ ህዝቦች እንደሆኑ እናስባለን ማለት ነው፡፡በዚህ የተነሳ ተገቢ ከሆነ ሰብዓዊና ምርታዊ ግንኙነትን አልፈን፣ የአለባበስ፣ የአኗኗር፣ የጋብቻ፣ የባህሪይ ወዘተ…ቅጅዎችን ሁሉ ከቋንቋው ጋር ማምጣት እንመኛለን፡፡ይህ ደግሞ የራስን ማንነት ዝቅ ማድረግ ነው፡፡

በአጠቃላይ ቃላት ሀሳብን ለመግለጽ አይነተኛ መሳሪያ ናቸው፤ ሁሉም ቃላት ግን እኩል ሀሳብን የመግለጽ ብቃት አይኖራቸውም፤ ተገቢና ተስማሚ ቃላት ለተግባቦት መምረጥ ያስፈልጋል፡፡ ተግባቦትን የሚያቀላጥፍ የቃላት አጠቃቀሞች መካከል እማሬያዊና ፍካሬያዊ ፍች አውዳዊ ቃላት አማካያ (ማክሼ) ቃላት ደምጸ–ቀድ ቃላት ፈሊጣዊ ቃላት ተጠቃሽ ናቸው፡ እንዲሁም ተግባቦትን የሚያውኩ የቃላት አጠቃቀሞች መካከል ተገቢ ያልሆነ የቃላት ድግግሞሽ የቃላት ድረታ የባእድ ቋንቋ ቃላትና ሀረጋት የተሰለቹ ቃላትና አገላለጾች /ክልሼ ቃላት /ሀራም ቃላት /Taboo/ ዘዬ ቃላት እና የአራዳ ቃላት ተጠቃሾች ናቸው፡

የአራዳ ቃላት ማለት በአንድ በተወሰኑ ማህበራዊ ክፍል በተለይ በወጣቶች ለአንድ ግልጋሎት ሲባል የሚፈጠሩ ቃላት ናቸው፡ ቃላቱ አዲስ ፈጠራ ላይሆኑ ይችላሉ፡፡ ምንጫቸው መደበኛ ቋንቋው ነው፡ ሆኖም በተለየ ዓላማ ስለሚለገሱበት በቅርጽ ላይ ለውጥ ይፈጥሩበታል፡፡ አለበለዚያም ተጨማሪ ትርጉም ይሰጡታል ግልጋሎታቸውም ለተወሰነ የህብረተሰብ ክፍል ነው፡ የቋንቋውን ተናጋሪ ማህበረሰብ በሙሉ ሊያግባባ አይችልም፤ ወጥነት አይታይባቸውም ወጥነት ይጎድላቸዋል፤ ከቦታ ቦታ ይለያያሉ ሰሞነኛ (ጊዜያዊ) ናቸው

ምዕራፍ ሦስት

3.1 የጥናቱ ዘዴና አካሄድ

ይህ ጥናት በአይነታዊ የምርምር ዘዴና ገላጭ ተንታኝ የአተናተን ስልትን በመከተል በማገር እና በመጻፍ ጊዜ የአራዳ ቃላት የአጠቃቀም ስርጭቱን በማሳየት የቃላቱን አፈጣጠር ዘርዝሮ አስቀምጧል፡፡ በተጨማሪም የአራዳ ቃላት የአጠቃቀሙ ስርጭት ከተመለከተ በኋላ መረጃውን ሰብስቦ፣ ተንትኖ መደምደሚያ አስቀምጧል፡፡ ከዚህ አንጻር አጥኚው በቂርቆስ ክፍለ ከተማ በተመረጡ አራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች እና በአንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት ተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀማቸውን በአካል ተገኝቶ በመመልከት ፍተሻውን አድርጓል፡፡

3.2 የሚጃ ናሙና አወሳሰድ ስልት

አጥኚው ጥናቱን በሚያካሂደበት ጊዜ የተጠኚወዳና የአካባቢወዳ ናሙና ማሚጥ አስፈላጊ በሚሆኑ ጥናቱን የሚያካሂደበትን ቦታ በቀላል የእጣ ናሙና መሰረት የተሚጠ ሲሆን ሂደቱም አስሩንም ክፍለ ከተማ ስም ዝርዝር በእጣ መልክ በማዘጋጀት እጣው የወጣለትን ቂርቆስ ክፍለ ከተማን የጥናቱ ቦታ አድርጎ ሲወስድ በክፍለ ከተማው የሚገኙትን አራት የመንግስት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶችን እና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤትን በአጠቃላይ የጥናቱ አካል አድርጎ ወስዷል፡፡ከዚህም አንጻር አጥኚው የጥናት ናሙናወዳ የወሰደው በአዲስ አበባ ቂርቆስ ክፍለ ከተማ ከተሚጡቱ አራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች እና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት ሚጃወዳ ሰብስቧል፡፡በአጠቃላይ ከአራት ሺ አምስት መቶ ዘጠና ሶስት (4593)ተማሪዎች ውስጥ አስር(10) ፐርሰንቱን የግኝት ናሙና ዘዴን በመጠቀም የጥናቱን ተሳታፊዎች የሆኑትን አራት መቶ ሃምሳ ዘጠኝ(459) ተማሪዎችን አሳትፏል፡፡

3.2.1 የጥናቱ ቦታ

አጥኚው ለዚህ ጥናት የሚጠው ቦታ በአዲስ አበባ የሚገኙትን ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶችን እና መሰናዶ ትምህርት ቤቶችን ነው፡ በአዲስ አበባ አስር ክፍለ ከተሞች አሉ፡ ከነዚህ ክፍለ ከተሞች ውስጥ በቀላል የእጣ ናሙና አወሳሰድ ስልት መሰረት ቂርቆስ ክፍለ ከተማን የጥናቱ ቦታ አድርጎ ወስዷል፡፡ ቂርቆስ ክፍለ ከተማ የሚገኙ አራት የመንግስት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች እና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት በጠቅላይ ናሙና ተወስዷል፡፡

3.2.2 የጥናቱ አካላይ

አጥኚው የተማሪዎች የአረዳ ቃላት አጠቃቀም ለሚቲተሽ በቂርቆስ ክፍለ ከተማ በሚገኙ አራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች እና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት የጥናቱ አካላይ አድርጎ ወስዷል፡፡እነሱም ሽመልስ ሀብቴ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት፣ምስራቅ ጎህ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት፣የተባበሩት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት፣ጠማጃ ያዥ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት እና አብዮት ቅርስ መሰናዶ ትምህርት ቤት ናቸው፡በነዚህ ትምህርት ቤቶች ውስጥ 1958 ወንድ ተማሪዎች እና 2635 ሴት ተማሪዎች ይገኛሉ፡ በአጠቃላይ በደምሩ 4593 ተማሪዎች ይገኛሉ፡ከዚህ አጠቃላይ የተማሪ ብዛት ውስጥ 10 ፐርሰንቱን 459 አራት መቶ ሃምሳ ዘጠኝ ተማሪዎች የጥናቱ ተሳታፊዎች እንዲሆኑ ተሚጧል፡፡

ሰንጠረዥ 1፡ የጥናቱ አካላይ ዝርዝር

ተቁ	የት/ቤቱ ስም	የተማሪ ብዛት		ደምሮ
1	ሽመልስ ሀብቴ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	ወ	ሴ	

		563	848	1411
2	ምሥራቅ ጎህ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	ወ	ሴ	
		365	451	816
3	የተባበሩት ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	ወ	ሴ	
		92	69	161
4	ጦሟጃ ያዥ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	ወ	ሴ	
		434	594	1028
5	አብዮት ቅርስ መካናዶ ት/ቤት	ወ	ሴ	
		504	673	1177
	ድምር			4593

3.2.3 የናሙና ብዛት መወሰን

በዚህ ጥናት ውስጥ እያንዳንዱን ተማሪ በመረጃ ምንጭነት መጠቀም አስፈላጊ ባለመሆኑ የናሙና መጠን መወሰን ተገቢ ሆኖ አጥኚው ስላገኘው በ Dawson (2006) ከ 5-20 % የናሙና መጠን አስተማማኝ ነው በማለት በገለፀው መሰረት አጥኚው 10%ቱን ወስዷል፡፡ ምክንያቱም በርካታ የአካላይ ቁጥር ላላቸው 10% መውሰድን ሲመክር የአካላይ ቁጥራቸው ትንሽ ለሆኑት 20% ናሙና መውሰድ እንደሚቻል ይገልፃል፡፡ በመሆኑም የዚህ ጥናት የናሙና ብዛት 459 ይሆናል፡፡የጥናቱ አካላይ በርካታ ቁጥር ስለያዘ አጥኚው ይህንን መሰረት በማድረግ ከያንዳንዱ የጥናቱ አካላይ ትምህርት ቤት 10% ናሙና በመውሰድ ጥናቱን ሰርቷል፡፡ሰንጠረዥ 2 ይህንን በዝርዝር ያሳያል፡፡

ሰንጠረዥ 2 የጥናቱ ናሙና በየትምህርት ቤቱ ዝርዝር

ተቁ	የት/ቤቱ ስም	የተማሪ ብዛት
1	ሽመልስ ሀብቴ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	141.1
2	ምሥራቅ ጎህ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	81.6
3	የተባበሩት ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	16.1
4	ጦሟጃ ያዥ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት	102.8

5	አብዮት ቅርስ መስናዶ ት/ቤት	117.8
	ድምር	459.4

3.2.4 አመቺ ወይም ግኝት ናሙና ዘዴ

አመቺ ወይም ግኝት ናሙና ለዚህ ጥናት አገልግሎት ላይ ውሏል፡፡ ምክንያቱም የአራዳ ቃላት ቡድናዊ በመሆኑ አጥኚው በየትምህርት ቤቶቹ መረጃን ለማሰባሰብ በተንቀሳቀሰበት ቦታ ሁሉ ትኩረቱ በቡድን በቡድን ሆነው ጊዜያቸውን አብረው የሚያሳልፉ ተማሪዎችን በመውሰድ ቡድናዊ የቃላት አጠቃቀም መኖሩን መመርመር የአጥኚው ተቀዳሚ አላማ በመሆኑ ይህንን ግኝት ወይም አመቺ የናሙና ዘዴን ተጠቅሟል፡፡

አጥኚው ጥናቱን በቅርበት ባገኛቸውና ጥናቱን ለማካሄድ አመቺ የሆኑለትን ተማሪዎች በመምረጥ ጥናቱን አጥንቷል፡፡ ይህም የተባለበት ዋና ምክንያት አጥኚው ጥናቱን ሲያካሂድ በቅርበት የሚያገኛቸውን ተጠኚዎች በታና ጊዜ ያገጣጠሟቸው በመሆኑ ነው፡

ከዚህም አንፃር ይህ የናሙና ዘዴ በጣም የተለመደና አብዛኛውን ጊዜ አንድን የጥናት ርዕሰ ጉዳይ መሰረት አድርጎ የጥናቱን ዓላማ ከግብ ለማድረስ የሚያስችሉ መረጃ አቀባዮችን ለማግኘት ሲባል የሚደረግ የናሙና አመራረጥ ዘዴ ነው፡ ይህ የናሙና አመራረጥ የሚያካትተው የተመረጡ ናሙናዎችን በመጠቀም ጠቅለል ያለ መረጃ የማሰባሰብ ስራ የሚሰራበት ነው፡ ስለሆነም ዓላማን ከግብ ለማድረስ የሚያስችሉ አካባቢዎችንና ተጠኚዎችን በናሙናነት ወስዷል፡፡

3.3 የመረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴዎች

ጥናቱን በተገቢው መንገድ ከግብ ለማድረስ የመረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴዎችን በመምረጥ አስፈላጊውን የመረጃ ማሰባሰቢያ ቅፆችን አዘጋጅቶ እና የጊዜ ሰሌዳን መድቦ የጥናቱን ዓላማ በተገቢው መንገድ ለማከናወን የሚረዱ የመረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴዎችን ተጠቅሟል፡፡ እነሱም –

3.3.1 ምልከታ

አጥኚው ጥናቱን በሚያከናውንበት ሂደት በተማሪዎቹ የንግግር ውስጥ የሚጠቀሙትን የአራዳ ቃላት ለማጥናት የንግግር ሂደታቸውን መደበኛ በሆነ መልኩ በመመልከትና በመመዝገብ ለጥናቱ ግብአት ማሰባሰቢያ እንዲሆነው ተጠቅሞበታል፡፡ ይህም ማለት ተማሪዎቹ በትምህርት ቤት ውስጥ በሚኖራቸው ማህበራዊ መስተጋብር ውስጥ የሚያደርጉትን ተግባቦት በትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ በመዘዋወር የሚናገሯቸውን የአራዳ ቃላት በመመዝገብ ነው፡ ይህም የምልከታ ሂደት የተከናወነው በተማሪዎቹ የእረፍት፣ የምሳ ሰአት፣ የእግር ኳስ፣ የመረብ ኳስ እና ቅርጫት ኳስ ሲጫወቱ በትምህርት ቤቱ ቅጥር ግቢ በመዘዋወር በቡድን በቡድን እየሆኑ የሚጫወቱ ተማሪዎችን ንግግር ግንዛቤው ኖሯቸውም ሆነ ሳይኖራቸው መደበኛ ተግባቦታቸውን

በማዳመጥና በመመልከት መረጃውን ሰብስቧል፡፡ ከላይ ለቀረቡት የጥናቱ መሰረታዊ ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት ሲል በትኩረት መረጃውን ለማሰባሰብ የሚጠቀምበት ስልት ስለሆነ በሂደቱ ውስጥ በቂ ጊዜ ወስዶ ተማሪዎቹ የሚጋገሩባቸውን ቃላት በመመልከትና በመመዝገብ ለጥናቱ ደጋፊ መረጃን መሰብሰብ ተችሏል፡፡በተመረጡ አራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶችና አንድ መሰናዶ ትምህርት ቤት የሚገኙ ተማሪዎች የንግግር ሂደትን በመመልከት የሚጠቀሙትን የአራዳ ቃላት እየመዘገበና ትርጉማቸውንም እየጠየቀ የቃላቱን አፈጣጠር ለይቶ በዝርዝር ለማቅረብ ተችሏል፡፡ይህም ሲባል አጥኚው ተማሪዎቹ በትምህርት ቤት ውስጥ ከቢጤዎቻቸው ጋር በሚሆኑበት ወቅት የሚገሩትን ቋንቋ ለመመርመር ምልከታን እንደ መረጃ ማሰባሰቢያ መሳሪያ ሆኖ አገልግሏል፡፡

3.3.1.1. በአቻ ተማሪዎች መረጃ መሰብሰብ

በተጨማሪም ለጥናቱ በተመረጡ አምስት ትምህርት ቤቶች የሚያስተምሩ ከየትምህርት ቤቶቹ አንድ አንድ በደምሩ አምስት መምህራንን በታላሚ የናሙና ዘዴ በመምረጥ መምህራኑ መረጃውን በታማኝነት ይሰበስባሉ ያሏቸውን ተማሪዎች በታላሚ ናሙና ዘዴ ከየትምህርት ቤቶቹ ሶስት ሶስት በጠቅላላው 15 (አስራ አምስት) ተማሪዎችን በመምረጥ እና ስልጠና በመስጠት ተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀማቸውና ትርጉማቸውን በቢጤዎቻቸው ማሰብሰብ ሁለተኛ የመረጃ መሰብሰቢያ ሆኖ አገልግሏል፡፡

3.3.2 ድርሰት ማፍ

የአማርኛ ትምህርት ዋና አላማ የተማሪዎቹን የመናገር፣የማዳመጥ፣የማንበብና የመፃፍ ክሂሎች እንዲያበለጽጉ ማድረግ ነው፡አጥኚው የአራዳ ቃላትን ለማጥናት የመረጣቸው የመናገርና የመጻፍ ክሂሎችን ሲሆን በነዚህ ክሂሎች ውስጥ ተማሪዎቹ በሚጽፉበትና በሚገሩበት ጊዜ የቃላት አጠቃቀማቸው ምን እንደሚመስል መመርመር ነው፡በዚህም መሰረት ተማሪዎቹ በጻፏቸው ድርሰቶች ውስጥ የቃላት አጠቃቀም መመርመሮን ሦስተኛው የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ አድርጎ ተጠቅሞበታል፡፡በመሆኑም ተማሪዎቹ በ9(ዘጠኝ) የተለያዩ ርዕሰ ጉዳዮች ዙሪያ ድርሰቶች እንዲያጽፏቸው የአማርኛ የቋንቋ መምህራንን በመጠየቅ ተማሪዎቹን ድርሰት አጽፈዋቸዋል፡፡እያንዳንዱ ርዕሰ ጉዳይ በአስር በአስር ተማሪዎች እንዲፃፍ ተደርጓል፡፡የተማሪዎቹ አመራረጥ ከውጤት መመዝገቢያ ላይ የተማሪዎቹን ቁጥር በመውሰድ የመማሪያ ክፍሎቹን በቀላል የእጣ ናሙና በመምረጥ ሲሆን እነዚህን ተማሪዎች የሚያስተምሩ ከየትምህርት ቤቱ አንድ አንድ በደምሩ አምስት መምህራንን በታላሚ ናሙና መሰረት ሊመረጡ ችለዋል፡፡የማየት ሂደቱም መምህራኑ ተማሪዎች ከጻፏቸው ድርሰቶች ውስጥ የአራዳ ቃላትን እንዲለዩ በማድረግ ነው፡የማየት ሂደቱም ተማሪዎቹ የፃፏቸውን ድርሰቶች ኮፒ በማድረግ እንዲለዩ ከተደረገ በኋላ በሶስቱ ተመሳሳይ የሆኑትን በማየት ለማንተን ተችሏል፡፡እነዚህ ርዕሰ ጉዳዮች የተፃፉት በ50(ሃምሳ) ተማሪዎች ነው፡ በዚህም መሰረት ለትንተና የተመረጡየድርሰት ርዕሰ ጉዳዮቹ ፡-

(1) ጀሎ ማክቤል የተሰኘው ድርሰት ሰደከት ገጾች ሲኖሩት በአስራ ሰባት በስምት አንቀጾች

ተገንብቷል፣

(2) ሰውና ስያሜው በሚል የተፀፈው ድርሰት ደግሞ ሣሥት ገፅ ሲኖረው በስምንት አንቀፆች ተገንብቷል፡፡

(3) በሰዓት ጨዋታ በሚል ርዕስ የተጻፈው ድርሰት ደግሞ ሶስት ገጽ እና ዘጠኝ አንቀጾች አሉት፣

(4) የማታ እንጀራ በሚል ርዕስ የተጻፈው ድርሰት ሶስት ገጾችና ስድስት አንቀጾችን ይዟል፣

(5) ግራና ቀኝ በሚል ርዕስ የተጻፈው ድርሰት ሶስት ገጽና አስራ አንድ አንቀጾችን የያዘ ድርሰት ነው፡፡

(6) ሳባ በሚል ርዕስ የተጻፈው ድርሰት አራት ገጽ እና ስድስት አንቀጾች ይዟል፣

(7) ባለመጽሀፍ ቤቱ በሚል ርዕስ የተጻፈው ድርሰት በአምስት ገጾችና በአምስት አንቀጾች ተገንብቷል፣

(8) ጨዋታ በሚል ርዕስ የተጻፈው ድርሰት ደግሞ አራት ገጾችን የያዘ ሲሆን የቀረበውም በምልልስ ነው የሚጨረሻው

(9) የተያያዙ ልቦች በሚል ርዕስ የተጻፈ ድርሰት ሲሆን በሁለት ገጽና በአራት አንቀጾች ተገንብቷል፡፡

እነዚህ በተሚዎች የተፃፉ ድርሰቶችን የቃላት አጠቃቀማቸው የአራዳ ቃላት በውስጣቸው በማዛቸው አጥኚው ቃላቶቹን እየመዘገበ በማጥናት የቃላቱን ትርጉምና አፈጣጠር በዝርዝር አስቀምጧል፡፡

3.3.3 የጽሁፍ መጠይቅ

አጥኚው የአራዳ ቃላት አጠቃቀም ዙሪያ ዝግ እና ክፍት መጠይቅ የጥናቱን ዝርዝር ዓላማ መሰረት በማድረግ አዘጋጅቷል፡፡የነዚህን ጥያቄዎች የሰዋስውና የፊደል ግድፈት ለሚያም ይረዳ ዘንድ ለቋንቋ መምህራን በማሳየት ጥያቄዎቹን አሻሽሏል፡፡ይህ የጽሁፍ መጠይቅ በውስጡ አራት መሰረታዊ ክፍሎች አሉት፡፡የመጀመሪያው የተሳታፊዎች ዳራ ሲሆን ይህም የተሚዎችን የትምህርት ደረጃ ፣ፆታ እና ትምህርት ቤት ለማሳየት አገልግሏል፡፡ሁለተኛው ክፍል የአራዳ ቃላትን በህሪያት መሰረት ያደረጉ ጥያቄዎችን ይዟል፡፡ሶስተኛው ክፍል በማግባር ሂደት የአራዳ ቃላት አጠቃቀም የተግባቦት ክፍተት መኖሩን ማሳኪያ ጥያቄዎችን የያዘ ሲሆን አራተኛው ክፍል የአራዳ ቃላት ለጥናቱ በተሚጡ ትምህርት ቤቶች የአገልግሎት ስርጭቱን መጠን ለማሳካት ተጠቅሞበታል፡፡

3.4 የሚጃ አተናተን ዘዴ

አጥኚው የሰበሰበውን ሚጃ ለትንተና ከማቅረቡ በፊት በትክክል መጠናቀራቸውንና ሚደራጀታቸውን አረጋግጧል፡፡ይህም ማለት የተሰበሰቡት ሚጃዎች ለትንተና በሚሄዱ ሚልኩ በማስተካከል በየተሰበሰቡበት በምልከታ እና በአቻ ተሚዎች የተሰበሰቡ ሚጃዎች አንድ ላይ፣ከድርሰት የተገኙትን ሚጃዎች አንድ ላይ

በማድረግ እና ከጽሁፍ መጠይቅ የተገኙትን ደግሞ አንድ ላይ አድርጎ ተንትኗል፡፡ ከዚያም በየፈርጁ የተቀመጡትን መረጃዎች በርዕስ በርዕሳቸው በማልቀም ተመሳሳይ ጭብጥ ያላቸውን አንድ ላይ በማድረግ አጥኚው አቀናጅቶ በማተንተን አቅርቧል፡፡ ከዚህ በመቀጠል ደግሞ በተሰበሰበው የመረጃ አይነት የተሰበሰበውን መረጃ በሚገባ እና ለመረጃው ስያሜ በመስጠት ለትንተና ስራ በሚመች መልኩ ለማቅረብ ተችሏል ፡፡ በዚህም መሰረት አጥኚው ለ459 ተማሪዎች የጽሁፍ መጠይቆችን የበተነ ሲሆን ከነዚህ መጠይቆች መካከል በትክክል ያልተሞሉ እና ያልተመለሱ 16 መጠይቆችን ከትንተናው ውጭ አድርጎ ቀሪዎቹን 443 መጠይቆች በመጠቀም ተንትኗል፡፡

አጥኚው በምልከታ፣ በአቻ ተማሪዎች፣ በድርሰት ጽሁፍ እና በጽሁፍ መጠይቅ የሰበሰበውን መረጃ በገላጭ ተንታኝ የመረጃ አተናተን ዘዴን በመጠቀም መረጃውን ተንትኗል፡፡ ይህ የመረጃ አተናተን ዘዴ የተመረጠበት ምክንያት በተማሪዎች ማህበራዊ ህይወት ውስጥ ያለውን የተለያዩ የቋንቋ አጠቃቀም በመማር ማስተማር አውድ ውስጥ በማገር እና በማፃፍ ክሂል ላይ የሚፈጥረውን የተግባቦት ክፍተት በሚገባ ተንትኖ አሳይቷል፡፡ በተጨማሪም ከዝግ መጠይቅ የተገኙትን ምላሾችንም በገላጭ ተንታኝ የአተናተ ስልትን በመጠቀም ተንትኗል፡፡

ምዕራፍ አራት

4.1. የመረጃ ትንተና ውጤት

አጥኚው አማርኛ ቋንቋን በማስተማር ሂደት ተማሪዎች የአራዳ ቃላት አጠቃቀም ሚፈጥረው አላማ በማድረግ ይህንን ጥናት አካሂዷል፡፡ በዚህም መሰረት ያነሳቸውን መሰረታዊ ጥያቄዎች ምላሽ ይሰጥባቸዋል፡፡ ለዚህም ምልከታ፣ የአቻ ተማሪዎች፣ የፅሁፍ መጠይቅ እና በተማሪዎች የተፃፉ ድርሰቶችን ተተንትነው በዚህ ክፍል ቀርበዋል፡፡

4.1.1 የተሳታፊዎች ጻታ ትንተና

ሰንጠረዥ 3፡ የተሳታፊዎች ጻታ

ፆታ	የሚሎጭብዘት	ፐርሰንት
ሴት	130	29.4
ወንድ	313	70.6
ደምር	443	100

በሰንጠረዥ 3 ላይ እንደሚሂየው በዚህ ጥናታ ላይ ከተሳተፉት መካከል 130(29.4%) ሴቶች ሲሆኑ ቀሪዎቹ 313 (70.6%) ወንዶች ናቸው፡ሚኟጃወዓ ለመሰብሰብ አጥኘው ግኝት ናሙ ስለተጠቀመ በቡድን ሆነው ለሚቀሳቀሱ ተሜሪዎች ትኩረት ሰጠ እንጂ ፆታን በተለየ ሜኤኩ በሞት የአራዳ ቃላትን ከፆታ አኳያ ለሞት ባለማቅሩ በዚህ ትንተና ላይ የወንዶች ቁጥር በዛ ብሎ ታይቷል፡፡ በዚህ ቅኝት ትኩረት የተደረገበት የትንታኔ አካሄድ የመላሾችን ደምሮ ሜኤስ የሚኟኮዝ እንጂ በፆታ፣በዕድሜ እና በሚኟጁበት ትምህር ቤት አመቅኘነት በሚኘ የተለያዩ ተባቅሮዎች ከሚሳደሯቸው ተጽእኖዎች አንጻር አለመሆኑን እንዲታወቅ አስቀደሞ ማጠቆም ይፈልጋል፡፡

4.1.2 ከምልከታ የተገኘው የወቶት ትንተና

በዚህ ምልከታ ሂደት አጥኚው በአምስት ትምህርት ቤቶች ወስጥ እየተዘዋወረ የተሜሪዎቹን ንግግር በማዳሙጥ የሰሙቸውዓ እና በአቻ ተሜሪዎች የተሰበሰቡ የአራዳ ቃላትን በመመዝገብ 494(አራትመቶ ዘጠና አራት) የአራዳ ቃላትን አፈጣጠር መቅረት በሚድረግ በዝርዝር ትንትኖ አቅርቧል፡፡

ሰንጠረዥ 4፡ አዳስ ወይም አመጣጣቸው ያልታወቀ ቃላትን በመፍጠር የተገኙ የአራዳ ቃላት

ተ.ቁ.	የአራዳ ቃላት	የአማርኛ ትርጉም	ተ.ቁ.	የአራዳ ቃላት	የአማርኛ ትርጉም
1	ቃርማ/ቆምጥር/ባቢለን	ፖሊስ	15	ጀዋል	ተንቀሳቃሽ ስልክ
2	ሳቢ	ብር	16	ጢጥ	ሽማግሌ
3	ሴሎ/ቦዛ	ጠላ	17	ዉጅ	ማንኛውም ፖሊስ
4	ረሃ	ፈታ ማለት	18	ሳንቁራ	ምንም የማያውቅ
5	ኮላ	ስኳር	19	እንፋጥ	እንሂድ

6	ቄንበ	ምንም የማይፈራ	20	ጁት	ቁሚር
7	ቾግ	ሲጋራ	21	ፓፍ	ሲጋራ
8	አቼ/ቦግ/ንበ	ጡጅ	22	ቻፓ	ገንዘብ
9	ሞኑሌ	ማፈሻ	23	ፈዋ	ምግብ
10	ሞኑቂ	አንባሻ	24	ጨፀ	ወርቅ
11	ቆንቆ	ምግብ	25	ዋኞ	ውሃ
12	ጋላጌ	የኪስ ቦርሳ	26	ሞቹሪም	ሌባ
13	ዋዬ	ሞጣ	27	ላላንቴ	ኮፍያ
14	ጩልለች	አበደች	28	ኑንዲ	ንፉግ

ከላይ በሰንጠረዥ 4 እንደሚታየው 28 (ሃያ ስምንት) ቃላት አጥኚው በምልከታ ሂደት በጥናቱ ስፍራ ያዳመጣቸው የአራዳ ቃላት ናቸው፡ እነ ዚህም ቃላት እንደሚያሳዩት በአምስቱም ትምህርት ቤቶች ተሚዎች እየተጠቀሙ ያሉ የአራዳ ቃላት ሲሆኑ ወቅታዊ ትርጉማቸውም ተመሳሳይ ነው፡ ከዚህም በተጨማሪ አፈጣጠራቸው ተናጋሪዎቹ የፈጠሯቸው ናቸው፡ ይህ የሚያመለክተው የአራዳ ቃላት አስቀድመው ተናጋሪዎቹ በስምምነት ላይ በተመሰረተ መንገድ ትርጓሜ በመስጠት እንደተፈጠሩ ያመለክታል፡፡ ይህ ጥናት አዲስ ቃላት መፍጠር የሚችሉ የአማርኛ ቃላት ያልሆኑትን እና አፈጣጠራቸው ለሚደበኛ ቋንቋ ተናጋሪው እንግዳ የሆኑትን ለማመልከት ነው፡ ለምሳሌ አቼ፣ ዙጥዬ፣ ጋላጌ፣ ቻፓ፣ ቾግ፣ ዋዬ፣ የሚሉትን ቃላት መጥቀስ ይቻላል፡፡ ይህንን ሚጃ (Pmario1994) ሲያጠናክረው የአራዳ ቃላት ተጠቃሚ ቡድኖች የሚፈጥሯቸው አዳዲስ ቃላት አፈጣጠራቸው የሥነ-ልሳንን መሰረታዊ ሀሳብ የሚከተል ማለትም እንደ ሚደበኛው ቋንቋ የሰዋሰው አወቃቀርን የሚከተል መሆኑንና ከቡድኑ አባላት ውጪ ለሆኑ ሊያግባባ እንደሚችልም በጥናቱ አረጋግጧል፡፡ ከዚህ አንፃር የአራዳ ቃላት በተግባቦት ሂደት ላይ ክፍተት እንደሚፈጥር ከሚጃው ለሚዳት ተችሏል፡፡

ሰንጠረዥ 5፡ ተጨማሪ ትርጉም በመስጠት የተፈጠሩ የአራዳ ቃላት

ቁ.	**የአራዳ ቃላት**	**የአማርኛ ትርጉም**	**ቁ.**	**የአራዳ ቃላት**	**የአማርኛ ትርጉም**
1	ማለኛ	ሀብታም	27	በሰለ	ተገኘ፣ በእጅ ተደረገ

2	ስደስት	ዝም በል/ይ	28	ሸጢረኝ	ደበቀኝ
3	አትርገጠኝ	ጡጭጬ ገራብ	29	ሰለሞኝ	ያገለገለ ልብስ
4	ሚጢ	አደንዛዥ እጽ	30	ምቅኬ	ውሽማ
5	ጋዜጣ	እንጀራ	31	ሽታዬ	የከተማ አውቶብስ
6	አጎዛ	ጠላ	32	ፈውስ	ምግብ
7	ቆስቁሰው	ሂድ	33	ብርቄ	ስጋ ወጥ
8	ቋንጣ	የተሰጣ ልብስ	34	ማጫቅ	ሀምሳ ብር
9	ተከሰተች	ሞጫች	35	ሰፋሁት	አኮረፍኩት
10	ቆንጆዎቹ	ፌደራል ፖሊስ	36	ላውዳቸር	የአበሻ አረቄ
11	ቡሬ	ሜልክ የሌላት	37	አደንጓሬ	የሚጂብር ሰው
12	አስቀየሰ	ማገድ ለወጠ	38	ቀበሮዋ	ሴት ጓደኛው
13	አቀጣጠለው	አፋጠነው	39	ሸዋዬ	ያልሰለጠነ
14	አየለ	ፋራ/ያልሰለጠነ	40	ሞከብ	የቆሻሻ ገንዳ
15	ልጥልጥ	ሞኛሞኝ	41	ተቀንጠስ	ሂድ
16	አፎጋገረ	ቀያየረ/ደባለቀ	42	ማዥግ	ሚጩቅጩቅ
17	እንፈወስ	እንብላ	43	ግጨው	ስጠው
18	ከየፈቸኝ	አሚቺን	44	ባነነ	ነቃ
19	ወፍራም	ሀብታም	45	ልከርበት	ልሟስ
20	ወሾቹ	ፖሊሶቹ	46	አጣቢ	ሸምዳጅ
21	ዝብዝብ	ወሬ ማብዛት	47	ክቱ	ተከተለኝ
22	ይነገርበታል	ደስ ይላል	48	ሟ	ገንዘብ
23	ዲጄ	የታክሲ ረዳት/ወያላ	49	አይነፋም	ደስ አይልም

24	ጀማ	ጓደኛ	50	ኢቲቪ	ወሻታም
25	ፈለጣ	ማጥየቅ/መቀበል	51	ፎጣ	ብኩራም
26	ፍታኝ	ተወኝ	52	ሙቃ	አንገት

ከላይ በሰንጠረዥ 5 የቀረቡት 52(ሃምሳ ሁለት) የአራዳ ቃላት አጥኚው በምልከታና በአቻ ተሜዎች የተሰበሰቡት በአምስቱም ትምህርት ቤቶች የሚገሩ ሲሆኑ እነዚህ ቃላት በመደበኛው የአማርኛ ቃላት ላይ ተጨሜሪ ትርጉም በመስጠት የተፈጠሩ የአራዳ ቃላተ ናቸው፡ለምሳሌ ወፍራም የሚለውን የአማርኛ ቃል ትርጉም ተክለሰውነቱ የሞላ /የገዘፈ ሰውነት ያለው/ ማለት ሲሆን ይህንን ቃል አራደኛው ሀብታም የሚል ትርጉም እንዲኖረው በማድረግ ይጠቀሙበታል፡፡ከዚህም በተጨማሪ ብርቄ የሚለውን የአማርኛ ቃል ትርጉም ስስቴ የሚል የአማርኛ ትርጉም ሲኖረው ይህንን ቃል በአራደኛው ስጋ ውጥ የሚል ትርጉም እንዲኖረው አድርገው ሲጠቀሙበት ወሾቹ የሚለውን የአማርኛ ስም ደግሞ የወሾችን ተግባር ከወስጡ በማውጣት ፖሊሶች የሚል ትርጉም እንዲኖረው አድርገው ይጠቀሙበታል፡፡ ዲጄ የሚለውን የደምጽ ማጫቃ ማሳሪያ ከታክሲ ረዳት የስራ ተግባር ጋር በማመሳሰል ለታክሲ ረዳት ማጠሪያ ይጠቀሙበታል፡፡ከዚህ ሚኒጃ ሚኒዳት የሚቻለው የቋንቋው መደበለ-ቃላት በሆኑት ላይ ተጨሜሪ ትርጉም በመስጠት ምስጢራቸውን ማስተላለፍ እንደሚችሉና የቋንቋው ተናጋሪ ማህበረሰብ በመደበኛው ቃላት ላይ የተጠቀሙትን ተጨሜሪ ትርጉም ስለማያውቁት በንግግር ሂደት የተግባበት ክፍተት እንደሚፈጠር ሚኒጃው ያመላክታል፡፡ይህንንም ሚኒጃ ደረጄ(1996)ያጠናከረዋል፡፡

ሰንጠረዥ 6፡ በምሳላ ትርጉም በመስጠት የተፈጠሩ የአራዳ ቃላት

ተ.ቁ	የአራዳ ቃላት	የአማርኛ ትርጉም	ተ.ቁ	የአራዳ ቃላት	የአማርኛ ትርጉም
1	ማሞሾ	ሽጉጥ	12	ሚጃ	ጎበዝ ተሜሪ
2	ቀዳዳ	ወሻታም	13	ቀለሜ	ጎበዝ ተሜሪ
3	ቆረሰ	ሄደ	14	ፍሙ	ሲጋራ
4	ቢጫ	ጠጅ/ሀምሳ ብር	15	ጥሬ	ገገማ
5	ግርግዳ	ጠንካራ ሰው	16	ሲዲ	አንባሽ
6	አስጨሁለት	ደውልላት	17	አሜድ	መቶ ብር
7	ጆሮ	ሰላይ	18	ቁምላቸው	ትራፊክ ፖሊስ

8	ሸለቀቀ	ሳይሰማ ሰረቀ	19	ኬሚትሪ	አረቄ
9	ሞጅራ	ፈረንጅ	20	ኮረት	ስጋ
10	ጋቢና	ፊት	21	አጠበኝ	ገንዘቤን በላኝ
11	ሲዲ	አንባሻ	22	ቸካይ	ጎበዝ ተማሪ

ከላይ በሰንጠረዥ 6 እንደተገለጸው 22(ሃያ ሁለት) የአራዳ ቃላት በሚከታው ሂደት አጥኚው ከጥናቱ ስፍራ ያዳመጣቸው የአራዳ ቃላት ሲሆኑ የቃላቱ አፈጣጠር ደግሞ ከሚደበኛው የአማርኛ ቃላት ጋር በማመሳሰል የተፈጠሩ ናቸው፡ ይህ ቃላትን በምሳላ የመፍጠር ሂደትን እንደሚከተለው በምሳሌ ማሳየት ይቻላል፡፡ ፍሙ የሚለዉን የተቀጣጠለ እሳት የሚያሳየዉን የአማርኛ የቃል ትርጉምን ሲጋራ የሚል የአራደኛ ትርጉም እንዲኖረው አድርገው ሁለቱንም ባላቸው የመቀጣጠል ባህሪ በማመሳሰል ቃላቱን ፈጥረው ይጠቀሙበታል፡፡ ማሞኘ የሚለዉን የአማርኛ ቃል ትርጉም ተናጋሪው ለተወለዱ ትናንሽ ህፃናት በአካል፣በአእምሮ እና በባህሪ ያልዳበሩትን ለማመልከት ሲጠቀሙበት አራዶቹ ደግሞ ትንሽ የሚለዉን በመውሰድ ከጦር መሳሪያ በማነስ ላነሰው ሽጉጥ መጠሪያ አድርገው ይጠቀሙበታል፡፡ ሞጅራ የሚለዉን የአማርኛ ቃል በሚልክ ነጭ ለሆነ ሰው መጠሪያነት ይገለገሉበታል፡፡ ሲዲ የሚለዉን ደግሞ አንባሻ ለሚለው ባህላዊ የምግብ አይነት መጠሪያነት ይጠቀሙበታል፡፡

ሰንጠረዥ 7፡ ከውጭና ከሀገር ውስጥ ቋንቋዎች በውሰት የተፈጠሩ የአራዳ ቃላት

ተራ ቁጥር	የአራዳ ቃላት	የአማርኛ ትርጉም		የአራዳ ቃላት	የአማርኛ ትርጉም
1	ሎካል	ያልሰለጠነ	11	ሹብ	ሽማግሌ
2	መዉረክ	መቅረት	12	ጨሌ	ገንዘብ
3	ሆላ	ሞኝ	13	ማዙካ	እናት
4	በያ	ጓደኛ	14	አቱካት	ንገራት
5	ቴስታታ	ጭቅላት	15	ችክ	ሴት
6	ችኳንታ	አምሳት ብር	16	ማጃም	እናት
7	ኮሌክሽን	የተረፈ ምግብ	17	ደቀሰ	ተኛ

8	ፈያ	አባት	18	ቬንቲ	ሃያ ብር
9	ቀጀላ	የተስተካከለ ቆንጆ	19	ጀለስ	ጓደኛ
10	ፒን	የአበሻ አረቄ	20	ኛታ	በላተኛ

ከላይ በሰንጠረዥ 7 እንደሚያየው አጥኚው በምልከታ እና በአቻ ተሚዎች የሰበሰባቸውን 20(ሃያ) የአራዳ ቃላት ሲሆኑ የተፈጠሩትም ከውጭና ከሀገር ውስጥ ቋንቋዎች በውሰት በመውሰድ ነው፡ ይህ ከውጭ እና ከሀገር ውስጥ ቋንቋዎች በውሰት የገቡት ቃላት የአወሳሰዳቸው ሂደት ቃላቱን የአሚኛ ትርጉማቸውን እንዲይዙ በማድረግ ሲሆን ለምሳሌ ማዘም የሚለውን እናት የሚል ትርጉም ይሰጡታል፡፡ ይህንን ለማጠናከር ያህል ቴስታታ የሚለውን የኢጣሊያንኛ ቃል የአማርኛ ትርጉምን ጭንቅላትን እንዲወክል ተደርጎ አገልግሎት ላይ ያውሉታል፡፡ኛታ የሚለውን የኦሮምኛ ቃል በላተኛ የሚል የአራዳ ቃል እንዲሆን ተደርጎ አገልግሎት ላይ ይውላል፡፡በአጠቃላይ ይህ የውሰት ሂደት የሚያሳየው የሰው ለሰው እና የማህበረሰብ ግንኙነት በሚኖርበት ጊዜ ተግባቦት ወይም የሃሳብ ልውውጥ ያደርጋሉ፡ከዚህም የተነሳ የቃላት እና የአገላለጽ ውሰት ይፈፀማል፡፡ ይህንን በቋንቋው ውስጥ በውሰት የገቡትን ቃላት ደግሞ አራዳው ወደ ሚፈልገው ትርጉም በመቀየር ይጠቀምበታል ለዚህም እንደማሳያ ጀለስ የሚለውን እንግሊዘኛ ትርጉም ምቀኛ ሆኖ ሳለ አራደኛው ደግሞ በተቃራኒው ጓደኛ የሚል ትርጉም እንዲኖረው አድርጎ እንደሚጠቀምበት ያሳያል፡፡ ከዚህ ሚኖኝ ሚዳት የሚቻለው ውሰት የማንኛውም ቋንቋ ባህሪ መሆኑን ቢሆንም አራደኛው የሚዋሳቸውን ቃላት የበድሉ አባላት የፈለጉትን ትርጉም እንደሚሰጡ ጀለስ የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል ትርጉምን በተቃራኒው እንደሰጡቱ ለሚዳት ተችሏል፡፡ ውሰትን በተመለከተ Leslaw1964፣8)ሚበኛ ትርጉማቸውን እንዳለ ይውስዱና አራዶቹ የሚደበኛ ትርጉማቸውን በመቀየር እንደሚጠቀሙባቸው ይገልፃል፡፡

ሰንጠረዥ 8፡ ቃላቱ ውስጥ ያሉትን ፊደላት በማለባበጥ የተፈጠሩ የአራዳ ቃላት

ተ.ቁ.	**የአራዳ ቃላት**	**የአማርኛ ትርጉም**
1	ልባብ	ልብስ
2	ትሮጊ	አሮጊት
3	እንላብ	እንብላ
4	እንሙቅ	እንቃም
5	ይቻሙዋል	ይመቻቸዋል

ከላይ በሰንጠረዥ 8 እንደተመለከተው አጥኚው 5 (አምስት) የአራዳ ቃላትን በምልከታው ወቅት የሰበሰባቸው ናቸው፡፡ እነዚህ የሚያሳዩት በቃሉ ውስጥ ያሉ ፊደላትን ቅደም ተከተላቸውን በማዘበራረቅ እንደተፈጠሩ ያሳያል፡፡ ይህ የሚያሳየው ልብስ የሚለውን የአማርኛ ቃል በመውሰድ የሆሄያቱን ስብጥር በማቀያየርና ሌላ ሆሄ በመጨመር የተፈጠረ ነው ለማሳየት ያህል "ል" እና "ብ" በመውሰድ በመሃላቸው "በ" በመጨመር ልበብ የሚል የአራዳ ቃል ፈጥረዋል ፡፡ በተጨማሪም አሮጊት የሚለውን የአማርኛ ቃል የሆሄያቱን ቅደም ተከተል ከቀኝ ወደ ግራ ሆሄያቱን በመውሰድ "ትን "በማስቀደም "ሮ" ና "ጊ" ቦታ በማቀያርና ''አ'' በማስቀረት''ትሮጊ'' የተፈጠረ ነው፡ በተጨማሪም የሚለውን የአማርኛ ቃልን "እን" የሚለውን ሆሄያቶች እንዳለ በመውሰድ "ብ" ና "ላ" ቦታ በማቀያየር ''እንላብ'' አራደኛው ተፈጥሯል፡፡

ከዚህም በተጨማሪ ለቃሉ ተቃራኒ ትርጉም በመስጠት የተፈጠረ የአራዳ ቃል ራስታ የሚለው ሲሆን ትርጉሙም መላጣ የሚል ነው፡ ይህ በእንዲህ እንዳለ የአማርኛ ቃሉን የመጀመሪያ ሁለትና ሶስት ፊደላት በመጠቀም ከተፈጠሩት የአራዳ ቃላት መካከል ትሩ (ትርፍራፊ ምግብ) ፣መኩ (መኪና)፣ምዳሼ (ምድጃው)ና የሚጨ (የሚጨፈሸ) የሚሉትን ቃላት መዘርዘር ይቻላል፡፡ በሚጨፈሸም የቃሉን ፊደል ከግራ ወደ ቀኝ በማገልበጥ የተፈጠሩት የአራዳ ቃላት ለምሳሌ ጡሞ (ሞጡ)፣ፋጥ (ጥፋ) ፣ ትቤ (ቤት)፣ራቢ (ቢራ)፣ጋስ (ስጋ) እና ውሰ (ሰው) የሚሉትን ቃላት መጥቀስ ይቻላል፡፡

በአጠቃላይ አጥኚው በምልከታ ሂደት የሰበሰባቸውን 494 (አራትመቶ ዘጠና አራት) የአራዳ ቃላትን የሰበሰበ ሲሆን የቃላቱ አፈጣጠር ከዚህ እንደሚከተለው ተንትኖ ያሳያል፡፡

- አዲስ ቃል በመፍጠር ለምሳሌ ቻፓ፣ ቸግ፣ ጋፍ፣ ፍሙጨሌ፣ ሙላ፣ ሻነው ወዘተ ናቸው፡
- ቃሉን ከቀኝ ወደ ግራ በማገልበጥ ለምሳሌ ትቤ፣ ጡሞ፣ ራቢ፣ ጡቂ፣ ፋጥ፣ ደሄ፣ ተሩ፣ ሞኪኬ እና ትሴ የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡
- ለመደበኛው የአማርኛ ቃል ተጨማሪ ትርጉም በመስጠትለምሳሌ ሸዋዬ፣ ብርቄ፣ አየለ፣ ሾላ እና ስንቄ የሚሉትን ቃላት እንደ ምሳሌ ማየት ይቻላል ፡፡
- የአማርኛ ቃላትን የፊደል ቅደምተከትል በማዘበራረቅ ለምሳሌ ይቻማል ፣ ትሮጊ ፣ እንማቅ ፣እንፈጥ፣ ና ልባብን መጥቀስ ይቻላል፡፡
- የመደበኛውን የአማርኛ ቃል የመጀመሪያ ሁለት ወይም ሶስት ፊደላትን በመጠቀም ከሚፈጠሩት መካከል ለምሳሌ የሚጨ፣ምዳሼ፣ መኩ፣ ሞኪኬ እና ትምሮ የሚሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡
- ከሌላ የሀገር ውስጥና የውጭ ሀገር ቋንቋዎች በመዋስ ለምሳሌ ደቀሰ፣ ቴስታታ፣ ጀለስ፣ በያ፣ ኮሌክሽን፣ ሙዚካ፣ ሙጃም እና ፒስ የሚሉትን እንደ አብነት ማሳየትይቻላል፡፡ ይህንን የምልከታ ትንተና ውጤት መሰረት በማድረግ አጥኚው በተማሪዎች የተፃፉ ድርሰቶችን በማንበብ ያገኛቸውን ቃላት ይዞታ ከዚህ በታች ባለው መልኩ ተንትኖ አስቀምጦታል ፡፡

4.1.3 ከተሜዎች ድርሰት ውስጥ የተገኙ የአራዳ ቃላት ትንተና ውጤት

"...በስካር ማፈስ ጥንቃቄ ሳናደርግ ለእርግዝና ተዳረግሁ፡፡በእዚያ ሰአት ለራሴ ክው ብልም ስነግረው ደስ ይለዋል አብረንም ስለምኖር እሱ የልጥጥ ልጅ ነው፡እኔም ደግሞ ትምህርት ስላቆምኩ ያገኘሁትን ዉርክ እዉርካለሁ ብዬ ስላሰብኩ ለእሱ ነገርኩት ግን ሁኔታው እንደጠበቅሁት አልነበረም፡ገና ስነግረው አንቺ ሸዋዬ መቅልከሽ እንዴ ቶሎ ብለሽ አስዉጪው ብሎ እጁ ላይ የነበረዉን ጨለ ገፍትሮልኝ ሚሽ፡፡...''ይህ ''ሳባ'' ከሚለው ድርሰት የተቀነጨበ ነው፡በዚህ መሰረት ከዚህ በመቀጠል በቅደም ተከተል ተተንትነዋል፡፡

ጀሉ ማክቤል በሚለው ድርሰት ውስጥ አረረረ...ችኳ፣ አቤት ጋቢና ከኔ ጋ ዱቅ በይ፣ሜ ነሽ፣የቅባት ልጅ ሳትሆን አትቀርም፣ቀዩን ተጫዉ፣ምን ታርፋለች፣ሊያዝገን ነው ፣ፎንቃ ፣ ጓደኞቿም ከች ብለው፣ለጩጪ ቻፓ እና ቬንቲ ዉረድ የሚሉትን መመልከት ይቻላል፡፡ቃላቶቹ የተፈጠሩት ጋቢና የሚለው ከመኪና የፊት መቀመጫ ተውስዶ የሰዉን የፊት ገጽታን የሚያመለክት ትርጉም ሲሰጠው ሜ ነሽ የሚለው ደግሞ ከመጽሀፍ አሳታሚ ሻጭ ተወስዶ ጎበዝ ተሜን የመግለጽ ትርጉም ተሰጥቶታል፡፡

ቀጥሎ ደግሞ የምናየው ጨዉዉት ከሚለው ድርሰት የተገኙትን የአራዳ ቃላት ይሆናል ፡፡ እነሱም ጀለሶች፣ ትምሮ፣ ቀላል አያካብዱ፣ጠንም፣ሸዋዬ ትሆንብኛለች፣ ሜድ የገባሽ የሚሉትን የአራዳ ቃላትን በድርሰቱ ውስጥ ለማካበብ ተችሏል፡፡

በሶስተኛ ደረጃ ላይ የሚታየው በሰዓት ጨዋታ በሚል ርዕስ የቀረበዉን ሲሆን በጽሁፉ ውስጥ ኩራዙ ህፃን፣ሸዉደና ሚሽ፣ ፍም አጫሹ፣የትሴ ነዉ፣ የትቤው ባለቤት፣ከፍም አራራ፣ረሃብ እየከሸከሻቸው እና ኩርባ ሜታ የሚሉትን የአራዳ ቃላት በድርሰቱ ውስጥ አገልግሎት ላይ ዉለው ተንኝተዋል፡፡ ኩራዙ፣ፍም እና ኩርባ የሚሉት የአማርኛ ቃሉ ተጨማሪ ትርጉም እንዲኖረው ተደርገው የተፈጠሩ ሲሆኑ ትርጉማቸው አጫፌ፣ ሲጋራ እና አታሎ ሄደ የሚሉ ትርጉም ሲኖራቸው ቀሪዎቹ ትቤ የሚለው ቤት፣ትሴ የሚለው ሴት ትርጉም ሲኖራቸው ቃላቱ የተፈጠሩት ሚደበኛዉን የአማርኛ ቃል ከቀኝ ወደ ግራ በማካበብ ነው፡

ቀጥሎ በአራተኛ ደረጃ ሳባና ባለመፅሃፍ ቤቱ የሚሉትን ድርሰቶች የያዙትን የአራዳ ቃላት የሚከተሉት ናቸው እነሱም አላስባንንም፣ላሽ በሉ፣ ዉርክ እዉርካለሁ፣በርጫዉን ፈጀሁት፣ምላ ዘጭ ብዬ የሚሉ ቃላት በድርሰቱ ውስጥ የተገኙ ዉርክ እዉርካለሁ የሚለው ቃል ከእንግሊዘኛ የተዉሰደ እና ስራ እሰራለሁ የሚል ትርጉም ያሳያል ፡፡

በመጨረሻም ሰዉና ስያሜው፣የሜታ እንጀራ፣የተያያዙ ልቦች እና ግራና ቀኝ ድርሰቶች ውስጥ የተገኙት የአራዳ ቃላት የሚከተሉት ናቸው፡እነሱም የመትነፋ፣በሳምንት ዱንጋ ጊዜ ያስቸክላል ፣ ካላንደር አርፋለች፣ ሜዙካዋ፣ ደንፎ ጫፈችብኝ፣ ፈታችሁን ጣልችሁት፣ ፈላ የነበረው ልጅ ዴቻ ክፍል፣አስደግፋ ቀረች፣ ማገዶ ቆጣቢ፣ ቀራኒዮ፣ ላሜራ፣ ንቦች ማደር፣ሽንኩርት ልጅ፣ ኤቨረዲ ፣ዉርቸባ ፣ጠጪ፣ወሜካ፣ ሾዳ፣

በቻይንኛ፣ ሰስፔንስ እና ብርቄን አዘውትረው ይማባሉ ፣ምትኪያቸው /ተራንዚታቸው/፣ስለደየማትቸው፣ሽምትር፣ ኩሼ፣ ተከሰት እና ፈውስ እንፈልግ የሚሉትን ቃላት ተካተውባቸዋል፡፡ በሰምሳት ዱንጋ ጊዜ ያስጠፍል የሚለው አረፍተ ነገር ትርጓሜውም በሰምት ሁለት ጊዜ ያስጠፍል የሚል ነው፡ስጋ ወጥን ሁሌም የሚበላ እና ባጋጣሚ ወይም በአል ጠብቆ የሚኝ መሆኑን ለማገለፅ ብርቄ የሚል ስያሜ ሰጥተውታል ፡፡ ከዚህም በተጨሜሪ ሽሮ ወጥ ውስጥ ስጋ ጣል ጣል የተደረገበትን ወጥ ሰስፔንስ ከሚል የእንገሊዘኛ ቋንቋ ትርጉሜ በመውሰድ ልብ አንጠልጣይ ትርጉም ተሰጥቶታል፡፡ ማዙካዋ የሚለው እናቷ የሚል ትርጉም ሲኖረው ማዘር ከሚለው እንግሊዘኛ ቃል የተወሰደ ነው ትርጉሙም እናት የሚል ነው፡ በአጠቃላይ በተማሪዎቹ ጽሁፍ ውስጥ 144(መቶ አርባ አራት)የአራዳ ቃላት ተገኝተዋል፡፡ የቃላቱን ያፈጣጠር ሁኔታ ከላይ በምሌከታው ከተፈጠሩት ጋር ተመሳሳይ ነው፡ በመሆኑም ከ50(ሀምሳ) ተማሪዎች ደርሰት ጽሁፍ ውስጥ የተገኙት 144 (መቶ አርባ አራት) የአራዳ ቃላት ማኘት የቃላቱን ምስጢራዊነትና የአገልግሎት ቦታ ባለመውቅ እንደተፃፈ ያሳያል፡፡ ይህም ማለት ቃላቱ ተለምደው ከመደበኛው ቃላት ጋር ተደባልቀው አገልግሎት እየሰጡ እንደሆነ ያማለክታል፡፡ ስለዚህም ጽሁፎቹ በመደበኛ እና በኢ-መደበኛ ቃላት መካከል ልዩነት በቅጡ ካለሚረዳት የተፈጠረ ነው፡ ይህም የሚፈጠረው ቃላቱን በተደጋጋሚ ጊዜ ባገኙት አጋጣሚ በመጠቀማቸው ነው ይህም ልማድ ሆኖ በጽሁፍ ውስጥም ሊታይ ችሏል፡፡

4.1.4 የክፍትና የዝግ መጠይቅ ትንተና

ሰንጠረዥ 9፡ የአራዳ ቃላት አጠቃቀም

በንግግር ሂደት የአራዳ ቃላት ትጠቀማለህ? /ትጠቀሚያለሽ? በሚለው ጥያቄ ከ443 ተማሪዎች ውስጥ 427(96.4%) ተማሪዎች እጠቀማለሁ ያሉት ሲሆኑ 16(3.6%)የሚሆኑት ደግሞ የማይጠቀሙመሆናቸውን ለሚረዳት ተችሏል፡፡ የሚጠቀሙትም መቼ እንደሚጠቀሙየሚገልፅ ዝርዝር ሚረጃው እንደሚከተለው ቀርቧል፡፡

መቼ አገልግሎት ላይ ይውላል	ብዛት	ፐርሰንት
ከሰፈር ጓደኞቼ ጋር ስሆን	110	24.8
ከማንኛውም ወጣት ጋር	207	46.7
ከትምህርት ቤት ጓደኞቼ ጋር ስሆን	108	24.4
ከማንኛውም ሰው ጋር ስሆን	18	4.1
ድምር	443	100

በሰንጠረዥ 9 ላይ እንደቀረበው 110(24.8%) ተማሪዎች የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙት ከሰፈር ጓደኞቻቸው ጋር ሲሆን፣ 207 (46.7 %) ደግሞ ከማንኛውም ወጣት ጋር ቃላቱን የሚጠቀሙት ትምህርት ቤትና በሰፈራቸው ካሉ ቢጤዎቻቸው ጋር እንደሆነ ምላሻቸው ያሳያል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ 108 (24.4 %) የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙት ትምህርት ቤት ከጓደኞቻቸው ጋር ሲሆኑ እንደሆነ ምላሻቸው ያሳያል፡፡ቀሪዎቹ 18 (4.1 %) ከማንኛውም ሰው ጋር ሲገናኙ የአራዳ ቃላትን እንደሚጠቀሙበት ሲገልፁ ቀሪዎቹ 16(3.6%) የአራዳ ቃላትን በማንኛውም ቦታ እንደሚጠቀሙ ምላሻቸው ያሳያል፡፡ ይህ የሚያሳየው ከጠቅላላው 443 የጽሁፍ መጠይቆች ውስጥ ከፍተኛ ቁጥር የሚይዘው የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙት ከማኛውም ወጣት ጋር ሲሆኑ በሚጠቀሙት የቋንቋ አጠቃቀም ላይ መሆኑን ለመረዳት ተችሏል፡፡ይህም የሆነበት ምክንያት ተማሪዎቹ ከማንኛውም ከመሰሎቻቸው ጋራ ሲሆኑ በነፃነት ሀሳባቸውን የሚገልጹ በመሆናቸውና የቋንቋ ሥርዓቱን ሳይጠብቁ ተግባቦትን ስለሚፈጽሙ የተለያዩ የአራዳ ቃላትን እንደሚጠቀሙ ከመረጃዎቹ ለመረዳት ተችሏል፡፡

በመቀጠል በሁለተኛነት ከፍተኛ ቁጥር የተገኘው ተማሪዎቹ ከሰፈር ጓደኞቻቸው ጋራ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙ መሆኑን መረጃው ያስረዳል፡፡ይህም የሆነበት ምክንያት ተማሪዎቹ ከአብሮ አደጎቻቸው ጋር ሲሆኑ የሆድ የሆዳቸውን ስለሚያወሩ በቋንቋቸው ውስጥ የአራዳ ቃላትን እንደ ምስጢር ቋንቋ በማድረግ የሚጠቀሙት አጋጣሚ የሰፋ በመሆኑ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙበመሆናቸው ነው፡

ሦስተኛው ደግሞ ተማሪዎች ከትምህርት ቤት ጓደኞቻቸው ጋራ አብረው ሲሆኑ የአራዳ ቃላትን እንዲጠቀሙ የሚያደርጉ በርካታ አጋጣሚዎች አሉ፡፡ለምሳሌ -ለተረብ፣ መምህራንን እና ተማሪዎችን ለማታለል፣ከትምህርት ቤት ለመጥፋት ከመደበኛ የቋንቋ አጠቃቀም ውጭየሆኑ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙበመሆኑ ነው፡

የአራተኛውን ደረጃ የያዘው ደግሞ ተማሪዎቹ ከማንኛውም ሰው ጋር ሲሆኑ ከመደበኛ ቋንቋ ውጭ በመጠኑም ቢሆን የአራዳ ቃላትንይጠቀማሉ፡፡እነዚህም ከአራዳ ቃላት ተጠቃሚነት ወደ መደበኛው ቋንቋ አጠቃቀም እየተለወጡ መሆኑን ያመላክታል፡፡

አምስተኛውና የመጨረሻው ደግሞ ጥቂት ተማሪዎች በተግባቦት ሂደታቸው የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙ መሆኑን የሚያሳይ ነው፡ይህም የሆነበት ምክንያት በአንዳንድ ማህበረሰብ ዘንድ ሰዎች ስለአራዳ ቃላት ያላቸው አመለካከት ዝቅተኛ በመሆኑ የሚጠቀሙ ሰዎች መኖራቸውን ለመረዳት ተችሏል፡፡ከዚህ መረጃ መረዳት የሚቻለው ከፍተኛ ቁጥር ያላቸው ተማሪዎች በየትኛውም ቦታ የአራደኛ ቃላትን በንግግር ሂደታቸው መጠቀማቸውን በመሆኑ አራደኛ ቃላት ተጠቃሚዎችና በሚጠቀሙ መካከል ሰፊ የተግባቦት ክፍተት እንደሚኖር ከመረጃው መረዳት ተችሏል፡፡

ሰንጠረዥ 10፡ የአረዳ ቃላት ለምን ተግባር ነው የሚያውሉት?

የአራዳ ቃላት ለምን አላማ አገልግሎት ላይ ይውላሉ?		ብዘት	ፐርሰንት
	ሚስጥር ለመደበቅ	130	29.4
	ልማድ ሆኖብኝ	160	36.1
	ከመምህራንና ትምህርት ቤት ሰራተኞች ሚስጥር ለመደበቅ	47	10.6
	የሚያወሩዋ ከጓደኞቼ ውጭ ሌሎች እንዳይሰሙ	52	11.7
	ለምንም አላማ ተጠቅሜ አላውቅም	54	12.2
	ድምር	443	100

በሰንጠረዥ 10 ላይ እንደሚታው 130 (29.4 %) ቱ አራዳ ቃላትን የሚጠቀሙት ምስጢር ለመደበቅ ሲሆን 160(36.1 %) ቱ ደግሞ ልማድ ስለሆነባቸው ነው፣47(10.6 %) ቱ ደግሞ ከመምህራን እና ከትምህርት ቤቱ አስተዳደር የሚደብቁት ሚስጢራዊ መልክት ሲኖራቸው ለመደበቂያነት እንደሚለገሉበት ገልፀዋል፣52(11.7 %) ቱ የሰጡት መልስ ደግሞ በሰጡት መልስ እንዳመለከቱት ቃላቱን የሚጠቀሙበት አላማ ከጓደኞቻቸው ውጭ ያሉት ሌሎች በጠዋቻቸው የሚናገሩትን እንዳይሰሙ ብለው እንደሚጠቀሙ ገልፀዋል ቀሪዎቹ 54(12.2%) ቱ ደግሞ ለምንም አላማ የአራዳ ቃላትን ተጠቅመው እንደማያውቁ ገልፀዋል፡፡ ከዚህም የምንረዳው ተማሪዎቹ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙባቸው ምክንያቶች በምናመለከትበት ከጠቅላላው ከ443 ተማሪዎች ውስጥ በአብዘኛው የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙት ልማድ ሆኖባቸው መሆኑን ከሚገኘው ለመረዳት ተችሏል፡፡ከዚያ ቀጥሎ ተማሪዎች ምስጢርን ለመደበቅ ከሚጠቀሙት ቀጥሎ የሚመጡና ተማሪዎቹም የአራዳ ቃትን ለምንም አላማ የሚይጠቀሙ ተማሪዎች ናቸው፡ይህም ተማሪዎቹ የአራዳ ቃላትን የሚይጠቀሙ በመሆናቸው በቀጥታ በቋንቋ ሁሉንም ተግባቦት የሚፈጽሙመሆናቸውን ለመረዳት ተችሏል፡፡

ይህም ተማሪዎቹ ከአማርኛ ቋንቋ ውጭ በተለያዩ ጊዜያት ለተግባቦት የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙ በመሆኑ ከጊዜያት ቆይታ በኋላ ልማድ ሆኖ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙመሆኑን ያስረዳል፡፡

ከዚያም በመቀጠል ተማሪዎቹ በተግባቦት ወቅት ምስጢር ለመደበቅ ሲፈልጉ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙመሆኑን ሚገኘው ያስረዳል ተማሪዎቹ ሌሎች ሰዎች እንዲያውቁ የማይፈልጉትን ምስጢር ሃሳቦችን ከመሰሎቻቸው ጋር ለማለዋወጥ ሲፈልጉ እነዚህን የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙመሆኑን ያሳያል፡፡

ከዚያ በመቀጠል ተማሪዎቹ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙት የሚያወሩትን ከጓደኞቻቸው ውጭ የሆኑ ሌሎች ሰዎች እንዲያውቁ በማይፈለግበት ጊዜ የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙመሆናቸውን ለመረዳት ተችሏል፡፡

የሚጨረሻወዳ በታ የያዘው በሜቀጤል የሚሞጡ ደግሞ ተሚዎች የአራዳ ቃላትን የሚቀሙ ከሚሀራንና ሰራተኞች ምስጢር ለሚበቅ በሚል እነዚህን የአራዳ ቃላትን የሚቀሙ መሆናቸውዳ ከሚጃው ለሚዳት ተችሏል፡፡

ሰንጠረዥ 11፡ በትምሀርት ቤት ውስጥ የአራዳ ቃላት የሚወሩት ተሚው በምን ሁኔታ ውስጥ ሲሆን ነው?

የአራዳ ቃላት በትምሀርት ቤት ውስጥ የት ይደሚል?		የተሳታፊ ብዘት	በሚኖኛ
	በእረፍት ሰዓት/ምሳ ሰአት	116	26.2
	ክፍል ውስጥ	82	18.5
	በማኛውም በታ	180	40.6
	አላውቅም	65	14.7
	ደምሮ	443	100.0

ሰንጠረዥ 11 እንደሚሳየው 116(26.2%) ቱ የጥናቱ ተሳታፊዎች እንደገለጹት በእረፍትና በምሳ ሰአታቸው ምስጢር ያደረገሩትን ነገር ሌላኛው በጡያቸው እንዳይሰማ በሚፈልጉበት ሁኔታ ውስጥ ሲሆኑ እንደሆን ሲገልጹ ፣82 (18.5%) ቱ ደግሞ በክፍል ውስጥ ምስጢራዊ መልክት ለጓደኞቻቸን ማስተላለፍ በምንገደደበት ሂደት ሲያጋጥማ ነው ሲሉ 180(40.6%) ቱ በማኛውም በታ ላይ ምስጢራዊ መልክት ለማስተላለፍ በምንገደደነት ሁኔታ ሲያጋጥማ ሲሉ ቀሪዎቹ 65(14.7%)ቱ ደግሞ በየትም በታ እና ሁኔታ ውስጥ የአራዳ ቃላትን እንደሚጠቀሙ ገልፀዋል፡፡ ከላይ ከቀረበው ሰንጠረዥ የምንረዳው ነገር ቢኖር እንደሚከተለው ይሆናሉ፡ይህም -ለጽሁፍ መጠይቅ ከቀረበት 443 ተሚዎች ውስጥ የአራዳ ቃላትን ከትምሀርት ቤት ዉጪ የት ይደሚል? ለሚለው 14.7ቱ ተሚዎች አላውቅም የሚሉ ሲሆኑ የቀሩት ደግሞ የተለያዩ ምርጫዎችን ሊቀበሉ መቻላቸውዳ ለሚዳት ተችሏል፡፡

በዚህም መሰረት የአራዳ ቃላትን በትምሀርት ቤት ውስጥ የት ይደሚል ለሚለው ጥያቄ የተጠኚዎች ምላሽ ከፍተኛውዳና የሚጀሚያውዳ ቁጥር የሚዘው ተሚዎቹ በማኛውም በታ የአራዳ ቃላትን የሚቀሙ መሆናቸውዳ ከቀረበው ሰንጠረዥ ሚዳት ተችሏል፡፡

የሁለተኛውዳ በታ የያዘው ደግሞ ተሚዎቹ በእረፍትና በምሳ ሰዓት ከተለያዩ ተሚዎች ጋር የሚናኙ በሆኑ እርስ በርሳቸው የአራዳ ቃላትን እንዲጠቀሙየሚያስችላቸው መሆኑን ያስረዳል፡፡

ከዚህ በመቀጠል የሶስተኛውን ደረጃ የያዘው ደግሞ ተማሪዎች እነዚህን የአራዳ ቃላትን በክፍል ውስጥ ለተለያዩ ተግባራት የሚጠቀሙመሆኑን ለማየት ተችሏል፡፡

ከዚህም አንፃር ተማሪዎች እነዚህን የአራዳ ቃላትን በማንኛውም ቦታ፣ በእረፍት፣ በምሳ ሰዓት እና በክፍል ውስጥ የሚጠቀሙመሆኑን ከሰንጠረዡ መረጃዎች ለማየት ተችሏል፡፡

ይህም የሚያመለክተው የአራዳ ቃላት በማንኛውም ሰዓት እና ቦታ እንደሚነገሩና ተማሪዎቹ በንግግራቸው ውስጥ እየተገለገሉበት እንደሆነ መረጃው ያረጋግጣል፡፡

ሰንጠረዥ 12፡ አራዳ ቃላት አጠቃቀም በትምህርት ቤት

	በትምህርት ቤት ውስጥ የአራዳ ቃላት በስፋት ይደመጣል?	የተሳታፊ ድምር	በመቶኛ
	አዎን	180	40.6
	አይደመጥም	148	33.4
	እርግጠኛ አይደለሁም	115	26.0
	ድምር	443	100

የአራዳ ቃላት በትምህርት ቤት ውስጥ የሚነገረው በምን አይነት ተማሪዎች ነው?

	የዘመናዊነት ማለጫ አድርገው በሚያስቡ ተማሪዎች	220	49.7
	በሁሉም ተማሪዎች	101	22.8
	በባህሪያቸው ወጣ ባሉ ተማሪዎች	122	27.5
	ድምር	443	100

ከላይ በሰንጠረዥ 12 ላይ እንደሚታየው 180(40.6 %) ሲጠቀሙት ይታያሉ ሲሉ 101(22.8%) ተሳታፊዎች ደግሞ በሁሉም ተማሪዎች ቃላቱ አገልግሎት ሲሰጡ እንደሚታዩ ሲያለመክቱ ቀሪዎቹ 122(27.5%) ተሳታፊዎች ደግሞ በባህሪያቸው ወጣ የጥናቱ ተሳታፊዎች በትምህርት ቤት ውስጥ የአራዳ ቃላትን በስፋት እንደሚነሙጡ ሲያረጋግጡ በተቃራኒው ደግሞ 148(33.4%) ቱ በትምህርት ቤት ውስጥ አራዳ ቃላት በስፋት እንደሚይደመጡ ምላሻቸውን ሰጥተዋል ቀሪዎቹ 115(26.0%) ቱ ደግሞ በትምህርት

ቤት ውስጥ የአረዳ ቃላት በስፋት ማገራቸውን እርግጠኛ ምላሽ መስጠት አልቻሉም፡ ከዚህም በተጨማሪ በምን አይነት ተማሪዎች ቃላቱ በብዘት ይነገራሉ ለሚለው ጥያቄ 220(49.7%) መላሾቹ ዘመናዊ ነን በሚሉ ተማሪዎች እንደ ስልጡኔ በመቆጠሩ ምክንያት ያሉ ተማሪዎች ጥቅም ላይ ይውላል የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡ከላይ በቀረበው ሰንጠረዥ ውስጥ ተማሪዎቹ በትምህርት ቤት ውስጥ የአረዳ ቃላት በስፋት ይደመጣል?በሚለው በጽሁፍ መጠይቅ ውስጥ ከቀረቡት 244 ተማሪዎች ውስጥ ከፍተኛውን ቁጥር የሚይዘው አዎን የሚሉ ሲሆኑ እነዚህ የአረዳ ቃላት በትምህርት ቤት ውስጥ በስፋት የሚደመጡ መሆኑን ከሚጃው ለሚዳት ተችሏል፡፡ከዚህም በመቀጠል አይደመጥም የሚሉት ደግሞ የአረዳ ቃላት በትምህርት ቤት ውስጥ በስፋት የማይደመጡ መሆናቸውን ገልፀዋል፡፡የመጨረሻዎቹ ደግሞ የአረዳ ቃላት በትምህርት ቤት ውስጥ የሚደመጡ መሆናቸውን እርግጠኛ አይደለሁም የሚሉ ናቸው፡

የአረዳ ቃላት በትምህርት ቤት ውስጥ በከፍተኛ ሁኔታ የሚገረው የዘመናዊነት ማለጫ አድርገው በሚያስቡ ተማሪዎች ዘንድ በስፋት የሚገሩ መሆናቸውን ሚጃው ያስረዳል፡፡ እነዚህም በመደበኛው ቋንቋ ቃላት ላይ የተለያዩ ድምፆችን በመጨመር ከመደበኛው ቋንቋ ዉጪ የሆኑ የቋንቋ አጠቃቀሞች እንዲፈጠሩ ምክንያት መሆናቸውን ማንዘብ ተችሏል፡፡

ከዚያ ቀጥሎ በባህሪያቸው ወጣ ባሉ ተማሪዎች ዘንደም የአረዳ ቃላት በጥቅም ላይ የሚውሉ መሆናቸው ከሚጃው ለሚዳት ተችሏል፡፡ በባህሪያቸው ወጣ ያሉ ተማሪዎች የሚባሉት በትምህርት ቤት ውስጥ ተማሪዎች ሊኖራቸው ከሚባው ባህሪ ወጣ ያሉ ተማሪዎች በአብዘኛው የአረዳ ቃላትን የሚጠቀሙ መሆናቸውን ከቀረበው ሰንጠረዥ ውስጥ ለሚዳት ተችሏል ፡፡

የመጨረሻው ደግሞ እነዚህ የአረዳ ቃላት በሁሉም ተማሪዎች የሚገሩ መሆናቸውን ለማንዘብ ተችሏል ፡፡የአጠቃቀም መጠኑ የተለያየ ቢሆንም በሁሉም ተማሪዎች ዘንድ የአረዳ ቃላት በጥቅም ላይ የሚውሉ መሆናቸውን ከሚጃው ለሚዳት ተችሏል፡፡

ሰንጠረዥ 13፡ የተግባቦት ክፍተት

አረደኛ በሚጠቀሙ በማይጠቀሙ ተማሪዎች መካከል የሃሳብ አለመግባባት አለ?		የተሳታፊ ብዛት	በመቶኛ
	አዎን	221	49.9
	አይፈጥርም	100	22.6
	እርግጠኛ አይደለሁም	122	27.5
	ድምር	443	100

አራደኛን የሚጠቀሙ ተማሪዎች ከማይጠቀሙት ጋር ሲታዩ ሃሳባቸውን በግልፅ ለመግለጽ ያቀርባሉ?		የተሳታፊዎች ብዛት	በመቶኛ
	አዎ	106	23.9
	አያቀርቡም	222	50.2
	እርግጠኛ አይደለሁም	115	25.9
	ድምር	443	100

የአራዳ ቃላትን መጠቀም ሃሳብን በቀላሉ ግልፅ አድርጎ ለማቅረብ ይረዳል?	የተሳታፊ ብዛት	በመቶኛ
አዎን	154	34.8
አይረዳም	170	38.3
እርግጠኛ አይደለሁም	119	26.9
ድምር	443	100

ከላይ በሰጠረዥ 13 ላይ እንደ ተገለፀው 220 (49.9%) በሰጡት ምላሽ የአራዳ ቃላት በተግባቦት ሂደት ክፍተት እንደሚፈጥር ገልፀዋል፣ 100(22.6%) ደግሞ አራዳ ቃላትን መጠቀም የሚፈጥረው የተግባቦት ክፍተት የለም ሲሉ ቀሪዎቹ 122 (27.5) ደግሞ የተግባቦት ክፍተት ይኑረው አይኑረው እርግጠኛ አይደሉም፡፡ 222 (50.2%) ተሳታፊዎች እንዳረጋገጡት የአራዳ ቃላትን በሚናገሩና በማይናገሩ መካከል የተግባቦት ክፍተት መኖሩን ሲያረጋግጡ ሌሎቹ 106 (23.9 %) ደግሞ የሚፈጥር የተግባቦት ክፍተት የለም ብለዋል ቀሪዎቹ 115(25.9%) የሚፈጥር የተግባቦት ክፍተት መኖሩንም ሆነ አለመኖሩን

እርግጠኛ አይደሉም፡፡ 170 (34.8 %) የአራዳ ቃላትን በሚጠቀሙ መምህራንና ተማሪዎች የሚፈልጉትን ሜልክት በፍጥነትና በግልጽ ማስተላለፍ ስለማይችሉ ተግባቦትን ብሎም መደበኛውን የአማርኛ ቃላትን ለማበልፀግ እንዳይቻል ያደርጋል ሲሉ 154(34.8) ደግሞ የአራዳ ቃላትን መጠቀ ሀሳብን በቀላሉ ለማስተላለፍ ያግዛል ሲሉ ቀሪዎቹ 119 (26.9 %) እርግጠኛ አይደለንም ብለዋል፡፡ ከዚህ መረጃ የምንረዳው አራደኛ ቃላትን በሚጠቀሙ በማይጠቀሙ ተማሪዎች መካከል አለመግባባት እንደሚፈጠር አብዛኛዎቹ ተማሪዎች ገልጸዋል፡፡ ከዚያም በጣም በጥቂቱ እርግጠኛ እንዳልሆኑ ይገልፃሉ፡የሚበልፈሸው ደግሞ በጣም አነስተኛ ቁጥር ያላቸው ተማሪዎች ደግሞ አለመግባባት ሊፈጠር እንደማይችል ይገልፃሉ፡

እነዚህም የአራደኛ ቃላትን የሚጠቀሙ ተማሪዎች ከማይጠቀሙ ይልቅ በአብዛኛው ሀሳባቸውን በግልጽ የማቀርቡ መሆናቸውን ሲገልጹ በቁጥራቸው በጣም አነስተኛ የሆኑ ተማሪዎች ደግሞ እነዚህ የአራደኛ ቃላትን የሚጠቀሙ ተማሪዎች ከማይጠቀሙ ተማሪዎች ሃሳባቸውን ግልጽ አድርገው የሚገልጹ መሆናቸውን ከመረጃው ለመረዳት ተችሏል፡፡ እንዲሁም ደግሞ በቁጥራቸው ጥቂት የሆኑ ተማሪዎች ደግሞ የአራደኛ ቃላት የሚጠቀሙ ተማሪዎች ከማይጠቀሙት ይልቅ ሀሳባቸውን ግልጽ አድርገው የሚገልጹ መሆናቸው እርግጠኛ አለመሆናቸውን ከመረጃው ለመረዳት ተችሏል፡፡

የሚበልፈሸው ደግሞ የአራዳ ቃላትን መጠቀም ሀሳብን በቀላሉ ግልጽ አድርጎ ለማቅረብ የሚረዳቸው መሆኑን በአብዛኛው ተማሪዎች ዘንድ ተቀባይነት ያገኘ መሆኑን ከመረጃው ለመረዳት ተችሏል፡፡ ከዚያም በመቀጠል በቁጥር አነስ ያሉ ተማሪዎች የአረዳ ቃላትን መጠቀም ሀሳብን በቀላሉ ግልጽ አድርጎ ለማቅረብ የሚረዳ መሆኑን ከሰንጠረዡ ለመረዳት ተችሏል፡፡ ከጠቅላላ ተማሪዎች በጣም በቁጥር አነስተኛ የሆኑ ተማሪዎች ደግሞ የአራዳ ቃላትን በመጠቀም ሀሳብን በቀላሉ ግልጽ አድርጎ ለማቅረብ የሚረዳቸው መሆኑን እርግጠኛ አለመሆናቸውን ይገልፃሉ፡ ከዚህ መረጃ መረዳት እንደተቻለው የአራዳ ቃላት በሚጠቀሙ በማይጠቀሙ ተማሪዎች መካከል የተግባቦት ችግር እንደሚከሰት ያመላክታል፡፡

ሰንጠረዥ 14፡ የአራዳ ቃላት እውቀት ጠቀሜታ

የአራዳ ቃላት በብዛት መጠቀም ለአማርኛ መደበኛ ቃላት እድገት አስተዋጽዖ አላቸው?		የተሰታፊ ብዛት	በመቶኛ
	አዎ	122	27.5
	የላቸውም	188	42.5
	እርግጠኛ አይደለሁም	133	30
	ድምር	443	100

የአራዳ ቃላትን መሞቅ የሚያስገኘው ተግባቦታዊ ጠቀሜታ አለ?		የተሳታፊ ብዛት	በመቶኛ
	አለ	96	21.7
	የለም	242	54.6
	እርግጠኛ አይደሀም	105	23.7
	ድምር	443	100
የአራዳ ቃላት ተማሪዎች ሲገለገሉበት ሚጣጥ ቃላቱ የውጦቶች ብቻ እንደሆኑ ያሳያል ?		የተሳታፊ ብዛት	በመቶኛ
	አዎን	146	33.0
	አይደለም	198	44.7
	እርግጠኛ አይደለሀም	99	22.3
	ድምር	443	100

ከላይ በሰንጠረዥ 14 ላይ እንደሚታየው 122(27.5%) ተሳታፊዎች የአራዳ ቃላት በመማህሩና በተማሪው ማታወቅ ለአማርኛ ትምህርት አላማ ምን ፋይዳ አለው ተብለው ሲጠየቁ ማላሾቹ ለቃላት እድገት አስተዋጽዖ አለው ሲሉ ሌሎቹ 188(42.5%) ደግሞ ምንም አስተዋጽኦ እንደሌለው ገልፀዋል ቀሪዎቹ 133(30.0%) ደግሞ እርግጠኛ አይደለንም የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ 96(21.7%) ተሳታፊዎች ስለጠቀሜታው ተጠይቀው ጠቀሜታ እንዳለው ገልፀዋል ሌሎቹ 243(54.6%) ተሳታፊዎች ምንም ተግባቦታዊ ጠቀሜታ እንደሌለው ገልፀዋል ቀሪዎቹ 105(23.7 %) ተሳታፊዎች ስለ ጠቀሜታውም ሆነ ስለጉዳቱ እርግጠኛ ሚልስ የለንም የሚል ምልሽ ሰጥተዋል፡፡146(33.0%) ተሳታፊዎች በትምህርት ቤት የአራዳ ቃላት በስፋት የሚጠቀሙ ተማሪዎቹ ካለባቸው የአማርኛ ቃላት እጥረት ነው ሲሉ 198(44.7%) ተሳታፊዎች ደግሞ የነዚህን ምላሽ አልተቀበሉትም ቀሪዎቹ 99(22.3%) ተሳታፊዎች ደግሞ እርግጠኛ ምላሽ መስጠት አልቻሉም፡ከላይ በቀረበው ሰንጠረዥ ውስጥ ከቀረቡት መረጃዎች መረዳት የሚቻለው የአራዳ ቃላትን በብዛት መጠቀም ለአማርኛ ቋንቋ ሚበኛ ቃላት እድገት አስተዋጽኦ የሌላቸው መሆኑን አብዛኞቹ ተማሪዎች ይገልፃሉ፡እንዲሁም ደግሞ በጥቂቱም በሆን የአራዳ ቃላትን በብዛት መጠቀም ለአማርኛ ቋንቋ ሚበኛ ቃላት አስተዋጽኦ ያላቸው መሆኑን እርግጠኛ አለመሆናቸውን ገልጸዋል፡፡የሚጨረሻው ደግሞ የአራዳ ቃላትን በብዛት መጠቀም ለአማርኛ ቋንቋ ሚበኛ ቃላት እድገት አስተዋጽኦ አላቸው የሚሉ ተማሪዎች በጣም ጥቂቶች መሆናቸው ከሚረጃው ለሚረዳት ተችሏል፡፡ከዚህም አንፃር የአራዳ ቃላት ለአማርኛቋንቋ ሚበኛ የቃላት እድገት አስተዋጽኦ የሌላቸው መሆኑን ከሚረጃው ለሚረዳት ተችሏል፡፡

እነዚህም የአረዳ ቃላትን መውቅ ያላቸውዓ ተግባቦታዊ ጠቀሜታን መሰረት በማድረግ ከቀረቡት የጽሁፍ ማጠይቆች ውስጥ በአብዘኞቹ ተማሪዎች የቀረበው ምላሽ የሚያሳየው ለተግባቦት ጠቀሜታ የሌላቸው መሆኑን ለማዘብ ተችሏል፡፡ ከዚያም በመቀጠል በጥቂቱም ቢሆን ተግባቦታዊ ጠቀሜታቸው ላይ እርግጠኛ አለመሆናቸውዓ ከሚጃው ለሚዳት ተችሏል፡፡ እንዲሁም ደግሞ በጣም ጥቂት ተማሪዎች የአረዳ ቃላትን በተግባቦት ውስጥ ማጠቀማቸው ያለ መሆኑን ከሚጃው ለሚዳት ተችሏል፡፡

በሌላ በኩል ደግሞ የአረዳ ቃላትን ተማሪዎች ሲገለገሉበት ማጸመጥ ቃላቱ የወጣቶች ብቻ አለመሆኑን ከአብዘኛው ተማሪዎች ለሚዳት ሲቻል በጥቂቶቹ ደግሞ በወጣቶች ብቻ የሚጠመጡ መሆኑን ለሚዳት ተችሏል፡፡ እንዲሁም ደግሞ በጣም ጥቂቶቹም ቢሆን ተማሪዎች ሲገለገሉበት ቃላቱ የሚጠመጡ በወጣቶች ብቻ መሆኑን ለማንዘብ ተችሏል፡፡

ሰንጠረዥ 15፡ የአረዳ ቃላትን ተለዋዋጩት በተማለከተ

የአረዳ ቃላት ከጊዜ ና ከቦታ አንፃር ይለዋወጣል?		የተሳታፊ ብዘት	በመቶኛ
	አዎን	301	68.0
	አይ	142	32.0
	ደምር	443	100
የአረዳ ቃላት የሚለዋወጡት ቃላቱ ሚከጠር የማትላለፍ አቅሙሲቀንስ ነው?		የተሳታፊ ብዘት	በመቶኛ
	አዎን	290	65.5
	አይ	153	34.5
	ደምር	443	100.0

ከላይ በሰንጠረዥ 15 ላይ ለቀረበው ማጠይቅ 301 (68.0 %) ተሳታፊዎች የአረዳ ቃላት ከቦታ ቦታ ፣ከአከባቢ አከባቢ የትርጉም ልዩነት ያሳያል ሲሉ 142(32.0%) ተሳታፊዎች ደግሞ የአረዳ ቃላት ከቦታ ቦታ ተለዋዋጩ አይደሉም የሚል ምላሽ ሰጥተዋል ፡፡ 290(65.5%) የአረዳ ቃላት የሚለዋወጡት የቃላቱ ሚከጠሪዊነት ሲቀንስ እንደሆነ ሲገልጹ ቀሪዎቹ 154(22.1%) ደግሞ ይህንን ሃሳብ አይቀበሉም፡ ከዚህም የምንረዳው ተማሪዎች የአረዳ ቃላትን ከጊዜና ከቦታ አንፃር የለውዓ ተለዋዋጩትን በሚያለከት አብዘኞቹ ተማሪዎች የአረዳ ቃላትን ከጊዜ ከቦታ አንፃር ተለዋዋጩት የሚያይባቸው መሆኑን ሲገልፁ በጣም ትቂቶቹ ደግሞ ምንም አይነት ተለዋዋጩት የሌላቸው መሆኑን ይገልፃሉ፡፡

በሌላው በኩል ደግሞ እነዚህ የአረዳ ቃላት ምጥጥር የማትተላለፍ አቅማቸው ሲቀንስ የሚዋወጡ መሆናቸው አብዛኞቹ ሲገልፁ በጣም ጥቂቶቹ ደግሞ የሚዋወጡት የሚያስተላልፉት የምጥጥር አቅም ሲቀንስ እንዳልሆነ ከመረጃዎቹ ለመረዳት ተችሏል፡፡

ከዚህም አንፃር የአረዳ ቃላት ከጊዜና ከቦታ አንፃር ተለዋዋጭነትን የሚያሳዩና የሚዋወጡትም ምጥጥር ለማትተላለፍ አቅማቸው ሲቀንስ መሆኑን ለመረዳት ተችሏል፡፡

ሰንጠረዥ 16፡ የአረዳ ቃላት በየትኛው የቋንቋ ክሂል ላይ ይታያል/ይደመጣል?

የአረዳ ቃላት አገልገሎት ላይ መዋል በየትኞቹ የቋንቋ ክሂሎች ላይ ይታያል?		የተሳታፊዎች ብዛት	በመቶኛ
	በመናገር	293	66.1
	በመጻፍ	150	33.9
	በማዳመጥ	-	-
	በማንበብ	-	-
	ድምር	443	100

ከላይ በሰንጠረዥ 16 ለቀረበው ምላሽ 293(66.1 %) ተሳታፊዎች የአረዳ ቃላት በመናገር ሂደት አገልግሎት ይሰጣል የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፣150(33.9) ተሳታፊዎች ደግሞ የአረዳ ቃላት በመፃፍ ክሂል ወቅት አገልግሎት ይሰጣል የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡ የአረዳ ቃላት አጠቃቀም ከአሚኛ ቋንቋ ትምህርት አላማ አንፃር በየትኛው ክሂል ላይ የጎላ እንደሆነ በቅደም ተከተል እንዲያስቀምጡ በቀረበላቸው ጥያቄ መሰረት በመናገር እና በመፃፍ ውስጥ ተማሪዎቹ ይጠቀማሉ፡፡የአረዳ ቃላት ከቋንቋ ክሂሎች ውስጥ በየትኞቹ ላይ ይታያሉ ለሚለው የጽሁፍ መጠይቅ ከመረጃዎቹ በተገኘት መጠን መሰረት የአረዳ ቃላት በከፍተኛ ሁኔታ የሚታየው በመናገር ክሂል ላይ መሆኑን ከመረጃው ለመረዳት ተችሏል፡፡ከዚህም በማትቀጠል በመፃፍ ክሂል ላይ የአረዳ ቃላትን አጠቃቀም የሚታይባቸው መሆኑን ከመረጃዎቹ ለመረዳት ተችሏል፡፡በሌላው በኩል ደግሞ የአረዳ ቃላትን በማዳመጥና በማንበብ ክሂሎች ላይ የሚታይ መሆናቸውን ለማንዘብ ይቻላል፡፡

ከዚህም አንፃር እነዘህ የአረዳ ቃላት በትምህርት ቤቶች ውስጥ በተማሪዎቹ በመናገር እና በመፃፍ ክሂሎች ላይ በጉልህ ሁኔታ የሚታይባቸው መሆኑንና ተጽእኖውም በእነዚህ ክሂሎች ላይ ያለ መሆኑን ከመረጃዎቹ ለማንዘብ ተችሏል፡፡

4.1.4.1 ከክፍት ጥያቄ የተገኘ ምላሽ ትንተና

1. የአራዳ ቃላትን ማን ይጠቀማል? ተብሎ ለቀረበላቸው ጥያቄ አብዛኞቹ የሰጡት ምላሽ ቃላቱ ብዙ ጊዜ በወጣትነት የእድሜ ክልል ባሉ ሰዎች ነው፡ በወጣቶች ተደጋግሞ ከመነገራቸው የተነሳ አንዳንድ ቃላት ከቡድን መግባቢያነት አልፈው በብዙ ሰዎች ዘንድ እየተነገሩ እንደሆነ ምላሻቸው ያሳያል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የአራዳ ቃላት በወጣቶች ፣በተማሪዎችና በወጣት መምህራን ይነገራል የሚል ምላሽ ከተሳታፊዎች ተሰንዝሯል፡፡ በአጠቃላይ ቃላቱ በተማሪዎች፣ በወዛደሮች፣ በሌቦች፣ በጎዳና ተዳዳሪዎች፣ የታክሲ ረዳቶች፣ የጎዳና ላይ ነጋዴዎች፣ የእጽ ተጠቃሚዎች ወዘተ...ይጠቀሙበታል፡፡ አብዛኞቹ ተማሪዎች ቃላቱን እንደሚጠቀሙበት ገልጸው ጽፈዋል፡፡ ይህም ሲባል የቋንቋው ተጠቃሚዎች በቡድን የሚንቀሳቀሱ፣ ተመሳሳይ ባህሪና የጋራ የሆነ ጠባይ ያላቸው ወጣት ተማሪዎች ናቸው፡ እነዚህ ቡድኖች ለሚጥሟቸው አዳዲስ ገጠመኞች ወይም አዲስ ሀሳብ በመፍለቅ የተለየ ተግባር ለሚፈፀም ከማህበረሰቡ ቀድመው አዲስ አጠቃቀምን ይፈጥራሉ፡፡ ለአዲስ ገጠመኝ አዲስ ቋንቋ በመፍጠር የቡድኑ አባላት ይገለገሉበታል፤ ይህም በቡድኑ መካከል የሚደረገው ቀጣይነት ያለው ግንኙነትን ይፈጥራል፡፡

2. የአራዳ ቃላት ለምን አገልግሎት ላይ ይውላል? ለሚለው ጥያቄ በርካታዎቹ በሰጡት ምላሽ ቃላቱ ተግባቦታዊ ፋይዳው ምስጢራዊ መግባቢያ እንዲሆን ለማድረግ ነው፡ ይህም ሲባል መደበኛውን የአማርኛ ቃላት በመጠቀም ፋንታ በትምህርት ቤት ውስጥ ሊያገለግሉ የሚችሉ የአራዳ ቃላትን በመፍጠር የቡድናቸውን መግባቢያ ይፈጥራሉ፡ የነዚህ ቃላትና አገልግሎት ከመምህራን፣ ከርዕሰ መምህራን እና ከትምህርት ቤት ማህበረሰብ የሚደብቁት መልእክት ሲኖራቸው አገልግሎት ላይ ይውላል፡፡ ስለዚህም ቃላቱን ምስጢራዊ ትርጓሜ እንዲኖራቸው ተደርገው በተለያየ መንገድ ተፈጥረው ምስጢር ለመተላለፊያነት አግልግሎት ላይ ይውላል፡፡ በአጠቃላይ የአራዳ ቃላት የፈጣሪዎቹን ቡድን አባላት ምስጢር ለመጠበቅ ታስቦ አገልግሎት ላይ የሚውል ኢ–መደበኛ የቋንቋ አጠቃቀም ነው፡ ለዚህም ይረዳቸው ዘንድ ቃላቱን በሚከተለው መልክ በመፍጠር ችለዋል፡፡ እነሱም አዲስ ቃል በመፍጠር ለምሳሌ ቻፓ፣ ቸግ፣ ጋፍ ፍሙጭል፣ ሙላ፣ ሻነው ወዘተ...ናቸው፡ ቃሉን ከቀኝ ወደ ግራ በመገልበጥ ለምሳሌ ትቤ፣ ጣሞ ራቢ እና ትሴ የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡ ለመደበኛው የአማርኛ ቃል ተጨማሪ ትርጉም በመስጠት ለምሳሌ ሸዋዬ፣ ብርቄ፣ አየለ እና ስንቄ የሚሉትን ቃላት እንደ ምሳሌ ማየት ይቻላል፡፡ የመደበኛውን የአማርኛ ቃል የመጀመሪያ ሁለት ወይም ሶስት ፊደላትን በመጠቀም ከሚፈጠሩት መካከል ለምሳሌ የሚጨምሺ ሙኩ፣ ሚኪ እና ትምሮ የሚሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡ ከሌላ የሀገር ውስጥና የውጭ ሀገር ቋንቋዎች በመዋስ ለምሳሌ ደቀሰ፣ ቴስታታ፣ ጀለስ ፣በያ፣ ኮሌክሽን፣ ሙዙካ፣ ሙጀም እና ፒስ የመሳሰሉትን የአፈጣጠር ሂደት የሚያመለክቱት ቃላቱ ከመደበኛ የአማርኛ ቃላት ባህሪ ያፈነገጠ ባህሪ እንዳላቸው እና መደበኛውን የአማርኛ ቃላት የአጠቃቀም የአፈጣጠር ሂደት ብቻ የሚያውቅ አድማጭ በቀላሉ የቃላቱን ምንነት መረዳት እንዳይችል ተደርገው እንደተፈጠሩ ማሳያ ነው፡

3. የአረዳ ቃላት በስፋት በትምህርት ቤት መደመጥ መደበኛውን የአማርኛ የቋንቋ ስርዓት እና ቃላት በማስተማር ሂደት ምን ተጽእኖ ያስከትላል? ተብሎ ለቀረበው ጥያቄ ከተሰጡት ምላሾች መካከል በብዛት የተጠቀሱትን እንደሚከተለው በዝርዝር ማቅረብ ይቻላል፡፡ የአማርኛ ቋንቋ ተቀዳሚ አላማ የተማሪዎችን የማንበብ፣የማፃፍ፣የማናገር እና የማዳመጥ ክሂል ማዳበር ነው፡ ከዚህም በተጨማሪ ወጥነት ያለው የመደበኛ ቋንቋ እንዲኖር መደበኛነት ያላቸው ቃላትን እንዲያውቁ ያስችላል፡፡በዚህ መሰረት አጥኚው የአረዳ ቃላት አጠቃቀም በነዚህ መሰረታዊ የቋንቋ ክሂሎች ላይ ሊፈጥር የሚችለውን ተጽእኖ ለማፈተሽ ባደረገው ጥናት ያገኘው ውጤት እንደሚያሳው የአረዳ ቃላት በማናገር እና በማፃፍ ከሂል ውስጥ ማግኘት በአንበቢው እና በአድማጩ ላይ የራሱን አሉታዊ ተጽእኖ እንደሚያሳድር ውጤቱ ያሳያል፡፡ይህም ማለት የአረዳ ቃላትን ትርጉም በሚገባ ለማያውቅ ተማሪ የትርጉም ግርታን በመፍጠር ተገቢውን መልእክት እንዳይረዳ ያደርጋል፡፡የመልክት ግልጽ አለመሆን ደግሞ የተግባቦት ክፍተት ይፈጥራል፡፡

የአረዳ ቃላት በትምህርት ቤት በሚጠቀሙበት ወቅት የነዚህን ቃላት ትርጉም የማያውቁ ተማሪዎች ቃላቱን ምንነት ባለማወቃቸው የተናጋሪው መልዕክት ምንነት አለመረዳታቸው የመልእክቱ ምንነት ግራ ይገባቸዋል በዚህም የተነሳ አጠቃላይ የቋንቋን ተግባቦታዊ ፋይዳ ያደናቅፋል፡፡ከዚህም በተጨማሪ የቃላቱ ተቀያያሪነት ወቅታዊነት በአማርኛ ቋንቋ የቃላት እድገት ላይ ተጽእኖ ያስከትላል፡፡ይህም ሲባል ቋንቋው በተወሰኑ ቡድኖች ተፈጥሮ ለተወሰነ ተግባቦት ከዋለ በኋላ በሌላ ስለሚተካ የቋንቋውን ቃላት ከማበልፀግ ይልቅ ወጥነት ያለው የተግባቦት መሳሪያ እንዳይሆን ያደርጋል፡፡

4. በመጨረሻም ለአንድ የአማርኛ ቃል የተለያዩ የአረዳ ቃል ስያሜ ተሰጥቶ የተገኙትን እንደሚከተለው አቅርቧል ለምሳሌ ፡- ፖሊስ የሚለውን ቃል ለመግለፅ ፍጉር፣ዛፓ፣ውሾቹና ባቢለን የሚሉ ስያሜዎች ተሰጥቶታል፡፡በተጨማሪም ገንዘብን ለመግለጽ ጨሌ፣ቻፓ፣ሳቢ እና ሜላ የሚሉ ስያሜዎች ተሰጥቷቸው ይታያል፡፡ሲጋራንም እንዲሁ በተለያዩ የአረዳ ቃላት ሰይመዋቸው ሲገለገሉበት ይታያል ለምሳሌ፡- ሴሽ፣ፍሙችግና ፓፍ የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡ምግብን ለመግለፅ ደግሞ ፈውስ፣ቡሌ እና ፈዋ በሚሉ የአረዳ ቃላት ተሰይመው ይገኛሉ፡፡ይህ የሚያሳየው አንድ የአማርኛ መደበኛ ቃል ከአንድ በላይ የሆኑ የአረዳ ቃላት ስያሜ እንዳላቸው ነው፡ከዚህም በተጨማሪ ጎበዝ ተማሪ ለማለት ቀለሜ ቸካይና ሜጃ የሚሉትን ሲጠቀሙ ሂድ ለማለት ደግሞ ቆስቁሰው፣ሽነው፣ሞሽ፣ተቀንጠስና ላሽ በል የሚሉትን ማንሳት ይቻላል፡፡ይህ ደግሞ የስያሜውን ልዩነት የቃላቱ ፈጣሪዎች በሚኖሩበት ማህበራዊ ሁኔታ ተጽእኖ ስለሚሆን የስያሜ ልዩነት መኖሩን የግድ ያደርገዋል፤ የተለዋዋጩት ባህሪንም ያላብሰዋል፡፡

4.2 የግኝት ማጠቃለያ

አጥኚው የተማሪዎች የአረዳ ቃላት አጠቃቀም በቋንቋ ክሂሎች ላይ ያለውን ተጽእኖ አላማ በማድረግ ይህንን ጥናት አካሂዷል፡፡በዚህም መሰረት ያነሳቸውን መሰረታዊ ጥያቄዎች ምላሽ ተሰጥቶባቸዋል፡፡ለዚህም አጥኚው ምልከታን፣በአቻተማሪዎችየአረዳ ቃላትን ማሰብሰብን፣የፅሁፍ መጠይቅን እና በተማሪዎች በተፃፉ

ደርሰቶች ውስጥ ያለውን የቃላት አጠቃቀም በሚቴተሽ በዚህ ክፍል አበይት ውጤቶችን እንደሚከተለው ያቀርባል፡፡ በዚህ ጥናት ላይ ከተሳተፉት መካከል 29.4% ሴቶች ሲሆኑ ቀሪዎቹ 70.6% ወንዶች ናቸው፡ በዚህ ምልከታ ሂደት አጥኚው በ አምስት ትምህርት ቤቶች ውስጥ ምልከታ አደርጓል፡፡ በዚህ ቅኝት ትኩረት የተደረገበት የትንታኔ አካሄድ የመላሾችን ደምሮ መልስ የሚዊሮኮዝ እንጂ በፆታ፣ በዕድሜ እና በሚማሩበት ትምህር ቤት አማካኝነት በሚኝ የተለያዩ ተጣቅሮዎች ከሚሳድሯቸው ተጽእኖዎች አንጻር አለመሆኑን እንዲታወቅ አስቀደሞ ማጠቆም ይፈልጋል፡፡

1. የምልከታ ማጠቃለያ

አጥኚው በምልከታው ሂደት የሰበሰባቸውን 494 (አራት መቶ ዘጠና አራት) የአራዳ ቃላትን የሰበሰበ ሲሆን የቃላቱ አፈጣጠር ከዚህ እንደሚከተለው ይሆናል፡ –

- አዲስ ቃል/ሀረግ/ በመፍጠር ለምሳሌ ቻፓ፣ ቸግ፣ ፓፍ፣ ጋላጌ፣ ፈዋ፣ ጩጩ…ወዘተ ናቸው፡
- ቃሉን/ሀረጉን/ ከቀኝ ወደ ግራ በማልበጥ ለምሳሌ ትቤ፣ ጣምቃ ራቢ፣ ፋጥ፣ ሰበ እና ትሴ የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡
- ለሚደበኛው የአማርኛ ቃል ተጨማሪ ትርጉም በመስጠት ለምሳሌ ሸዋዬ፣ ብርቄ፣ አየለ፣ እና ስንቄ የሚሉትን ቃላት እንደ ምሳሌ ማየት ይቻላል ፡፡
- የመደበኛውን የአማርኛ ቃል የመጀመሪያ ሁለት ወይም ሰስት ፊደላትን በመጠቀም ለምሳሌ የመጩምሻ፣ ሜኩ፣ ቁሬ፣ ነጉ እና ትምሮ የሚሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡
- ከሌላ የሀገር ውስጥና የውጭ ሀገር ቋንቋዎች በመዋስ ለምሳሌ ደቀሰ፣ ቴስታታ ፣ጀለስ ፣በያ ፣ፈያ እና ፒስ የሚሉትን እንደ አብነት ማየት ይቻላል፡፡ ይህንን የምልከታ ትንተና ውጤት ማቅረት በሚድረግ አጥኚው በተማሪዎች የተፃፉ ጽሁፎችን በመመርመር በውስጡ ያሉትን የአራዳ ቃላት ከዚህ በታች ባለው መልኩ የቃላቱን ሁኔታ አስቀምጦታል ፡፡

2. የደርሰት ትንተና ውጤት እንደሚከተለው ቀርቧል

አጥኚው ይህንን ጥናት በሚደርግበት ጊዜ ከምልከታ በተጨማሪ በአምስቱም ለጥናቱ በተመረጡ ትምህርት ቤቶች በመጀመሪያ ማፈቅ አመት ለመፃፍ ክሂል ማበልፀጊያ በተለያዩ ርዕሰ ጉዳዮች ዙሪያ ላይ ተማሪዎች እንዲጽፉ በተደረገው 50 (ሀምሳ) ተማሪዎች በጻፏቸው ደርሰቶች ውስጥ የአራዳ ቃላትን በማግኘቱ ከዚህ በታች ባለው መንገድ ተንተኖ ያሳያቸዋል፡፡

ለትንተና የተመረጡት ድርሰቶች ርዕስ ጀሉ ማክቤል፣ጨጨጨት፣በሰዓት ጨዋታ፣ሳባ፣ ባለመፅሃፍ ቤቱ፣ ሰውና ስያሜው፣ የማታ እንጀራ፣ የተያያዙ ልቦችና ግራና ቀኝ ድርሰት በመምሮሞሮ 144(መቶ አርባ አራ) የአራዳ ቃላት ለቅሞ በማውጣት እንደሚከተለው ይዘረዝራቸዋል፡፡

በአጠቃላይ በተማሪዎቹ የደርሰት ጽሁፍ ውስጥ 144(መቶ አርባ አራት) የአራዳ ቃላት ተገኝተዋል፡፡ የቃላቱን ያፈጣጠር ሁኔታ ከላይ በምልከታው ከተፈጠሩት ጋር ተመሳሳይ ነው፡በመሆም ከ50 (ሀምሳ) ተማሪዎች ደርሰት ውስጥ የተገኙት ቃላት በደርሰቱ ውስጥ ማኘት የቃላቱን ምክጡራዊነትና የአገልግሎት ቦታ ባለመውቅ እንደተፃፈ ያሳያል፡፡ይህም ማለት ቃላቱ ተለምደው ከመደበኛው ቃላት ጋር ተደባልቀው አገልግሎት እየሰጡ እንደሆነ ያመላክታል፡፡ስለዚህም ጸሀፎቹ በመደበኛ እና በኢ- መደበኛ ቃላት መካከል ልዩነት በቅጡ ካለመረዳት የተፈጠረ መሆኑን ያመላክታል፡፡ይህም የሚፈጠረው ቃላቱን በተደጋጋሚ እና ባገኙት አጋጣሚ ሲጠቀሙባቸው በመቆየታቸው ልማድ ስለሆነባቸው በጽህፈት ላይ ሊታይ ችሏል፡፡

3. ከጽሑፍ መጠይቅ የተገኘውን እንደሚከተለው ይቀርባል

24.8% ተሳታፊዎች የአራዳ ቃላቱን/ የሚጠቀሙት በትምህርት ቤትና በሰፈራቸው ካሉ ባጠኞቻቸው ጋር ነው፡ 36.1% ቃላቱን የሚጠቀሙት ልማድ ስለሆነባቸው እንደሆነ የጥናቱ ውጤት ያሳያል፡፡ ስለዚህም 29.4% ተማሪዎቹ በማንኛውም ቦታ ላይ ሚስጥራዊ ምልክት ለማስተላለፍ በሚፈልጉበት ጊዜ የአራዳ ቃላትን ይጠቀማሉ፡የአራዳ ቃላት አጠቃቀም በትምህርት ቤት ያለውን የስርጭት መጠን በተመለከተ 40.6 % የጥናቱ ተሳታፊዎች በትምህርት ቤት ውስጥ የአራዳ ቃላት በስፋታ ይደመጣል፡፡ይህም ዘመናዊ ነን በሚሉ ተማሪዎች እንደ ስልጡኔ ማለጫት በመቆጠሩ ምክንያት እንደሆነ ውጤቱ ይጠቁማል፡፡

የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ዋና አላማ መደበኛ የቋንቋ አጠቃቀምን መፍጠር ነው ከዚህ ዓላማ አንጻር የአራዳ ቃላት የተግባቦት ክፍተት ይፈጥሩ ይሆን በማለት አጥኚው ባነሳው ጥያቄ ያገኘው ምላሽ እንደሚያሳየው 49.9% በሰጡት ምላሽ የአራዳ ቃል በተግባቦት ሂደት ክፍተት እንደሚፈጥር ገልፀዋል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የተግባቦት ክፍተት በማንና በማን መካከል ይፈጠራል ለሚለው ጥያቄ የተገኘው ምላሽ እንደሚያሳየው 50.2% ተሳታፊዎች እንዳረጋገጡት የአራዳ ቃላትን በሚናገሩና በሚያናገሩ መካከል የተግባቦት ክፍተት መኖሩን አረጋግጧል፡፡

የአራዳ ቃላት የሚወቁ ጥቅም ምንድነው ለሚለው ተሳታፊዎቹ የሰጡት ምላሽ እንደሚየው 42.5% ምንም አስተዋጽዖ እንደሌለው ገልፀዋል፡፡ከዚህም በተጨማሪ ስለተግባቦታዊ ጠቀሜታ ለተጠየቁት በሰጡት ምላሽ 54.6% ተሳታፊዎች ምንም ተግባቦታዊ ጠቀሜታ እንደሌለው ገልፀዋል፡፡የአራዳ ቃላት በትምህርት ቤት እንደዚህ ተጠቃሚው መብዛቱ የአማርኛ ቋንቋ ቃላት እጥረት ኖሮበት ይሆን የሚል መጠይቅም በማንሳት አጥኚው ለጠየቃቸው 44.7% ተሳታፊዎች በሰጡት ምላሽ የአማርኛ ቃላት እጥረት እንዳልሆነ ገልፀዋል፡፡

የአረዳ ቃላትን ተለዋዋጭት በተማለከተ 68% ተሳታፊዎች የአረዳ ቃላት ከቦታ ቦታ፣ ከአከባቢ አከባቢ የትርጉም ልዩነት ያሳያል ሰሉ ምክንያታቸውን ሲገልፁ አላሙ ምክጡር ማክተላለፍ እስከሆነ ድረስ ብቻ እንደሚጠቀሙት ምክጡር የማከተላለፍ አቅሙሲቀንስ ደሞ እንደሚቀየር ምላሻቸው ያሳያል ፡፡

የአረዳ ቃላት በየትኛው የቋንቋ ክሂል ላይ ተፅእኖውን ያሳርፋል ተብሎ ለቀረበው ጥያቄ ጠሰጡት ምላሽ 66.1 %ተሳታፊዎች የአረዳ ቃላት በማናገር ክሂል ላይ ተጽእኖው ከፍ ያለነው የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡

1. አብዛኞቹ ተማሪዎች በሰጡት ምላሽ ቃላቱ ብዙ ጊዜ በወጣትነት የእድሜ ክልል ባሉ ሲነገር

   እንደሚጠመጥ ያሳያል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የአረዳ ቃላት በወጣቶች፣ በተማሪዎች በወጣት

   ማማህራን ይነገራል የሚል ምላሽ ከተሳታፊዎች ተሰንዝሯል፡፡ በአጠቃላይ ቃላቱተማሪዎች

   ፣ ወዛደሮች፣ ሌቦች፣ የታክሲ ረዳቶች የጎዳናና ላይነጋደዎች…ዉዘተይጠቀሙታል፡፡

2. የአረዳ ቃላት ተግባቦታዊ ፋይዳው ለቃላት ሚስጢራዊ ትርጓሜ በማስጠት ምክጡር

   ለማከተላለፊያነት አግልግሎት ላይ ማዋል ነው፡፡

3. የአረዳ ቃላት በስፋት በትምህርት ቤት ሚደመጥ ሚበኛውን የአማርኛ የቋንቋ ስርዓት

   እና ቃላት በማከተማር ሂደት ምን ተጽእኖ ያስከትላል? ተብሎ ለቀረበው ጥያቄ ከተሰጡት

   ምላሾች መካከል በብዛት የተጠቀሱትን ከዚህ በታች ተዘርዝሯል

   - የትምህርት ሂደቱን ተግባቦታዊ ሁኔታ ያደናቅፋል
   - በአማርኛ ቋንቋ የቃላት እድገት ላይ ላይ ተጽእኖ ያስከትላል
   - ቋንቋው ወጥነት ያለው የተግባቦት መሳሪያ እንዳይሆን ያደርጋል
   - የማናገር እና የማፃፍ ክሂል እንዳይሻሻል ከሚድረጉም በተጨማሪ አደማጭ አንባቢ የሚልክቱን ምነነት በቅጡእንዳይረዱ ያደርጋል
   - በአጠቃላይ በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት አላማዎች ላይ ተጽእኖ ያደርጋል

ምዕራፍ አምስት

5.ማጠቃለያ ና መፍትሄ ሃሳቦች

5.1 ማጠቃለያ

የአራዳ ቃላት በወጣቶች ተደጋግሞ ከመነገራቸው የተነሳ ከቡድን መግባቢያነት አልፈው በብዙ ሰዎች ዘንድ እየተነገሩ እንደሆነ ምላሻቸው ያሳያል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የአራዳ ቃላት በወጣቶች፣በተማሪዎችና በወጣት መምህራን ይነገራል የሚል ምላሽ ከተሳታፊዎች ተሰንዝሯል፡፡በአጠቃላይ ቃላቱ በተማሪዎች፣በወዛደሮች፣በሌቦች፣በታክሲ ረዳቶች፣በጎዳና ላይ ነጋዴዎች ወዘተ. አገልግሎት ላይ ይውላል ፡፡

የአራዳ ቃላት የሚባሉት በከተማቹ አከባቢ የሚኖሩ እራሳቸውን ከአብዛኛው ተማሪ ለማለየት የሚፈልጉ፣ቡድኖች ጉዳዮቻቸውን በምስጢር ለማካካት እንዲያመቻቸው የሚፈጥሯቸው ቃላት ናቸው፡እነዚህ ተማሪዎች ቃላቱን የሚጠቀሙት በአብዛኛው ንግግራቸውን ሌሎች እንዳይሰሟቸው ነው፡ወጣት ተማሪዎች ከትምህርት ገበታቸው ትተው ሲወጡ፣እርስ በርስ ለመጠራራት፣ሜስ ለመቀራረፅ፣እንዲሁም ርዕሳነ –መምህራንና መምህራን ሲመጡባቸው እንዲሸሹ ለማስጠንቀቅ ወዘተ. ቃላቱን ይጠቀሙባቸዋል፡፡ከዚህም በተጨማሪ የዘመናዊነት ማለኪያም ተደርጎ ስለሚታሰብ፣የከተሜነትና የማንነት መለጫ ተደርጎ በማሰቡ ቃላቱን ወጣት ተማሪዎች ይጠቁሙታል ፡፡

ተማሪዎች የአራዳ ቃላትን የሚጠቀሙት በትምህርት ቤትና በሰፈራቸው ካሉ ቢጤዎቻቸው ጋር ነው፡ምክንያቱም የአንድ ሰፈር ተማሪዎች አብረው ብዙ ጊዜ ስለሚያሳልፉ የራሳቸው የሆኑ የግል ምስጢር ለሚደበቅ በሚል ምክንያት የአራዳ ቃላትን ይጠቀማሉ፡፡ይህም በጊዜ ሂደት ልማድ እየሆነባቸው ስለሚሄድ በትምህርት ቤትም ጭምር የአገልግሎት አድማሱ እየሰፋ እንደመጣ ጥናቱ ያሳያል፡፡ከዚህም የተነሳ ተማሪዎቹ በማንኛውም ቦታ ላይ ምስጢራዊ መልክት ለማስተላለፍ በሚፈልጉበት ጊዜ የአራዳ ቃላትን እንደሚጠቀሙበትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ በመዘዋወር መዳመጥ ይቻላል፡፡እነዚህ የአራዳ ቃላት በተወሰኑ ቡድኖች የሚፈጠሩና ተጠቃሚዎቹ ብቻ የሚያውቋቸው ናቸው፡እነዚህ ቃላት አገልግሎት የሚሰጡት ሌሎች የህብረተሰብ አካላት እስከ አላወቋቸው ድረስ ብቻ ነው፡ሌሎች የቃላቱን ፍቺ ካወቁ ምስጢራዊነታቸው ሰለሚያበቃ በሌላ ቃል ይተካሉ፡፡

ይህም በመሆኑ የአራዳ ቃላት አጠቃቀም በትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ ያለው የስርጭት መጠን ከፍተኛ ነው፡በዚህም የተነሳ ተማሪዎች ከመምህራኖቻቸው ጋር ጭምር ሲገናኙ ቃላቱን ሲገለገሉባቸው ይታያል፡፡

የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ዋና አላማ ሚዛበኛ የቋንቋ አጠቃቀምን እና ወጥነት ያለው የተግባቦት ሂደት መፍጠር ነው፡ ከዚህ ዓላማ አንጻር የአራዳ ቃላት በተግባቦት ሂደት ክፍተት እንደሚፈጥር ገልጸዋል፡፡ከዚህም በተጨማሪ የአራዳ ቃላትን በሚናገሩና በማይናገሩ ተማሪዎች መካከል የተግባቦት ክፍተት

ሞኖሩ እጅግ ነው፡፡ከዚህም አልፎ የአራዳ ቃላትን አጠቃቀም ሚደበኛውን የአማርኛ ቃላትን ለማበልጸግ እንዳይቻል እና ወጥነት ያለው የተግባቦት ስርአት እንዳይፈጠር እንቅፋት ይሆናል፡፡ይህንን ከክሂል አንፃር ስናየው የአራዳ ቃላት በንግግር እና በጽህፈት ውስጥ እየተበራከቱ በመጡ ቁጥር አዳምጦ መረዳት እና አንብቦ መረዳት ላይ የራሱን ተጽእኖ ይፈጥራል፡፡የአራዳ ቃላት መደበኛ ሊሆኑ የሚችሉባቸው አጋጣሚዎች ሊኖሩ ቢችሉም የአራዳ ቃላትን በመደበኛ ጽሁፍ ውስጥ ማጠቀም አይደገፍም፡፡

በመሆኑም የአራዳ ቃላት በትምህርት ቤት ውስጥ በንግግርና በሚጽፏቸው ድርሰቶች ውስጥ በስፋት መጠቀምና ማግኘት አማርኛ ቋንቋን በማስተማር ሂደት የሚከተሉትን ተጽእኖዎች ይፈጥራል፡-

- በትምህርት ቤት በተማሪና ተማሪ፣በመምህርና ተማሪ መካከል ሀሳብ ለሀሳብ እንዳይግባቡ ያደርጋል ፡፡
- የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት አላማ ላይ ተጽእኖ ያስከትላል ማለትም በንግግር እና በጽህፈት ውስጥ የአራዳ ቃላት መታየት ቃላቱን በቅጡ ላልተረዱ ተማሪዎች የንግግሩን ወይም የጽሁፉን መልእክት እንዳይረዱ ያደርጋል ፡፡
- ይህ ደግሞ ቋንቋው ወጥነት ያለው የመግባቢያ መሳሪያ እንዳይሆን ያደርጋል፡፡

5.2. የመፍትሄ ሃሳብ

በዚህ ጥናት የተደረሰባቸውን ግኝቶች ተግባራዊ ለማድረግና መደበኛ የአማርኛ ተግባቦትን ለማጎልበት የሚከተሉት የመፍትሄ ሀሳቦች ተጠቁመዋል፡፡

- የአራዳ ቃላትን ተማሪዎች በንግግርም ሆነ በጽሁፍ ውስጥ ማስገባት እየተለመደ በመምጣቱ መምህራን ቃላቱን ወደ መደበኛ ቃላት ተክተው እንዲጠቀሙ ጥረት ቢደረግ፡፡
- የቋንቋ ትምህርት አላማ ወጥነት ያለው ተግባቦት መፍጠር ነው፡የአራዳ ቃላት ደግሞ በተወሰኑ ቡድኖች አገልግሎት ላይ ስለሚውል በትምህርት ቤት የአራዳ ቃላት አጠቃቀም መስፋፋት ከቋንቋ ትምህርት አላማ ጋር ይጋጫል፡፡ በመሆኑም በትምህርት ዘርፉ የተሰማሩ የቋንቋ ባለሙያዎች ይህ ችግር ሞኖሩ ከግምት ውስጥ ገብቶ ለቋንቋ መምህራን ችግሩን ከስር ከስሩ እንዲያርሙ የሚያስችል የክህሎት ማበልጸጊያ ስልጠና በመስጠት ተማሪዎች የሚሻሻሉበትን መንገድ ቢመቻች፡፡

- በትምህርት ቤት ውስጥ የቋንቋን ክሂል የሚያዳብሩ ውይይቶችን፣ክርክሮችንና በተለያዩ ርእሰ ጉዳይ የተጻፉ ጽሑፎች የሚቀርቡበት መድረክ በማዘጋጀት የተማሪዎችን የቃላት አጠቃቀም በንግግር እና በጽሁፍ ሂደት በማዳበር የአራዳ ቃላትን ሲጠቀሙ የተገኙ ተማሪዎች የተጠቀሙባቸውን ቃላት በማንሳት ምን ያህል ተሳታፊ የቃላቱን ትርጉም እንደተረዳና እንዳልተረዳ በማየት የፈጠሩትን የተግባቦት ክፍተት እዚያው እንዲያርሙ ቢደረግ ፡፡
- የተማሪዎች አራዳ ቃላት አጠቃቀም በማዳመጥና በማንበብ ክሂሎች ላይ ጫና እየገባ በመማር በማስተማር ሂደት ላይ ክፍተት እየፈጠረ ስለሆነ ይህንን ችግር ለመቀነስ የሚመለከተው ሁሉ የበኩሉን አስተዋጽኦ ቢያደርግ፣

ዋቢ ጽሁፎች

ምትኩ ኡርጌ:: (1983):: <<አረደኛ ሚደበኛ ቋንቋን ያበለፅጋል>> **::የካቲት መፅሄት** ፣4ኛ ዓመት ቁጥር 8፣9፣10፣ሚያዚያ ፣ግንቦት ፣ሰኔ ገፅ 7-8 ::

ባዬ ይማም (1976) ::<<ቋንቋ በቅድሚያ ደህረ ከተሜት፡፡ >> አዲስ አባባ፣ህዳር፣9፣ ያልታተመ **የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ና ስነፅሁፍ ትምህርት ክፍል**፣አዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ፡፡

ሰለሞን ሐለፎም (1997)፡፡ **የድርሰት አፃፃፍ፡ አዲስ አበባ፣** ብራና ማተሚያ ድርጅት፡፡

አስቴር ሳሙኤል (2000)፡፡ **የአሚርኛ የማፍ ክሂል፡**ሆሳዕና ማምህራን ትምህርት ኮሌጅ፣ያልታተመ ሆሳዕና፡፡

አብነት ስሜ፡፡2007**::** **የቋንቋ ማስረታዊያን**፡፡ አዲስ አበባ፣ፋርኢስት ትሬዲንግ ኃ.ላ.የተ.የግ.ማ፡

ዘለቀ ደለሳ (1977) ::<< አረዳ ና ቋንቋው ዘመን አሞቻሽ አባባል፡፡ >>**ዜና ልሳን** ባህልና ስፖርት ጉዳይ ሚስቴር ፣ቅፅ 5 ፣ቁጥር 2፡፡

የሻው ተሰማ 1996፡፡ **ልሳነ ብዕር ከመ ልሳነ-ሰብ፡**አዲስ አበባ፣ብራና ማተሚያ ድርጅት**::**

ደረጀ ገብሬ፡፡ 1996፡፡ **ተግባራዊ የጽህፈት መሜሪያ፡**፡አዲስ አበባ፣ ንግድ ማተሚያ ማተሚያ፡፡

ዳኛቸው ወርቁ (1988) :: **የፅሁፍ ጣበብ መሜሪያ**፡፡ አዲስ አበባ፣ ሜጋ ማክፋፈያ ኢንተር ፕራይዝ፡፡

Barent, Kottler, and Martin Light (1967): **The worlds of words:** Boston, Honghton Mittion.

Bender, M.L (1976): **Language in Ethiopia**. London: Oxfored unvrsity press,1976.

Bloomfield, L1961. **Language and Languages.New Yourke:Holt Rinethart and Winson Inc.**

Compton's Encyclopidia and fact – index by F.G. U.S.A: Compton campany,
division of encyclopedia britanica, INC . Valume 21.1983.

Crystal, D. 1995. **The Cambridge Encyclopedia of Language.** Cambridge
University, London.

Dawson, C. (2006). **Practical Research methods.** New Dalhi USB Publishers.

Haliday, M. 1978. **Language and Social semantic, London,** Eduard Arnold Pres.

Hertman, R.R.K Aand F, C stork, (comp) 1976. **Dictionary of languge and
linguistics.** London applied science publishers Ltd.

Leslau, W. (1964). **The Ethipoian argot** .hague, mounton and co. London,
applied sicence publishers Ltd.

Pemario, G. 1990. **Slang a dictionary of Linguistics.** New York, Philesophilical
library.

The Cambridge encyclopedia of language, 1987: Cambridge.Cambridge university
press.

Yule, G. 1996. **The study of language.** 3rd edition. Cambridge.Cambridge
Univrsity press.

አባሪ 3

ጅማ ዩኒቨርሲቲ

ሶሻል ሳይንስና ሂውማኒቲ ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነ- ጽሁፍ አማርኛ ትምህርት ክፍል

የተማሪዎች የአራዳ ቋንቋ አጠቃቀም በቋንቋ ክሂሎች ላይ ያለውን ተጽእኖ ለማጤተሽ ለሁለተኛ ዲግሪ ማሟያ የቀረበ የጥናት መጠይቅ

የተከበራችሁ የዚህ ጥናት ተሳታፊዎች የዚህ ጥናት አላማ በቂርቆስ ክፍለ ከተማ በተመረጡ ሁለተኛና መሰናዶ ትምህርት ቤቶች ውስጥ የተማሪዎች የአራዳ ቃላትን አጠቃቀም ሚጤተሽ ሲሆን ከዚህም በተጨማሪ በተግባቦት ወቅት የሚያሳድረው ተጽእኖ ካለ ለማጤተሽ ነው፡ በመሆኑም በግልጽነትና በታማኝነት የቀረበላችሁን ጥያቄዎች እንድትመልሱ ስል በአክብሮት እየጠየቅሁ ለየምትሰጡት ምላሽ በሚስጥር የሚያዝ መሆኑን እገልፃለሁ፡

አመሰግናለሁ

የትምህርት ቤት ስም ---------------------------

ፆታ -------------   ክፍል -------------

የአራዳ ቋንቋ አጠቃቀም

1. በንግግር ሂደት የአራዳ ቃላት ትጠቀማለህ?/ትጠቀሚያለሽ?

   ሀ.እጠቀማለሁ   ለ.አልጠቀምም

2. የአራዳ ቃላትን መቼ ትጠቀማለህ/ሚያለሽ?

   ሀ. ከሰፈር ጓደኞቼ ጋር   ለ. በማንኛውም ወቅት   ሐ. ከት/ቤት ጓደኞቼ ጋር

   መ.ሌላ ካለ ይገለፅ ---

3. የአራዳ ቃላትን የምትጠቀመው/መው ለምን አላማ ነው?

   ሀ. ሚስጢር ለመጠበቅ   ለ. ልምድ ሆኖብኝ   ሐ. መምህራን የምናወራውን እንዳይሰሙ   መ. ሌላ ካላ ይገለፅ---------------------------

4. በት/ቤቱ ውስጥ የአራዳ ቃላትን የት ቦታ ትጠቀማለህ/ሽ?

ሀ. በእረፍት ሰዓት ከጓደኞቼ ጋር ስሆን ለ. ክፍል ውስጥ ሌሎች የምለውን እንዳይሰሙ ለመደበቅ ሐ. ከክፍል ውጭ በማንኛውም ሰዓት መ. መምህራን ሚስጢር ሳወራ እንዳይሰሙ ሠ. ሌላ ካላ ይጠቀስ--

የአረዳ ቃላት አጠቃቀም

1. በት/ቤት ውስጥ የአረዳ ቃላት በስፋት ይደመጣል ብለህ/ሽ ታስባለህ/ሽ?

   ሀ. አዎን ለ. አይ ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

2. በት/ቤት ውስጥ የአረዳ ቃላት የሚገሩት በተወሰኑ ተማሪዎች ነው ብለህ/ሽ ታስባለህ/ሽ?

   ሀ. አዎን ለ. አይ ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

3. በት/ቤት ውስጥ የአረዳ ቃላት በስፋት የሚገሩ ከሆነ በነማን ነው የሚገረው?---

4. አላማውስ ምንድነው? --

5. ተማሪዎቹ ቃላቱን መቼና እንዴት ይጠቀሙታል? -- --

የተግባቦት ክፍተት

1. የአረዳ ቃላት በተማሪዎች መካከል የሚፈጥረው የተግባቦት ክፍተት አለ?

   ሀ. አዎ ለ. የለም ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

2. አረደኛን የሚጠቀሙ ተማሪዎች ከማይጠቀሙ ተማሪዎች ጋር ሲታዩ ሃሳባቸውን በግልፅ ያቀርባሉ ብለህ /ሽ ታስባለህ/ሽ ?

   ሀ. አዎ ለ. አይ ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

3. የአረዳ ቃላት መጠቀም ሃሳብን ግልፅ አድርጎ ለማቅረብ ይረዳል ብለህ/ሽ ታስባለህ/ሽ?

   ሀ. አዎ ለ.አላስብም ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

4. የአረዳ ቃላትን መጠቀም ሃሳብን ግልፅ አድርጎ ለማቅረብ ይረዳል ብለህ/ሽ ታስባለህ/ሽ?

   ሀ. አዎ ለ. አይ ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

5. የአረዳ ቃላትና ተማሪዎች ሲገለገሉበት ሚደመጥ ቃላቱ የወጣቶች ብቻ እንደሆነ ያሳያል ብለህ/ሽ ታስባለህ/ሽ?

   ሀ. አዎ ለ. አይ ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

6. የአረዳ ቃላትን በብዛት የሚያውቅ ተማሪ ከማያውቅ ተማሪ ጋር ተገናኝተው ቢነጋገሩ ምን ይፈጠራል ብለህ/ሽ ታስባለህ/ሽ? --------------------------------

7. የአረዳ ቃላት ከጊዜና ከዘመን ጋር የመዘመንና የመለዋወጥ ባህሪ አላቸው ብለህ /ሽ ታስባለህ/ሽ?

ሀ. አዎ ለ. አይ ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

8. የአረዳ ቃላት ከቦታ ቦታ ፣ከከተማ ከተማ ይለያያል ብለህ/ሽ ታስባለህ/ሽ?

ሀ. አዎ ለ. አይ ሐ. እርግጠኛ አይደለሁም

9. ከጊዜ አንፃር የተቀየሩ ከምታላቸው/ያቸው ቃላት ውስጥ የምታውቀውን ፃፍ/ፊ? ---

10. የአረዳ ቃላትን ማን ይጠቀማል? --

11. ተማሪ የአረዳ ቃላትን የሚጠቀምበት አላማ ምንድን ነው? --

12. የቋንቋ ትምህርት አላማ መሰረታዊ የአማርኛ ቃላትን እና የቋንቋውን ስርአት ማስተማር ነው፡፡ በመሆኑም የአረዳ ቃላት ከሚከተሉት ክሂሎች ውስጥ የትኛው ላይ ጎልቶ ይታያል?

ሀ. ንግግር ለ. ፅህፈት ሐ. ንባብ መ. ማዳመጥ

13. አራቱን የአማርኛ የቋንቋ ትምህርት አላማ ማለትም ማንበብን፣ መፃፍን፣ መናገርን ና ማዳመጥን የአረዳ ቃላት አጠቃቀም የትኛው ላይ በይበልጥ ተፅዕኖ ያሳድራል በደረጃ አስቀምጥ/ጪ 1. ---------------- 2. -------------- 3. -------------- 4. ----------------

14. ትምህርት ቤት የቋንቋ ትምህርት የሚሰጥበት ዋናው ምክንያት መሰረቶና ወጥነት ያለው ቋንቋ በመፍጠር ተግባቦትን ማሳደግ ነው ፡፡ ከዚህ አንፃር የአረዳ ቃላት በትምህርት ቤት መስፋፋት የሚያስከትለው ተፅዕኖ አለ?---

አመሰግናለሁ

አባሪ 1

በምልከታ የተገኙ አራዳ ቃላት

ጅማ ዩኒቨርሲቲ

ሶሻል ሳይንስና ሂውማኒቲ ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነ ፅሁፍ አማርኛ ትምህርት ክፍል

ተራ ቁጥር	የአራዳ ቃል/ ሀረግ	የአማርኛ ትርጉም	ተራ ቁጥር	የአራዳ ቃል/ ሀረግ	የአማርኛ ትርጉም
1	ዉጅ	ተራ ፖሊስ	21	ማክዛ	እናት
2	አይነ ፋም	ደስ አይልም	22	የቻይና ሜዱ	ቋጣሪ
3	ጀዋል	ተንቀሳቃሽ ስልክ	23	ጩሌ	ገንዘብ
4	አሜድ	መቶ ብር	24	ማላ	ገንዘብ
5	ቺክ	ሴት	25	አቼ	ጠጅ
6	ፈዉስ	ምግብ	26	እንሜቅ	እንቃም
7	ልባብ	ልብስ	27	እንላብ	እንብላ
8	ፎንቃ	ፍቅር	28	ፈዋ	ምግብ
9	ሽታዬ	የከተማ አዉቶብስ	29	ሸኖ	ሽንት ቤት
10	ሹብ	ሽማግሌ	30	ላሽ	ሂድ
11	ጣም	ሞጣ	31	ጀለስ	ጓደና
12	ፋጥ	ጣፋ	32	ብርቄ	ስጋ ወጥ
13	ጩፀ	ወርቅ	33	እንፋጥ	እንሂድ
14	በኬሌ	ምግብ	34	ኬሚትሪ	አረቄ

15	ሸዋዬ	ያልሰለጠነ	35	ሰለሞ	ያገለገለ ልብስ
16	ቀሽት	ቆንጆ	36	ፍሙ	ሲጋራ
17	ፓፍ	ሲጋራ	37	አታርፍም	አታውቅም
18	ጨወ	ዘበኛ	38	ልከርበት	ልማስ
19	ሴሽ	ሲጋራ	39	ሙቅ ወቃሽ	የታሪክ ትምህርት
20	ቀለሜ	ጎበዝ ተማሪ	40	ሙቁ	ሙቂና
41	ሜሹ	ጎበዝ ተማሪ	68	ሲዲ	አንባሻ
42	ቸካይ	አንባቢ	69	ሸጠረኝ	ደበቀኝ
43	ጭጬሜ	ጭሜ	70	ሞሽ	ሂድ
44	ሾዳ	ጭሜ	71	ዲጂ	የታክሲ ረዳት/ወያላ
45	ባነነ	ነቃ	72	ሰላ	ጨጨ
46	ትቤ	ቤት	73	ማዶ ቆጣቢ	ዉጪ የማያስወጣ ሴት
47	ምንሼ	ምንድነው	74	ሎካል	ገጠሬ /ያልሰጠነ
48	ሴሎ	ጠላ	75	አቀጣጠለው	አፋጠነው
49	ራቢ	በራ	76	ቸግ	ሲጋራ
50	ቻፓ	ገንዘብ	77	ቦዛ	ጠላ
51	የሜጬ	የሜጪሻ	78	ፒን	የሀበሻ አረቄ
52	ነፍ ነው	ብዙ ነው	79	አየለ	ፋራ/ያልሰለጠነ
53	ፉግር	ፖሊስ	80	ከየፈቸኝ	ሞሰጠቸኝ
54	መንጭቅ	ሂድ	81	ዙጥየ	ሽማግሌ አስተማሪ
55	ቢጫ	ሃምሳ ብር	82	ፈለጣ	መቀበል/መጠየቅ
56	በርጫ	ጫት	83	ጀማ	ጓደኛ

57	ግጨው	ስጠው	84	ትሮጊ	አሮጊት
58	ጡጦ	ሽማግሌ	8	ሽግ ምታው	ደብቀው
59	ራስታ	መላጣ	86	ላሽ ቀበሮ	ዞር በል ከፊቴ
60	ፍታኝ	ተውኝ	87	እርዝማ	እናት
61	ሽራ ጎተተ	ማቃሰም	88	አልባተተም	አልነቃም
62	ተከሰተች	መጣች	89	እንፈወስ	እንብላ
63	ጣ እንበል	እንሂድ	90	አስጨፈለት	ደወፈለት
64	ማሞኘ	ሽጉጥ	91	ረሃ	ፈታ ማለት
65	ሸንቲ	ሃያ ብር	92	ይነገርበታል	ደስ ይላል
66	አቱካት	ንገራት	93	ዝብዝብ	ውሬ ማብዘት
67	ማዝግ	መጨቅጨቅ	94	ጨለለች	አበደች
95	ትሩ	ትርፍራፊ ምግብ	121	ቆስቁሰው	ሂድ
96	ተቀንጠስ	ሂድ	122	ማቅተብ	ማያዝ
97	ኤቨረዲ	ዘጠኝኛ ክፍል ብዙ የደገመ	123	መዉረክ	ማቅራት
98	በቻይንኛ	በአሽሙር	124	ፋያ	አባት
99	ቀበሮዋ	ሴት ጓደኛው	125	በያ	ጓደኛ
100	ጥቃ ሾሮ	አይነ -ምድር	126	ፊጋ	አስቸጋሪ
101	ከልመው	ተመለከተው	127	ወኞቹ	ፖሊሶቹ
102	ማጃ	እናት	128	ወፍራም	ሀብታም
103	ደቀሰ	ተኛ	129	ጋቢና	ፊት
104	ምትኬ	ወሽማ	130	ታርጋሽን ስጪኝ	የሞባይል ቁጥርሽን ስጪኝ

105	ሳቢ	ብር	131	ቴስቲኒ	ጬቅላት
106	ቺኳንታ	አምስት ብር	132	ፎጣ ፊት	ብጡራም
107	ፊስና	ፊት	133	ኮፉ	ኮፍያ
108	የክንፍ ምች	የብብት ሽታ	134	አይነ ርትም	ደስ አይልም
109	የሜስምች	የአፍ ሽታ	135	ተሸብለል	ተደበቅ
110	ሾተለ	አማከተ	136	ሜቃ	አንገት
111	አፎጋገረ	ቀያየረ/ደባለቀ	137	ቾማ	ክብሪት
112	ሻነ ው	ሂድ	138	ታማ	ሜታ
113	አየር አትያዝ	አታጬንቅ	139	ቂንጬ	ሴት
114	ጢፍፍ	ሽታ	140	ፈንጂ	ጡት
115	ማኛ	ሀብታም	141	ዲጌሶጌ	ጡቶቿ
116	ቆረሰ	ሄደ	142	አቤና ከቤ	ግራና ቀኝ ጡት
117	ሸማጠው	ካደው	143	እስቴፓ	ዳሌ
118	አስቀየሰ	ነገር ለወጠ	144	ደንገጎ	ዳሌ
119	ኮሌክሽን	የተረፈ ምግብ	145	የወርቅ ሜዳይ	የሴት ፓንት
120	ጋላጌ	ዋሌት	146	ሜትተር ኪ	ከን ፈር
147	ይቻሜል	ይሜቻዋል	166	ኩሼ	ሜቁኛት
148	ተጎራበጠ	ተጣላ	167	ላላ በል	ተረጋጋ
149	ሜኪኮል ሜሼ ልምጣ	ሽንቴን ሽንቼ ልምጣ	168	ሜጡቆ	ቋጣሪ
150	ሜኪ	አደንዛዥ እጽ	169	ባለሞባይላ ናት	ቦርጬም ናት
151	አስካንቾ	ጩጬ	170	ይሸክካል	ይደብሯላ

152	ቋንጣ	ልብስ	171	አሰፉ	ውሬኛ
153	አዳፍኔ	የአበሻ አረቄ	172	ጬሞቂ	ውሬኛ
154	አርቦሽ	የስራ ጓደኛ	173	ውላ	ዱርዬ
155	አንከብክቢ	ተሸካሚ	174	ተላላጡቸ	ጉራሳ ዛቻ
156	ኤቨረዲ ቀጥናች	አይንህ የአይን አር አለበት	175	ነቄ አለ	አወቀ
157	እውፎ የቆላው ቡና	በጣም ጥቁር ሰው	176	ሮማንስ	ፓስታ
158	ኩባል	የአውቶቡስ ላይ ሌባ	177	ቦርኮ	ለማኝ
159	ኪኪዬ	ጥቁር ሰው	178	ፑንቲና ተኮሰ	ጋለ፣ ነቀለ
160	ኬፑን አንሳው	ሕጓን ውሰድ	179	ፎጋሪ	ኮሚኒ
161	ክሪዝ ማቃኘ	ገንዘብ አጣሁ	180	ነፍሱን አያውቅም	ዘንጧል
162	ኮተኮተኝ	ኮት	181	ሸምጥጬ	ውሽታም
163	ውጋሁ	ሲጋራ ለማጨስ መጠየቅ	182	ጋቢና ፊት	አስቀያሚ
164	ውለበል	አትቀልድ	183	አላምጠው የተፉት	አስቀያሚ
165	ውጋየሁ	ፊየት ማኪና (600)	184	አዶት	የሴት ሌባ
185	ውስዋስ ገባሁ	ቃዠሁ፣ ቀፈፈኝ	207	እልል የተባለለት	የተጨጨጨለት
186	ውሻ ገዳይ	ሀይለኛ ጠጅ	208	መቀፈል	ገንዘብ መቀበል
187	ዋርዲትና ሽክሊት	ሁለት ፍቅረኛሞች	209	ኤርካ	ጉረራ
188	ዘንቢል አፍ	አፈ ሰፊ	210	ለማቅክ ነው	ለማቅማቅል ነው
189	ዘነበወርቅ	ቆማጣ	211	ጨሌጣ	የዱሮ አራዳ

190	ዝባድ	የሚሸት ነገር ጥንብ	212	ቂፈሬ	ጨፋሪ ሙዚቀኛ
191	ሀንገራም	ሆዳም፣ በላተኛ፣ በብዛት የሚመገብ	213	ቀሚሷ	ሴት ልጅ
192	ሞኬ	ሞካቶ	214	ገጀረች	እምቢ አለች
193	ሞሾኪያ	ቢላዋ፣ ሰንጢ	215	ልከርካት	ልጀንጀናት፣ ላግባባት
194	ማዱቅ	ጠመንጃ፣ ሽጉጥ	216	ሸቤ	እስር ቤት
195	ሙቅለቅ	ትኩስ የሆነ መጠጥ	217	የሚይብትት	የሚይገባው
196	ራዲያተር	የሴት መቀመጫ፣ ዳሌ፣ ቂጥ	218	ቦከመ	ሰረቀ
197	እርገጤ	ውሸታም	219	ዉፌ ላላ	ኮት የሚያምርበት ቀጫጫ ወንድ
198	ስንኩ	እሱ	220	አዉራ ዶሮ	አልጋ ላይ ሰነፍ
199	ስንካችሁ	እናንተ	221	ደምቋል	ሰክሯል
200	ስንካቸው	እነሱ	222	ላቦሮ	ሌባ
201	ስንካችን	እኛ	223	ጠጪ	ቅምቀማ መጠጥ
202	ስንኬ	እኔ	224	እንፖሸረው	እንሸጠው
203	ስንክህ	አንተ	225	ብጡማ	ብሄራዊ ጤናዎች ማህበር
204	ስንክሽ	አንቺ	226	ጃሬ ሜቁኝ	ሰረቁኝ
205	ስንኳ	እሱ	227	ጌጃ	ፋራ፣ እርጥብ፣ እንደወረደ
206	ስዉፎ	ሲቪል ለባሽ ፖሊስ	228	ማጬ	መቀመጫ
229	ሰበ	በሶ	252	ኬ ሃምሳ/ኬ 50/	የሽማግሌ ፍንዳታ

230	ሽፈው	ተሟልከተው፥ እየው	253	ጩቧ	አራዳ
231	ሽጌ	የሻገተ ምግብ	254	ዳፍ	ዳግም ፍንዳታ
232	ሽሜስ	ሽማግሌ	255	ጬች	አረገዘች
233	ሽብልሌ	ተሽካሚ ሰራተኛ	256	ሞቁር ነከሰች	አርገዘች
234	ሽትቴ	የተበላሸ ምግብ	257	ሞቁር አስዉረደች	ያረገዘችዉን አስዉረደች
235	ሽላ	ሟኝ	258	ደንበሎቹ ፋርዳ	5 ሳንቲም
236	ቀያጣ	ቀይ ዎጥ	259	ዲናሬ	10 ሳንቲም
237	ቁምላቁም	ፖሊስ	260	ከርክ	25 ሳንቲም
238	ቁምጥጥ	ቁምጣ ሰሪ አጩፎ	261	ቼላ	50 ሳንቲም
239	ቃርማ	ፖሊስ	262	ኤካ	1 ብር
240	ቃርሜ ሰባቂ	ፖሊስ ተሟልካች	263	ዱ	2 ብር
241	ቅልጣጤ	ቀይ ወጥ	264	ትሪስ	3 ብር
242	ቅስሜ	መቆት፣ መሟልከት	265	ካትሪስ	4 ብር
243	ቀሼ	እንጀራ	266	ቢጬ	5 ብር
244	ቅርንቡስ	መቅረኒ	267	ቢቻ	6 ብር
245	ቅንጣሽ	ሲጋራ	268	ከዘራ	7 ብር
246	ቅንጬቃ	ቅንጬለተባሉ ምግብ መቆሪያ	269	ስንቅቱ	8 ብር
247	ቆምቦር	ፖሊስ	270	ያኪኒ	9 ብር
248	ቆንቆ	ምግብ	271	ዴች	10 ብር
249	ቢንዳ	ዉሻታም	272	ቬንቲ	20 ብር

250	ባቡና	ባባትህ	273	ቼንቶ	50 ብር
251	ብርዱካ	ብርድ ልብስ	274	ቄንቦ	ምንም የማይፈራ
275	ቦግ	ጠጅ	300	ወክ እንብላ	ዘወርዘወር እንበልና እማአስ
276	ተስፋ	የአበሻ አረቄ	301	ቀሽት	ቆንጆ
277	ተጨፍቅቋል	ተቆልፏል	302	ጃፋ	ማዳላ ሴት
278	ተፈሱ	ተፈላጊ	303	ጅሬሬ	ዟሪ፣ የእንግዳ ቁርበት
279	ነቃይ	ቀሽር ባለቅማም ሻይ	304	ሰፋሁት	አኮረፍኩት
280	ነጉ	ነጋዴ	305	ለበጣት	ሳማት
281	ንቦ	ጠጅ	306	ፉር በል	እሩጥ/አምልጥ
282	ኛታ	ሆዳም፣ በላተኛ	307	ጋማ ተባለ	ተያዘ
283	አስካደኩት	አታለልኩት	308	ተቀጨ	ተያዘ
284	አይኑካ	ዓይን	309	አጠበኝ	ገንዘቤን በላኝ
285	አፍተር	አስጨፊኝ	310	ገፍትር	ገንዘብ ስጠኝ
286	ኡጄ	ፖሊስ	311	ላውዓቸር	የአበሻ አረቄ
287	እሬቻዬን በላሁ	ተደበደብኩ፣ ተገረፍኩ	312	ሲስተር ጤፍዬ	የአበሻ አረቄ
288	እስታ በለው	ተወው፣ ዝም በለው	313	ሻታ ከፈተ	አስታወከ/አስማአሰ
289	እስንኩ	እዚህ	314	ቀመቀመ	ጠጣ
290	አሽቄ	ደላላ	315	ቆንጂት	የአበሻ አረቄ
291	አማዝር	እንበታተን፣ እንጥፋ	316	ቢጫኪኒን	ጠጅ
292	አሽኬ	ቤት ውስጥ የሚፈላ ቡና	317	እያዩ ገደል	የአበሻ አረቄ

293	ከኑ	የፖሊስ ዱላ	318	ኪልሚ	የአበሻ አረቄ
294	ከንፈር ቆረጣ	አለማግገር፣ ማዛጋት	319	ውሻ ገዳይ	የአበሻ አረቄ
295	ኩብር	አስራ አንድ ሰዓት	320	ውጦሽ	ማጠጥ
296	ኩቹ	እጅ	321	ዘምዛሚ	ብዙ ማጠጥ የሚጠጣ
297	ኮታት	ኮት	322	የሎ	ጠጅ
298	ውሎ ገባሁ	ተደበደብኩ፣ ተገረፍኩ	323	የአንበሳ ውተት	የአበሻ አረቄ
299	ዋኞ	ውሃ	324	የውሻ ሞሮዝ	የአበሻ አረቄ
325	ዋዬ	ማጣ	347	የዘረ ደምሮ	አደሮ የሚይለቅ
326	የሚዋጠጠው	ሲጋራ	348	ጡፍዬ	የአበሻ አረቄ
327	ጠጫ	ሀብታም	349	ጨጬ	ሰካራም
328	ደዋኪ	ፈዛዛ፣ ደባሪ፣ ተዋች ያልሆነ	350	ሀሪፍ	ብልጥ
329	ደየመ	ሄደ፣ ሞተ	351	ትርናፌ	ጉራ
330	ትሪፓ	ጠላ ቤት	352	ቢዝነስ ነው	ስራዬ ነው
331	ኮሪያ	ኮረፌ ቤት	353	እጠያም	ምቀኛ
332	አትርገጠኝ	የጨጐ ገራብ	354	ሆላ	ሞኝ፣ ጀል፣ ያልሰለጠነ
333	ሞጆ ቤት	የጨጐ ማቃሚያ ቤት	355	ሆዴን አትንፋው	አትዋሸኝ/ውሸት አትንገረኝ
334	ሸብላው፣ ቆምጫጬ ው	ገጢፌ	356	ላሟ ውለደች	ደሞዝ እየተከፈለ ነው
335	ጌጃ	ደርቅ ያለ ሀሳብ ያለው	357	ሚደበሪያ	ጊዜ ማሳለፊያ

336	ገለልቻ	ሞኝ	358	መፎረፍ	ከት/ቤት መቅረት፣ ያለሰአት ከት/ቤት መጥፋት
337	ቀጀላ	የተስተካከለ፣ ቆንጆ	359	ሞኣ	ዋሸ፣ ውሸት ነገረ
338	አጡቃ	አጭሬ ጡጪቃሚ	360	ስጥ	ውሸት
339	አላስ	አላስበላ አላስጠጣ/ምቀኛ	361	ረገጠ	ዋሸ
340	ውሜቴ	ወንድ የምታበዛ ሴት	362	ሪሞፎኬ	ሁሌ ጊዜ ጥገኛ ሆኖ በሰው ትከሻ መኖር የሚፈልግ
341	ቨቨዜላ	የሴት መቀመጫ	263	ሸዋ ላይ ዳሜ	የጂኦግራፊ ትምህርት
342	ቀይ ሸብር	ሲኖትራክ መኪና	364	ሽልንግ	የፈተና ማለፊያ ውጤት
343	ሆስቴስ	የታክሲ ረዳት	365	ሾፊክስ	ሞት
344	ጥሪ	ሽታ	366	ቀጀላ	ሞኝ
345	ፎንፎንኝ	ስልክ	367	በጬጬ	አበደ፣ ፈራ
346	ጆካ	ሸዉደ	368	ቡዳ	ብልጥ
369	ሉካል	ገጤ	388	ብሪት ቆሎ	ለከባድ ፈተና የተሰጠ ስያሜ
370	ክርባች	ሜስ	389	ተንደቀደቀ	ዉሬ አበዛ
371	ቀንድ የሌለው በሬ	በርጬም	390	ቱሪናፋ	ውሸታም
372	ፈሩ	ገንዘብ	391	ታሎ ቤት	ጸጉር አስተካካይ
373	የሰላሌው	በዉሲብ ሀጥለኛ የሆነ ወንድ	392	አምቼ	እናትና አባቱ ከተለያየ ብዜረሰብ

					አባላት የሆኑ
374	የምቹ መድሃኒት	በወሲብ ሃይለኛ የሆነች ሴት	393	አስምጠኝ	አስገባኝ/ፊልም ቤት፣ ትያትር ቤት…/
375	ሞሯ	ፈረንጅ	394	አስጠየረረው	ያለፍላጎቱ አሸከመው፣ ስራ አሰራው
376	ቀለሟ	ንቅሳታም	395	አስፎገረ	አሳወቀ፣ አስነቃ፣ አስ ተቸ
377	ዳወዳ ሎድ	የተነገረውን ሳያስቀር የሚናገር	396	አራዳ	ብልጥ፣ ብልህ
378	ተካይ	ብዙ ሴቶችን የሚያወጣ	397	አርቦሽ	የቅርብ ጓደኛ፣ ሚስጥረኛ
379	በሸሉ	በድብቅ	398	አትርገጥ	አትዋሽ
380	ሰርቡላ	ወፍራም ሴት	399	አትገግም	ማዛዝ አትበል፣ አትደብቅ(ለ ፈተና)
381	ድንች	ፎርጅድ	400	አንጀበኛ	ጉረኛ
382	ማንጁሌ	ማንጃ ፍቃድ	401	አዳከመ	አጨረሰ
383	ከልል 14	አረብ አገር	402	አጢቢ	ሽምዳጅ
384	ፈርቅ	ትርፍ ለራስ ይዞ ማቅጥ	403	እነማን ነበሩ	ለታሪክ ትምህርት የተሰጠ ማጥሪያ
385	ንፋ ብላው ቻናል	ዝም ብሎ የሆነ ያልሆነ ወሬ የሚቀባጥር	404	እናስፋ	አናጋን፣ እናባብስ(ለ ወሬ)
386	ማእበጥ	ማቃም(ለከንፈር)	405	እንቁላል	በፈተና ዜሮ ማምጣት

387	ሞሮዞ	ሀሺሽ	406	እንደይም	እንሂድ
407	ማቻኛ	ተራ ሴትኛ አዳሪ	428	እንዴት ያለው ጠበል ቅመቱ ነው	እንዴት ያለ ወሬ ነው
408	ማዥሪም	ሌባ	429	እንዶድ	ገር፣የዋህ የሆነ አስተሜሪ
409	ሜሲጢ	የሚቀጥር ኪስ	430	ዜና ነው	ለፍላፊ ነው
410	ሜክታወኪያ	አስቀያሚ ሰው	431	የተበላ ነው	የተነቃ፣የታወቀ ዘዴ ነው
411	ሜይጡጥ	ማጠጥ	432	የወጥ ቤት አለቃ	ሰባቂ
412	ምሮቃና	ጫት በመቃም አምሮትን ሚሮካት	433	ያገር ልጅ ዘወዘው	ለአሚሮኛ ትምህርት የተሰጠ ማጦሪያ
413	ረብጣ	የሴት ቂጥ	434	ዲስከስ	ጢቢኛ፣ቂጣ ማቆል ዳቦ
414	ራደር	የሴት ቂጥ	435	ጆሮ	የደህንነት ሠራተኛ
415	ሰረሰረኝ	ሴሪ	436	ገርዳሜ	የቤት ሰራተኛ፣ገረድ
416	ሱማሌው	ባላገር፣የማያውቅ	437	ግግሜ	አይን አውጣ ቀላዋጬ
417	ሱቅ በደረቴ	ትልቅ ጡት ያላት ሴት	438	ጡቨሽ	ምንም ገንዘብ የሌለው
418	ሳይክረር	ማክከር	439	ፎድድ	ብኣ
419	ሰንዙሊ	ቆንጆ ኮረዳ	440	ሀላል	ፊትለፊት
420	ሰዲቅ	ጉረኛ	441	ሀሞሮ	ልሜፕ
421	ሸለተ	ሰረቀ	442	ሀይላንድ ቤት	ጠጅ ቤት
422	ሸለቀቀ	ሳይሰማ ሰረቀ	443	ሄፕ አትበል	አትከረረራ
423	ሸጢረ	አታለለ፣አሞኘ	444	ሀሰወዓ ሸፈው	ሰወዩወዓ እየው

424	ሹሼ	ሴትኛ አዳሪ	445	ሆሜጬ	አንድ አይና ሰው
425	ሺናሻ	ጥቁር ሴት	446	ሀድራ	የጫት መቃሚያ ሥነ-ሥርዓት
426	ሽል አለ	አማለጠ	447	ሉሉ	በጉንጬ ያለውን ጫት ማጦመጦጥ
427	ሸንጥ እራስ	ፊተ-ረጅም	448	ላጡችኝ	ሚከችኝ
449	ቀዳዳ	ብዙ ወሬ የሚያወራ፣ ወሸታም	473	ልቡ	ልብስ
450	ቀወረ	ሸጠ	474	ማዘወር	ሸውራራ ዓይን
451	ቀፍላ	የሚቃበት አታላይ	475	ማነበስ	የሴት ጓደኛ ማያዝ
452	ቁሬ	የሲጋራ ቁራጭ	476	ማለበጥ	ማቃም(ለከንፈር)
453	ቀጨ	ዋሸ	477	ፈለጣ	መቀበል
454	ቅንፈጣ	አቃጣሪ	478	መቀፈል	ማለማ
455	ቆቅ	ሬዲዮ	479	ፋም	ጓደኛ
456	ቆርኪ	ሰአት	480	ልዋብ	ልሂድ
457	በሰለ	ተገኘ፣ በእጅ ተደረገ	481	ዉረድ	ስጠኝ
458	ቡፋ	ጉረኛ	482	ሚያጡጥ	ማጡጥ
459	ቢጩ	የአእምሮ ሕመም ያለበት	483	ምሪቃና	ጫትበመቃም አምሮትንሚካት
460	ቢርካ	የማጡጥ ግሮሰሪ	484	ነሰነሰ	ጉራ ነዛ
461	ባይረር	ቢራ	485	ነጃሳ	ለካፊ
462	ባግዳድ አወጣ	ልብሱን ሸጠ	486	አሸዋ ግርፍ	ብጉራም
463	ቤቾ	ሽማግሌ	487	አጁዘ	ሽማግሌ

464	ብሪቷ	የአበሻ አረቄ	488	መዶረክ	መዉራት
465	ብቅል አውራጅ	ረጅም ሰው	489	የኪስ ሳሞጭ	ገንዘብ
466	በቄ	ወሬኛ	490	የእናት መቀነት	ባንክ
467	በካ	ፈራ	491	አንቲ ቫይረስ	ሎሚ
468	ታታኒ	የሴት የኋላ ሰሪ	492	ቅበ	በየቤቱ እየዞረ የሚለምን
469	ቴጌ	ተጨዋች ሴት(ለግብረ–ሥጋ ግኑኝነት	493	የቁም እስረኛ	በከተማ አውቶቢስ የሚሄድ
470	ትከሌ	ሹሮወጥ(ዶኬ)	494	ማላጨት	ማቅደብ

ተራ ቁጥር	የኣረዳ ቃል	የአማርኛ ትርጉም	አፈጣጠር	ተ.ቁ	የኣረዳ ቃል	የአማርኛ ትርጉም	አፈጣጠር
1	ማዶ ቆጣቢ	ዉጪ ማታስወጣ ሴት	ተጨማሪ ትርጉም በማስጠት	24	እንዴት ተከሰትሽ	እንዴትመጣሽ	ተጨማሪ ትርጉ
2	የጨፈሰ ነው	ሁሉን ያውቀ	ተጨማሪ ትርጉም	25	ዲጄ	የታክሲ ርዳት	በማዋሃ ሰል
3	አርፌዋለው	አውቄዋለው	ከአረብኛ ቋንቋ	26	ሜላ	ገንዘብ	ተጨማሪ ትርጉም
4	ሸዉደ	አታለለ		27	ጨሌ	ገንዘብ	ተጨማሪ ትርጉም
5	ፍሙትግጨኛለሽ	ሲጋራ ትሰጨኛለሽ	በማዋሃሰል	28	እልል የተባለልሽ	የተደነቅሽ	ተጨማሪ ትርጉም
6	ሸዋዬ ቢጤ	ያልሰለጡነ ሞላይ	ማዋሃሰል/ተጨማሪ ትርጉም ማስጠት	29	ሳይመሮሽ ልከሰትበት	ሳይሄድ ልድረስበት	
7	ቀራኒዎ	የጨማሽታ	ተጨማሪ ትርጉም	30	ፋራ	ያልሰለጡነ	
8	ሀራህ ነዋ	ሱሷ ነዋ		31	ፒስ ነው	ሰላም ነው	በተውሶ
9	አስደገፈ	በቀጠሮው ሳጥመጣ ቀረ	ተጨማሪ ትርጉም በማስጠት	32	ቀዩን ተጫኜው	አፍህን ዝጋ	
10	አዉረደ	ሴት ጓደኛ ያዘ	ተጨማሪ ትርጉም በማስጠት	33	ዉደአ.አ ሞሺሹ	ዉደአ.አ ሄዱ	ተጨማሪ ትርጉም
11	ላሜራ	አሰልቺ	ተጨማሪ ትርጉም በማስጠት	34	ፈላ ልጅ	ትንሹ ልጅ	
12	ኩራዝ	አጭሬ	በማዋሃሰል	35	በጀለሶቹ	በጓደኞቹ	በተውሶ
13	ኮሜዲኖ	አጭሬና ወፍራም ሴት	በማዋሃሰል	36	ትምሮ ትቤ	ትምህርት ቤት	
14	ሞሺሽ	ሄደ	ተጨማሪ ትርጉም በማስጠት	37	ፍሞዓ እያቦነነ	ሲጋራውዓ እያቦነነ	በማዋሃ ሰል

15	ኩርባ ሜታ	ታጣፎ ሄደ	ተጨማሪ ትርጉም በማቅጠት	38	ዴች ክፍል	አስረኛ ክፍል	
16	ትምሮሞሮ	ትምህርት ቤት		39	ኮመዲኖ የማቅለች ሴት	ወፍራም ሴት	በማዋቀሰል
17	ትሩ ጠሮብኛል	ትርፍረፊ ምግብ እንኳ አጣቻለሁ		40	የቅባት ልጅ	የሀብታም ለጅ	በማዋቀሰል
18	ትሴ	ሴት	ከቀኝ ወደግራ በማልበጥ	41	ፎንቃ ይዞት	ፍቅር ይዞት	
19	ትቤ	ቤት	ከቀኝ ወደግራ በማልበጥ	42	የሀረራ ሰአት	የሰስ ሰአት	
20	ከሽከሸው	ደበደበው		43	ነቄ ብላነዋል	አውቀነዋል	
21	ነፍ ነው	ብዙ ነው		44	አስደግፋህ	ቀጥሪህ ቀረች	
22	ስንቄ	ስጋ ወጥ					
23	ንቦች ማደር	ጠጅ ቤት	ተጨማሪ ትርጉም በማቅጠት				
45	ላሽ በላት	ትተሀት ሂድ		77	የልጥጥ ልጅ	የሀብታም ልጅ	
46	ሸዋዬ ሴት	ያልሰለጡነች ሴት	ተጨማሪ ትርጉም በማቅጠት	78	ምርክ እወርካለሁ	ስራ እሰራለሁ	በማዋስ
47	ሲደቅሱ	ሲተኙ	በውሶት	79	ሸዋዬ	ያልሰለጡነ	
48	ሽንኩርት ልጅ	ለጋ ለጅ	በማዋቀሰል	80	ጨሌ	ገንዘብ	በፈጠራ
49	በትምህርቱ ኤቨረዲ ነው	ጎበዝ ተማሪ ነው	በማዋቀሰል	81	ሞሾ	ሄደ	

50	የሰፈሮቹ ጀለስካ	የሰፈሩ ጓደኛሞች		82	በርጫዬን ፈጀሁት	ጫቴን ጨረስኩት	
51	ዱቅ ብለው	ቁጭ ብለው		83	ምላዬን ዘጭ ብዬ	ምላዬን ጠግቤ በልቼ	
52	አካሄዳቸው ወርቸበ ነው	አካሄዳቸው ደስ አይልም		84	ጀለሶች	ጓደኞች	
53	ሾዳ	ጫማ		85	ትምሮ	ትምህርት	ቃሉን በማሳጠር
54	ወሜሻ	ወጣት ማሳይ ሽማግሌ		86	ቀላል አያካብዱም	በጣም ወግ አጥባቂዎች ናቸው	
55	ጠጪ ቀምቅመው	አረቂ ጠጥተው		87	ፈታ	ዘና	
56	በቻይንኛ	በአሽሙር		88	ችኳ	ሴቷ	
57	የብጡማ	የብሄራዊ ጠጪዎች ማህበር	ቃላትን በማሳጠር	89	ጋቢና	ፊት	በማሟሳል
58	ብርቄ	ስጋ ወጥ		90	ዱቅ አላለችም	አልተቀመጠችም	
59	ሰስፔንስ	ስጋ ጣል ጣል ያለበት ሹሮ ወት	በተውሶ	91	ጀለሶች	ጓደኛሞች	
60	ትሴ	ሴት	ቃሉን ከቀኝ ወደግራ በማልበጥ	92	ችኳ ደስ አትልም	ሴቷ ደስ አትልም	
61	ወደ ግቢ እየቆሰቆሱት	ወደ ግቢእየሄዱ		93	የቅባት ልጅ	የሀብታም ልጅ	
63	ምትኪያቸው	ወሽማቸው		94	ቀዩን ተጫዉ	አፍክን ዝጋ	

64	ትራንዚታቸው	ወሸሟቸው	በትውስት	95	ሊያዝገን	ሊጨቁጨቁን	
65	ስለደየመጭቸው	ስለሞቱባቸው		96	ፈታ	ዘና	
66	ሽምጥር	ሽማግሌ		97	ምንሼ	ምንድነው	
67	ኩሼ ያበዛል	መተኛት ያበዛል		98	ከች ብለው	መጥተው	
68	ዱቅ ብሎ	ቁጭ ብሎ		99	ፎንቃ	ፍቅር	
69	ተከሰትክ	መጣህ		100	ቻፓ	ገንዘብ	
70	ፈወስ	ምግብ		101	ቬንቲ ወረድ	ሃያ ብር ስጠኝ	
71	ምንሼ	ምንድነው		102	ፒስ ናችሁ	ሰላም ናችሁ	
72	ፒስ ነው	ሰላም ነው	በትውስት	103	ትምሮ	ትምህርት	
73	ጀለሶችህከችአሉ	ጓደኞችመጡ	በትውስት	104	የመቅነፋ	ደስ የሚል	
74	አላስባንንም	አላስነቃም		125	ከፍም ሀረራ	ከሲጋራ ሱስ	
75	ፎንቅቄ	አፍቅሬ		126	ረሃብ እየከሸከሻቸው	ረሃብ እየጎዳቸው	
76	ላሽ በሉ	ሂዱ		127	ኩርባ ሙቃ	ታጥፎ ሄደ	
105	ኮመዲኖ ነች	ወፍራም ነች		128	ሆላ	ሞኝ/ተላላ	በትውስት
106	ሙድ የገባው	የተረዳ		129	ኡፋ	ትርፍራፊ ምግብ	
107	በትምሮ ሟቿ ስለሆነ	በትምህርቱ ጎበዝ ስለሆነ	በመምሰል	130	ቱር አለ	ዘነጠ/አማረበት	
108	በሳምንት ዱንጋ ጊዜ ያስቸክላል	በሳምንት ሁለት ጊዜ ያስጠፍል	በትውስት/በማመሳሰል	131	ቸርኬ	ባዶ እግር	በመምሰል
109	ወደ እርሱ ጋር ሲሞሸሹ	ወደእርሱ ጋር ሲሄዱ		132	ቺስታ	ደሃ ገንዘብ የሌለው	በትውስት

110	ካላንደር ታርፋለች	ሁሉን ለምታውቅ ሴት የተሰጠ ስያሜ	በማመሳሰል የተሰጠ ትርጉም	133	አዶት	የሴት ሌብ	
111	የልብ ጀለሴ	የልብ ጓደኛዬ		134	ሸው	ፋራ	
112	ከቤቷ ስንመሮሽ	ወደቤቷ ስንሄድ		135	ካክሬ	በረንዳ	
113	ማዥካዋ	እናትየዋ	በውሶት		ኩዉዚ	ከሰል	
114	ደንሮ ጨፈችብኝ	ተናደደችብኝ		136	ይብራብኝ	ይቅርብኝ	
115	ምንሼ ነው	ምንድነው			ጧልፍልፍ	ስምንት ብር	
116	በመጣንበት መንገድ ከሽከሽነው	ተመለስን		137	አጤ	አጥንት	
117	ጀለሶቹ ተከሰቱ	ጓደኞቹ መጡ			ሴጃ	ሲጋራ	
118	ፈታችሁን ጣላችሁት	አኮረፋችሁ		138	ሚኪ	አንባሻ	
119	አይነፋም	ደስ አይልም		139	ሟጀሉን	埦ብድ	
120	ኩራዙ ህጻን	አጭሩ ሀጻን	በማመሳሰል	140	ሟዳ	ሴትኛ አዳሪ	
121	ሸዉደና ሚሸ	አታሎ ሄደ		141	ፈየረ	ለኮሰ	
122	ፍም አጨሹ	ሲጋራ አጨሹ	በማመሳሰል	142	ሰትረው	ወቃው	
123	የትሴ ነው	የሴት ነው	ቃሉን ከቀኝ ወደግራ በማልበጥ	143	ተቀቡ	ተቀባይ	
124	የትቤው ባለቤት	የቤቱ ባለቤት	ቃሉን ከቀኝ ወደግራ በማልበጥ	144	አድማ ዱላ	ፌደራል ፖሊስ	

ማረጋገጫ፡

እኔ ከዚህ በታች የፈረምኩት፣ ይህ ጥናት የራሴ ስራ መሆኑንና በጥናቱ ውስጥ የተጠቀምኩባቸውን ጽሁፎች ምንጮች በሙሉ የተጠቀሱ መሆኑን አረጋግጣለሁ ።

ስም፡ ብርሃኑ ገብረአብ

ፊርማ ____________________

ቦታ ____________________

ቀን ____________________